

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Ivan Gregurić,
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**

Ivan Karan

ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bašić Palković (kultura)
Dušica Dulić (politika)
Zvonimir Perušić
Dražen Prčić (sport i zabava)
Nada Sudarević (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
Julijana Kujundžić
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** »Rotografika« doo Subotica
List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Većina

Zastupnici Skupštine Vojvodine u utorak su nešto prije ponoći usvojili Prijedlog statuta Vojvodine, a zatim su ga, posljednjeg dana Ustavnim zakonom predviđenoga roka, dostavili Skupštini Srbije na davanje suglasnosti. No, za razliku od pokrajinske skupštine, za Skupštinu Srbije nema zakonski predviđenoga roka, pa ostaje nepoznanica kada će ovaj Prijedlog stići na dnevni red.

Za novi najviši pravni akt Vojvodine glasovalo je 89 poslanika vladajuće koalicije, dok je 21 oporbeni zastupnik glasovao protiv, a deset ih nije glasovalo. Glasovanju je prethodila duga rasprava o načelnim pitanjima, a zatim i o 155 amandmana. Kao i u javnoj raspravi koja je prethodila usvajanju, oporbeni su zastupnici tvrdili kako dokument na »mala vrata« uvodi mogućnost stvaranja »države u državi« i etničke teritorijalne autonomije, dok su zastupnici vladajuće koalicije tvrdili da je Prijedlog statuta u potpunosti u skladu s Ustavom Srbije i njegova je glavna svrha pospešivanje ekonomskog razvoja.

Među rješenjima koja su neprihvatljiva za oporbu su: preambula Statuta u kojoj se navode građani i građanke APV, a ne srpski narod i ostali građani; mogućnost otvorenja predstavništava Vojvodine u inozemstvu; korištenje termina nacionalne zajednice, umjesto »srpskog naroda i nacionalnih manjina«; definiranje teritorija AP Vojvodine sa Srijemom, Banatom i Bačkom; glavni grad Vojvodine; donošenje »pokrajinskih skupštinskih odluka«; Vojvodanska akademija znanosti i umjetnosti. Glavni argument za sve amandmane bio je da sve te i mnoge druge odredbe nisu u skladu s Ustavom. Oporba je sa svojim brojnim amandmanima pokušala u cijelosti izmijeniti Prijedlog statuta Vojvodine, no, osim jednog amandmana radikala, svi su ostali amandmani oporbe odbačeni.

Ukoliko republički parlament prihvati ponuđeni tekst Statut će biti vraćen Skupštini Vojvodine na proglašenje, čime bi i službeno stupio na snagu, a zatim bi, prema tumačenju pravnih stručnjaka, Skupština Srbije trebala usvojiti i »lex specialis«, kojim bi se omogućilo nesmetano primjenjivanje Statuta.

Uvjerljiva, tročetvrtinska većina u Skupštini Vojvodine nije ostavila puno dvojbi o tome hoće li Statut biti usvojen u pokrajinskoj skupštini. U republičkoj skupštini je manje-više ista koalicija na vlasti, ali ne u istom brojčanom omjeru, ali predlagači Statuta očekuju da će i u Narodnoj skupštini Statut proći i to do konca godine. A do tada očekuju nas zasigurno žučne rasprave o autonomiji regije, koja je za jedne »motor razvoja«, a za druge uvijek samo početak »separatizma« i ništa drugo.

J. D.

Održane konzultacije s novinarima o inicijativi za osnivanje Regionalnog povjerenstva za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima u bivšoj Jugoslaviji	6
I dalje važe različite istine	6
Novi zakon o sigurnosti prometa predviđa uklanjanje objekata podignutih uz prometnice	
Zakon (ne) štiti križeve pokraj cesta	8,9
Dani novog hrvatskog filma u Subotici	
Sedam recentnih ostvarenja	28
Goran Ivanišević, tenisač veteran	
Uvijek želim pobijediti	43

Hrvatsko nacionalno vijeće nije zaboravilo na projekt otkupa rodne kuće bana Jelačića u Petrovaradinu

Inicijativa postoji, nedostaje financijska potpora

U prošlom smo broju podsjetili na tri godine stari projekt Hrvatskog nacionalnog vijeća, koji za cilj ima otkupiti rodnu kuću bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu te je pretvoriti u Hrvatski dom. Aktualni predsjednik HNV-a *Branko Horvat* kaže kako se s realizacijom toga projekta nije stalo i da je u tom smislu vođena komunikacija s vlasnicima stanova u zgradi u kojoj je prije 207 godina rođen kasniji hrvatski velikan.

»U konzultacijama s predstavnicima hrvatske diplomacije u Republici Srbiji, dogovoreno je da se pregovara o kupnji jednoga stana u toj zgradi i to onoga koji je bio u vlasništvu obitelji Jelačić. Mi smo vršili korespondenciju s vlasnikom toga stana, veličine oko 60 četvornih metara. Međutim, cijena od 270 tisuća eura koju je on tražio, po našem mišljenju uveliko nadilazi tržišne cijene nekretnina u Novom Sadu, a rekao bih i šire. Ta cijena također nadilazi i okvire u kojima se mi možemo kretati, stoga je naš odgovor glasio da o takvoj ponudi ne možemo razgovarati. Tu smo stali i sada smo u 'statusu quo', objašnjava Horvat.

Predsjednik HNV-a najavljuje kako će to pitanje biti pokrenuto na međudržavnoj razini, na sjednici međuvladinog Mješovitog odbora koji prati provedbu Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Srbije o zaštiti prava manjina.

»Mi ovo pitanje ne možemo samostalno rješavati. Formalnu potporu državnih dužnosnika je lako osigurati, ali ne i financijsku potporu«, dodaje Horvat.

D. B. P.

Kup tolerancije održan u Bačkoj Topoli

U Bačkoj Topoli je 11. i 12. listopada održana sportska manifestacija pod nazivom »Kup tolerancije 2008.«, koja se realizira u okviru programa Izvršnog vijeća AP Vojvodine pod nazivom »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini« i čiji je nositelj Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine.

Nazočnima se obratio *Sándor Egeresi*, predsjednik Skupštine AP Vojvodine i tom prilikom istaknuo značaj tolerancije, kao suštine vojvođanskog identiteta i preduvjeta boljeg života i međusobnog razumijevanja.

Sudionike je u ime grada domaćina pozdravio *Atila Babi*, predsjednik Općine Bačka Topola. Na takmičenjima u Bačkoj Topoli, koje je organizirao Sportski savez Općine Bačka Topola, sudjelovali su predstavnici osnovnih i srednjih škola iz osam općina: Ada, Bečej, Čoka, Kanjiža, Mali Idoš, Novi Kneževac, Senta i Bačka Topola.

H. R.

Sutra (subota 18. listopada) u Novom Sadu

Obilježavanje dana rođenja bana Jelačića

Dan rođenja bana *Josipa Jelačića*, jedan od četiri službena blagdana hrvatske nacionalne zajednice u Republici Srbiji, bit će obilježen sutra 18. listopada, svečanom proslavom u dvorani Gradskog vijeća Saveza samostalnih sindikata u Novom Sadu (Bulevar Mihajla Pupina 24). Početak je u 19 sati.

U programu će sudjelovati: zbor HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina i Klapa »Agape« iz Srijemske Mitrovice. Nakon programa uslijedit će koktel.

Za sve zainteresirane osiguran je i organiziran autobusni prijevoz iz Subotice. Polazak je u 17 sati ispred HKC »Bunjevačko kolo« (Preradovićeve 4).

Ana Tomanova-Makanova posjetila subotičke medije

Programi na jezicima nacionalnih manjina bit će očuvani

Potpredsjednica Izvršnog vijeća AP Vojvodine i pokrajinska tajnica za informacije *Ana Tomanova-Makanova* posjetila je prošloga petka, 10. listopada, nekoliko subotičkih medija: Pannon Televiziju, RTV YU ECO, SUPER TV i Radio Suboticu. Cilj posjeta bio je detaljnije se upoznati s problemima s kojima su elektronički mediji suočeni, uspostaviti buduću suradnju, kao i stvoriti opći javni interes u ovoj oblasti, kako bi se što bolje i aktualnije informiralo građanstvo.

Jedinstven zaključak, koji su predstavnici medija iznijeli, odnosi se na visoku cijenu plaćanja kablskim distributerima, kako bi ih pustili u etar, a s druge strane je velika konkurencija u nelegalnim radijskim i televizijskim stanicama, koje nemaju dozvolu za rad, a još nisu ukinute. Kao konkretnu pomoć vojvođanskim medijima Ana Tomanova-Makanova je najavila profesionalno usavršavanje za novinare.

Kalman KuntiĆ, Ana Tomanova-Makanova i Jožef Pinter

Tijekom posjeta Subotici Tomanova-Makanova razgovarala je i s gradonačelnikom Subotice *Sašom Vučinićem* o aktualnoj medijskoj slici subotičkog okruga.

Privatizacija medija, čiji su osnivači lokalne samouprave, neminovna je, no, programi na jezicima nacionalnih manjina bit će očuvani, poručila je Tomanova-Makanova tijekom posjeta Radio Subotici. Dodala je da nova rješenja za privatizaciju medija podrazumijevaju promjenu Zakona o radiodifuziji, što se može očekivati do konca ove godine.

D. B. P.

Visoko izaslanstvo OESS-a posjetilo HNV Upoznavanje s aktualnom problematikom

Tijekom boravka u Subotici u utorak 14. listopada, visoko izaslanstvo OESS-a, koje je predvodio veleposlanik *Hans Ola Urstad*, šef misije OESS-a u Srbiji, posjetilo je i Hrvatsko nacionalno vijeće, gdje je razgovaralo s predsjednikom ovoga tijela *Brankom Horvatom*.

Horvat je predstavio aktualnu problematiku vezanu uz život hrvatske manjinske zajednice u Republici Srbiji. Posebno je naglasio probleme oko neriješenog pitanja uvoza udžbenika za potrebe nastave na hrvatskom jeziku, kao i problem nedovoljne zastupljenosti programa na hrvatskom jeziku na Radio-televiziji Vojvodine.

Također, bilo je riječi i o očekivanjima hrvatske zajednice u kontekstu donošenja novog Zakona o nacionalnim vijećima, te novog Statuta AP Vojvodine.

Prema Horvatovim riječima, predstavnici OESS-a izazili su uvjerenja da će nastojati pomoći u rješavanju navedenih pitanja hrvatske zajednice.

Osim Branka Horvata sastanku su u ime HNV-a bili nazočni i tajnik *Ladislav Suknović* te članica Izvršnog odbora zadužena za obrazovanje *Stanislava Stantić-Prčić*.

D. B. P.

Inicijativa DSHV-a za uspostavom putničkog prometa na relaciji Vinkovci – Subotica Nedostaju motorne garniture

Uprava Hrvatskih željeznica poslala je dopis Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini vezan za inicijativu ove stranke glede uspostave željezničkog putničkog prometa na relaciji Subotica – Vinkovci.

»Unatrag nekoliko posljednjih mjeseci odvijale su se značajne aktivnosti između Hrvatskih željeznica i Željeznica Srbije, vezane uz iznalaženje mogućnosti ispostave prometa vlakova za prijevoz putnika na relaciji Erdut-Bogojevo za vozni red 2008/09. Izražena je obostrana zainteresiranost za uvođenje vlakova na ovoj relaciji, s mogućnošću ostvarivanja kvalitetnih veza za Osijek i Vinkovce s hrvatske, odnosno Sombor i Novi Sad sa srpske strane. Najveći problem je u broju potrebnih prijevoznih sredstava. Naime, niti jedna od dviju željeznica nije u mogućnosti osigurati motorne garniture koje bi realizirale predloženi promet«, kaže se u odgovoru kojega potpisuje direktor i član Uprave Hrvatskih željeznica (Putnički prijevoz) *Marijan Klarić*.

»Svjesni smo potreba stanovništva Republike Srbije, naročito Hrvata iz Vojvodine, za ponovno povezivanje Subotice s Vinkovcima i Osijekom, kamo su uvijek gravitali. Usprkos toga, Hrvatske željeznice trenutačno nisu u mogućnosti osigurati više od suglasnosti za vožnju garnitura Željeznica Srbije do naših kolodvora, no, truditi ćemo se da u što kraćem roku pronađemo primjereno rješenje«, zaključuje se u dopisu HŽ-a.

H. R.

Skoplje: Otvoren diplomski studij hrvatskog jezika

Diplomski sveučilišni studij hrvatskog jezika i književnosti na Filološkome fakultetu »Blaže Koneski«, na Sveučilištu »Sv. Ćirila i Metoda« u Skoplju, otvoren je 8. listopada, na hrvatski Dan neovisnosti.

Studij, koji će zasad pohađati 15 studenata, službeno je otvorio prof. dr. *Maksim Karanfilovski*, dekan Filološkoga fakulteta u Skoplju, a hrvatski veleposlanik *Ivo Kujundžić* naglasio je kako je to još jedan pokazatelj čvrstih i bogatih kulturnih veza između dviju država.

H. R.

Srbija u europskim integracijama

Europske perspektive Srbije, prekogranična suradnja i programi Europske Unije bili su teme okruglog stola koji je u Subotici održan u ponedjeljak. Organizator je bio Europski pokret u Srbiji, Balkanski fond za demokraciju, Odbor za europske integracije Skupštine Srbije i Zajednička inicijativa za potporu parlamentarnim institucijama EU. Među uvodničarima bili su savjetnica potpredsjednika Vlade Republike Srbije *Ksenija Milivojević*, *Vladimir Međak* iz Ureda za europske integracije Vlade Srbije, veleposlanik Republike Mađarske u

Beogradu *Sándor Papp*, *Zoran Krtnić* iz ureda susjedskog programa s Mađarskom, te gradonačelnik Subotice *Saša Vučinić* i predsjednik Skupštine Grada *Jenő Maglai*.

Pásztor kritizira RTV Vojvodinu

István Pásztor ocijenio je kao neprihvatljivu suspenziju odgovorne urednice mađarske redakcije RTV Vojvodine Erzsébet Simon i zatražio da se odluka preispita, prenosi 14. listopada Tanjug. »Ovakva odluka doprinosi ugrožavanju svih rezultata koje ste Vi postigli u Televiziji Vojvodine po pitanju osmišljavanja programa na jezicima manjinskih nacionalnih zajednica, pa i programa na mađarskom jeziku«, navodi se u pismu koje je predsjednik Koalicije vojvođanskih Mađara uputio direktorici RTV Vojvodine *Dini Vranešević-Kurbatvinsky*.

»Mislim da je neprihvatljivo postupanje gospode *Nade Kalkan*, kada je u Vašem odsustvu usmenom odlukom naredila suspenziju Erzsébet Simon s dužnosti odgovorne urednice programa na mađarskom jeziku«, naveo je Pásztor, ocijenivši da je ovakva odluka pravno neodrživa. On je također naveo da je neprihvatljiva i odluka o skraćivanju trajanja večernjeg televizijskog dnevnika na mađarskom jeziku sa 40, prvo na 20, a kasnije na 28 minuta.

»Nova programska shema od ožujka je doprinijela produkciji boljeg programa, kako informativnog, tako i kulturnih, obrazovnih i zabavnih sadržaja. To su rezultati koje bi stalno trebalo unapređivati, a ne negirati i potkopavati. Mislim da pozivanje na to da je suspendirana glavna urednica pogriješila što je o promjeni programske sheme i trajanju televizijskog dnevnika obavijestila gledatelje tijekom prvog skraćenog TV dnevnika, zapravo skreće pažnju sa suštinskog problema«, smatra Pásztor i zahtijeva da se izvrši ponovno pažljiva procjena činjenica i odluka o suspenziji Simonove preispita.

Konzultacije s novinarima o inicijativi za osnivanje Regionalnog povjerenstva za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima u bivšoj Jugoslaviji

I dalje važe različite istine

*Cilj povjerenstva je potpomoći rad tužiteljstava u regiji, prikupljati, organizirati i čuvati dokaze koji se mogu koristiti za pokretanje i vođenje kaznenih postupaka * Takvo povjerenstvo, između ostalog, može promicati toleranciju i razumijevanje tako što bi omogućilo sukobljenim stranama čuti bol i patnju jedni drugih*

»U postjugoslavenskim društvima važe i dalje različite istine i prikazi prošlosti, koje se u velikom broju slučajeva zasnivaju na političkim mišljenjima i tumačenjima a ne na činjenicama, i još uvijek je prisutno poricanje zločina prema drugima i priznavanje samo svojih žrtava«, rekla je predsjednica Fonda za humanitarno pravo **Nataša Kandić** na konzultacijama s novinarima održanim 11. listopada na Fruškoj gori.

Konzultacije u organizaciji Nezavisnog novinarskog društva Vojvodine, Fonda za humanitarno pravo i Impunity Watch održane su s ciljem da urednici i novinari daju prijedloge i svoja viđenja o inicijativi koalicije za REKOM o osnivanju regionalnog povjerenstva, koje bi se bavilo utvrđivanjem činjenica o ratnim zločinima na prostoru bivše Jugoslavije.

MILIJUN POTPISA: Koalicija za REKOM je mreža nevladinih organizacija, udruga i pojedinaca, koje zastupaju inicijativu o osnivanju regionalnog, neovisnog, nepristranog i službenog povjerenstva. Povjerenstvo bi imalo mandat istražiti, utvrditi i javno iznijeti činjenice o ratnim zločinima i drugim teškim kršenjima ljudskih prava u bivšoj Jugoslaviji, uključujući i sudbinu nestalih, na osnovi zajedničke volje vlada Hrvatske, Srbije, Makedonije, Kosova, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Slovenije, uz podršku Ujedinjenih naroda i Europske Unije.

Cilj ove inicijative je prikupiti milijun potpisa i s tom peticijom inicirati osnivanje povjerenstva, kako bi se zatim predala nacionalnim vladama sa zahtjevom za donošenje odluke o prihvatanju inicijative.

Predsjednik Nezavisnog društva novinara Vojvodine **Dinko Gruhonjić** obavijestio je nazočne novinare kako je od početka konzultacija, svibnja 2006., kada je i održan prvi regionalni forum u Sarajevu, održano deset konzultacija i na regionalnoj i na nacionalnoj razini s udrugama žrtava, žrtvama i veteranima, mladima, organizacijama za ljudska prava. Održana su još dva regionalna foruma u Zagrebu u veljači 2007. i u Beogradu u veljači 2008. godine. Najavio je i održavanje četvrtog foruma u Prištini 28.-29. listopada, kada će službeno biti i osnovana ova koalicija.

Nataša Kandić je rekla kako FHP, Istraživačko-dokumentacijski centar (IDC-BiH) i Documenta (Hrvatska) zastupaju ideju o osnivanju Regionalnog povjerenstva za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima s ciljem da potpomognu rad tužiteljstava u regiji, prikupljaju, organiziraju i čuvaju dokaze koji se mogu koristiti za pokretanje i vođenje kaznenih postupaka. Takvo povjerenstvo, između ostalog, može promicati toleranciju i razumijevanje tako što bi omogućilo sukobljenim stranama čuti bol i patnju jedni drugih. Da bi se inicijativa ostva-

nila potrebno je napraviti jaku grupu (pokret-koaliciju) koja bi inicirala stvaranje regionalnog povjerenstva, jer je opća ocjena kako su društva ravnodušna i da bi trebalo u njima pobuditi empatiju i solidarnost prema žrtvama. Prema njezinim riječima, u postjugoslavenskim društvima važe različite istine i prikazi prošlosti. U velikom broju slučajeva one se zasnivaju na političkim mišljenjima i tumačenjima a ne na činjenicama i još uvijek je prisutno poricanje zločina prema drugima i priznavanje samo svojih žrtava.

Treba napomenuti kako su ovu inicijativu o osnivanju REKOM-a podržale udruge žrtava i veterana, organizacije mladih za ljudska prava, umjetnici, pisci, novinari iz regije koji su sudjelovali u regionalnim konzultacijama civilnog društva o mehanizmima za utvrđivanje činjenica o prošlosti, istaknula je Nataša Kandić.

Potom je **Ljiljana Hellman** u ime Impunity Watcha podnijela izvješće o uzrocima nekažnjivosti u postkonfliktnim društvima i o pravu na istinu, pravu na pravdu, pravu na reparaciju i garancijama neponavljanja zločina.

Podaci o žrtvama u bivšoj Jugoslaviji govore u prilog tomu da je formiranje Regionalnog povjerenstva za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima u bivšoj Jugoslaviji potrebno. Inicijativa će se ostvariti ako se prikupi milijun potpisa, čime bi se pridonijelo rasvjetljavanju brojnih zločina i pronalaženju relevantnih činjenica o ratnim događanjima na ovim prostorima.

Noémi Szabó

Podaci

Prema podacima o oružanim sukobima u bivšoj Jugoslaviji u razdoblju 1991.-1995. i 1998.-2000. godine, stradalo je najmanje 120.000 ljudi, a još uvek nije razjašnjena sudbina 17.158 nestalih. Do sada je osuđeno 250 optuženika, koji izdržavaju zatvorske kazne, dok je oko 400 Srba u Hrvatskoj osuđeno u odsustvu. Pred Haškim sudom u tijeku je suđenje dvadeset i trojici optuženih, a u državama bivše Jugoslavije za ratne zločine odgovara oko 200 optuženih.

Što su povjerenstva za istinu?

Povjerenstva za istinu čine dio šire strategije suočavanja s prošlošću ili uspostavljanja tranzicijske pravde. Zbog objektivnih ograničenja suđenja i prakse, koja je pokazivala kako, bez obzira na stupanj profesionalnosti vođenja suđenja, sama suđenja ne mogu riješiti sve probleme koje donose zločini počinjeni u prošlosti, države u tranziciji su se okretale službenim inicijativama za traganjem za istinom o masovnim kršenjima ljudskih prava u prošlosti. Ove inicijative se obično nazivaju povjerenstvima za istinu, i podrazumijevaju istragu posebne vrste. Prednost ovih komisija je što se prilikom njihovog uspostavljanja vodi računa o specifičnim osobitostima toga društva, potrebama žrtava, prirodi zločina itd.

Skupština AP Vojvodine usvojila Statut, kao najviši pravni akt pokrajine

Konačnu riječ dat će srbijanski parlament

*Statut stupa na snagu tek nakon zelenog svjetla Narodne skupštine Srbije * Poslije cjelodnevne rasprave, prijedlog usvojen dvotrećinskom većinom * Od ukupno 155 oporbenih amandmana, usvojen samo jedan*

Zastupnici Skupštine Vojvodine usvojili su novi Statut pokrajine i uputili ga Narodnoj skupštini Republike Srbije na davanje suglasnosti. Na sjednici u utorak, 14. listopada, nakon cjelodnevne rasprave, za usvajanje predloženog teksta Statuta glasovalo je 89 zastupnika, dok je protiv bio 21 zastupnik. U prijepodnevnom satima zastupnici su u načelu raspravljali o predloženom tekstu, dok su tijekom poslijepodneva i večeri prihvatili samo jedan od ukupno 155 amandmana, koje su podnijeli oporbeni zastupnički klubovi SRS-a, DSS-NS i Naprijed Srbijo.

Usvojeni najviši pravni akt Vojvodine prema daljnjoj ustavnoj proceduri punovažan će postati tek nakon dobivanja suglasnosti republičkog parlamenta. Očekuje se da se republički parlament o ovom dokumentu izjasni do kraja ove godine, a svečano proglašenje Statuta Vojvodine trebalo bi se dogoditi u Skupštini Vojvodine početkom iduće godine. Budući da su u Skupštini Vojvodine za usvajanje Statuta glasovali predstavnici svih stranaka vladajuće koalicije u Srbiji, kao i zastupnik oporbenog LDP-a, za očekivati je da će Skupština Srbije bez problema dati zeleno svjetlo najvažnijem vojvodanskom dokumentu.

U OKVIRU REALNOSTI: Uvodeći zastupnike u raspravu o predloženom nacrtu, šef koordinacijskog tijela vladajuće koalicije u Vojvodini *Dragoslav Petrović* rekao je kako su nesporni ciljevi donošenja ovog akta: puna integracija Vojvodine u pravni sustav države Srbije, otvaranje prostora za punu primjenu ovlasti, prava, obveza i odgovornosti tijela i institucija AP Vojvodine, koji su definirani Ustavom Republike Srbije.

»Uz sva realna ograničenja u najvišem pravnom aktu Republike Srbije, on pruža mogućnosti da se iznimno značajno unaprijedi položaj pokrajine, kao i da se unaprijede i sustav upravljanja i organiziranje u tijelima i institucijama Vojvodine, što će dovesti do suvremenih i perspektivnih rješenja, unaprijediti efikasnost ekonomskog sustava,

potencirati razvojne komponente, pozitivno utjecati na stabilnost države i odisati afirmativnim porukama europskoj javnosti i drugim međunarodnim čimbenicima. Naravno, u interesu građana Vojvodine i svih građana Srbije«, rekao je Petrović.

On je dodao kako se uvijek može bolje i da se sigurno to moglo i ovog puta.

»Bili smo itekako spremni na kompromise, ali samo do mjere koja ne ugrožava europsku budućnost Srbije, interese građana Vojvodine, elemente od značaja za tradicionalno korektan suživot uz međusobno poštovanje svih grada-

na Vojvodine i da se ne ugrožava daljnja decentralizacija«, dodao je Petrović.

Potpredsjednik pokrajinske vlade i pokrajinski tajnik za propise, upravu i nacionalne manjine *Tamás Korhecz* istaknuo je, kako je sam Ustav Srbije odredio okvire autonomije Vojvodine na uopćen način, što ima dobre i loše strane.

»Dobro je što se stvorio prostor i potreba za donošenjem Statuta koji je sukladan europskim integracijama kojima težimo«, rekao je Korhecz. »Statut određuje granice autonomnosti na taj način što je precizirao imovinu, prihode i pitanja od pokrajinskog značaja.

Ministri zamjenjuju tajnike

Prema Statutu, Vojvodina će moći zaključivati međunarodne ugovore, osnivati predstavništva u inozemstvu, donositi odluke u području poljoprivrede, obrazovanja, gospodarstva i zdravstva. Izvršno vijeće će se zvati Vlada, a pokrajinski tajnici bit će ministri.

Osim toga, Vojvodina je autonomna pokrajina građanki i građana koji u njoj žive, u sastavu Republike Srbije, nastala na osnovi posebnih nacionalnih, povijesnih, kulturnih i drugih svojstava svojega područja, kao višenacionalna, višekulturalna i višeklasna demokratska europska regija, integrirana u europski sustav regija. Teritorij pokrajine sastoji se od zemljopisnih područja Bačke, Banata i Srijema, AP Vojvodina ima simbole, zastavu i grb, a glavni grad pokrajine je Novi Sad. Osniva se i Vijeće nacionalnih zajednica, kao savjetodavno tijelo Skupštine Vojvodine.

Statutom je predviđena nacionalna ravnopravnost Srba, Mađara, Slovaka, Hrvata, Crnogoraca, Rumunja, Roma, Bunjevaca i drugih brojčano manjih zajednica koje u njoj žive.

Loša strana oglada se u tome što razgraničava autonomiju u Ustavu, jer kvalificirana većina zastupnika kako u AP Vojvodini, tako i u Narodnoj skupštini Srbije, određuje mjeru autonomnosti. Zato je, kako na nama, tako i na zastupnicima republičke skupštine, velika odgovornost odrediti tu mjeru.

AUTONOMIJA NE SVADA LJUDE: U uvodnom izlaganju predsjednik Izvršnog vijeća APV *Bojan Pajić* rekao je kako zastupnici danas, odlučivanjem o Statutu, odlučuju razvijati gospodarstvo i poljoprivredu, učvrstiti ravnopravnost nacionalnih zajednica koje ovdje žive, odlučuju da lokalne, pokrajinske i republičke institucije rade skladnije, brže i u najboljem interesu građana.

»Mi znamo da nekima još uvijek smetaju europski principi i vrijednosti kada ih mi ugrađujemo u novi Statut Vojvodine, ali ja o tim i takvima neću izgovoriti niti riječi«, rekao je Pajić. »Uvijek ćemo braniti pravo nekih političara da sudjeluju u javnoj raspravi o Statutu Vojvodine. Ali ćemo uvijek pamтити kako oni nama nisu dali pravo sudjelovati u javnoj raspravi o Ustavu Srbije.«

Pokrajinski je premijer dodao kako ideja autonomije Vojvodine nikad nije svadala ljude koji hoće živjeti u miru sa svojim susjedima. Ta je ideja uvijek bila u funkciji životnih interesa svih koji su se u Vojvodini nastanjivali i uvijek je ostajala u srcu naroda, rekao je Pajić. Dodao je i kako Vojvodani nemaju više vremena za dvojbe, te da se odmah moraju izboriti sa siromaštvom, nezaposlenošću, izolacijom i strahom od tržišta, a osobito sa strahom od međunarodnog tržišta.

»Bez toga nam nema ubrzanog napretka, nema održivog i samostalnog gospodarskog prosperiteta. Apsolutno sva europska iskustva pokazuju kako je funkcionalna decentralizacija najbolji lijek protiv pravne nesigurnosti, birokratskog voluntarizma i korupcije«, rekao je između ostalog Bojan Pajić.

Priredio: Z. P.

Novi zakon o sigurnosti prometa predviđa uklanjanje objekata podignutih uz prometnice

Zakon (ne) štiti križeve pokraj cesta

Za sada niti predlagač zakona nije siguran jesu li križevi duž vojvodanskih cesta, kao sastavni dio vjerskog i narodnog identiteta hrvatskog i drugih naroda, u istoj kategoriji kao i spomenici-krajputaši, podignuti kao obilježje mjesta pogibije sudionika u prometu, koji će se micati i čije će daljnje podizanje u neposrednoj blizini prometnica biti zabranjeno, ukoliko su podignuti bliže cesti nego je to dopušteno

Novim zakonom o sigurnosti prometa, čiji je nacrt završen i koji bi trebao biti donesen do konca godine, osim uobičajenih ograničenja kojima Srbija priprema teren za europeizaciju ovog područja, bit će propisano, među ostalim, i uklanjanje i zabrana postavljanja krajputaša i drugih spomen-znakova uz cestu. Ovu je odredbu sadržavao i postojeći zakon donesen još 1988. godine, no toga se niti država niti građani nisu pridržavali, pa su spomenici stradalima u prometnim nesrećama nicali uz ceste takvom učestalošću, da je to već postao »stari srpski običaj«.

No, u javnosti se pojavila i dvojba kako možda nije riječ samo o uklanjanju obilježja stradalima, nego i križeva koji su u prethodnih 100 i više godina podizani uz ceste i koji su sastavni dio narodnog i vjerskog identiteta prije svega hrvatskog, a onda i mađarskog i

drugih naroda u Bačkoj, Banatu i Srijemu. Dvojbu pojačava i činjenica da se ti križevi, kojih je samo u okolici Subotice više od 220, često nazivaju i križevima-krajputašima.

DVOJBA JE UTEMELJENA: Nacrtom zakona potvrđuje se odredba iz postojećeg zakona, po kojoj je, radi osiguranja sigurnog i nesmetanog prometa na javnim cestama, zabranjeno podizati objekte, uređaje ili postrojenja, saditi sadnice ili postavljati predmete kojima se umanjuje preglednost ceste i željezničke pruge s kojom se cesta križa u istoj razini, kao i preglednost na raskrižju, ili raditi bilo kakve radnje koje bi mogle ugrožavati ili ometati promet na javnoj cesti ili oštećivati javnu cestu i objekte na njoj.

Na javnoj cesti i na njenom zaštitnom pojasu nije dopušteno podizati spomenike i postavljati krajputaše i druge spomen-znako-

ve, prodavati proizvode i slično. Na zaštitnom pojasu javne ceste izvan naselja mogu se postavljati natpisi za kulturno-povijesne spomenike i spomen-obilježja i reklame, i to: pokraj auto-ceste i ceste rezervirane za promet motornih vozila na udaljenosti od najmanje 7 metara, magistralne i regionalne ceste – 5 metara i lokalne ceste – 3 metra, računajući od krajnje točke poprečnog profila ceste.

Drugim riječima, ako su križevi-krajputaši također predmetom represije u nacrtu novog zakona, onda bi oni mogli biti uklanjani ili pomicali ako su postavljeni na manje od 3 metra od lokalne ceste (a takvih ima), 5 metara od magistralne i regionalne ceste (kakvih također ima), odnosno 7 metara od auto-ceste.

Da je dvojba hoće li i križevi uz ceste doći pod udar ovog zakona utemeljena, potvrđuje i pomoćnik srbijanskog ministra za infrastruk-

turu *Dragan Jovanović* u izjavi za Hrvatsku riječ:

»Moram priznati kako taj dio nacrtu zakona, koji se odnosi na uklanjanje krajputaša, nismo do kraja raščlanili«, kaže Dragan Jovanović. »U užoj Srbiji nije postojao običaj da se križevi postavljaju uz ceste, postoji samo običaj podizanja posmrtnih spomenika i njihovo uklanjanje i zabrana postavljanja novih regulirano je ovim nacrtom zakona. Što se križeva uz ceste po Vojvodini tiče, ako su podignuti na zakonom propisanoj udaljenosti, onda će tamo svakako i ostati. No, ako su podignuti na manjoj udaljenosti, odnosno ako se nalaze bliže cesti, onda ćemo morati naći neko rješenje. Idućih dana doista trebamo sjesti i to razmotriti. U svakom slučaju nastojat ćemo te križeve ostaviti tamo gdje jesu, gdje je god to moguće i prihvaćam tu sugestiju.«

KRIŽEVI NISU ZAŠTIĆENI OBJEKTI: Problem je u tome što križevi pokraj cesta, u najvećem dijelu katolički, nisu zakonom zaštićeni objekti.

»Zakonom zaštićeni objekti samo su oni objekti koji su upisani u Registar kulturnih dobara, a križevi uz ceste u najvećem broju to nisu«, kaže za HR ravnatelj Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture Subotica *Géza Vass*. »Kad je o križevima riječ, zakonom su zaštićeni oni koji se nalaze u zaštićenoj gradskoj jezgri ili u neposrednoj blizini vjerskih objekata, te o njima skrbi Crkva. Međutim, križeve pokraj cesta podizale su privatne osobe i ti se križevi ne nalaze u ovlasti Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i nisu zakonom zaštićeni. U Sjevernobanatskom i Sjeverno-banatskom okrugu imamo 144 zaštićena objekta, a u isto vrijeme samo u ova dva okruga ima sigurno na stotine križeva kraj cesta i pitanje je kako bi Zavod uopće mogao voditi računa o svima njima. Ti su križevi neka vrsta rupe u zakonu. Naravno, kad god smo u

prilici uraditi nešto za te križeve, mi uradimo. Recimo, u posljednjih deset godina uložili smo oko 15.000 eura u premještanje križa preko puta Vatrogasaca, jer je prethodno zbog blizine ceste dva puta stradao od udaraca kamiona. Dakle, u početku ga nismo htjeli micati radi Subotičana, jer predstavlja njihovu tradiciju, ali smo kasnije bili prinuđeni to uraditi. Međutim, ne možemo brinuti o svim križevima podignutim uz ceste.«

MJESTO ISPOVIJEDANJA VJERE: Križeve su uz ceste u našim krajevima, prema riječima dobrog poznavatelja bunjevačkih običaja i tradicije, publicista *Alojzija Stantića*, najčešće podizali imućniji Hrvati, ali i Mađari, pa i prečanski Srbi.

»Križevi uz ceste vrlo su važno vjersko obilježje našeg naroda«, kaže *Alojzije Stantić*, koji je o ovoj temi napisao više tekstova. »Naši su stari, kad su naseljavali ova područja, budući da su bili vjernici, po rimokatoličkom kanoanu bili u obvezi nedjeljom ići na misu, ako do crkve mogu dopješačiti za manje od jednog sata hoda.

Budući da su naši salaši bili rastrkani, udaljeni od crkava, a nisu svi članovi obitelji mogli stati u kola kako bi stigli do crkve, nedjeljom su u crkvu na misu odlazili njih četvero-petero iz obitelji, a ostali, koji nisu mogli stati u kola, vjeru su ispovijedali kod križeva koje su imućniji salašari postavljali uz cestu.«

On kaže kako je u subotičkom ataru od 19. stoljeća do danas podignuto oko 220 usputnih križeva, a tako su bili raspoređeni da se od svakog salaša do najbližeg križa moglo doći pješice za manje od pola sata.

»Ljudi su obično u šorovima imali svoje križeve i tamo su ispovijedali svoju vjeru«, kaže *Stantić*. »Osobito u vrijeme korizme, kad se molio križni put, tad je bila vrlo velika živost oko tih križeva. Ljudi su skrbili o križevima, svaki je križ bio ograđen malom ogradom, zato da ih koje-kakve divlje životinje ne bi mogle onečistiti. Uz svaki je križ bilo posađeno nekoliko drva, kako bi pravila hlad, a postavljali su i klupicu, kako bi putnik namjernik, ili onaj tko je iz daljine došao, imao

gdje sjesti, odmoriti se i onda dalje produžiti.«

Križeve su uz cestu podizali stanovnici salaša, a ne Crkva. Obično su to, kaže *Stantić*, činili imućniji ljudi, ili se okupilo više obitelji iz jednog šora, pa je na svakom križu uklesan natpis koji svjedoči o tome tko ga je i kada podigao. *Alojzije Stantić* dodaje kako izraz krajputaš dolazi iz srpskog jezika, a koristi se za one spomenike koji su podignuti u čast stradalima u prometnim nesrećama. No, i križevi uz cestu često se nazivaju krajputašima, jer su podignuti pokraj cesta.

Alojzije Stantić naglašava još jedan posredan značaj križeva-krajputaša, a to je da su neki od njih važne trigonometrijske točke.

»Križ je važan i kao topografski znak, jer u svim vojnim zemljopisnim kartama, prva je orijentacija crkva, a druga – križ. Salaši se ruše, ali križevi, kad se jednom podignu, više se ne miču.«

Ako maksimu iz posljednje rečenice budu uvažili i tvorci novog zakona o prometu, povijest će im zasigurno ostati zahvalna.

Zvonimir Perušić

Jednom već pomaknut zbog blizine ceste: križ pokraj zgrade Vatrogasaca u Subotici

Ivan Stipić, ravnatelj Osnovne škole »Ivan Milutinović«

Ulaganje u prosvjetu se višestruko vraća

*Od 575 učenika naše škole 61 učenik pohađa nastavu na hrvatskom jeziku **

*Trenutačno učenici nemaju udžbenike na hrvatskom jeziku * Udžbenike iz Republike Hrvatske odobrava*

*Ministarstvo prosvjete Republike Srbije i u suradnji s tim Ministarstvom treba doći do rješenja **

Obrazovanje i odgoj je veoma složen i zahtjevan pothvat. Nema mjesta improvizaciji

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Ivan Stipić je rođen 1962. godine u Subotici. Završio je Višu pedagošku školu u Subotici, a zatim Učiteljski fakultet u Somboru. Radio je u NIP »Subotičke novine«, a od 1985. godine zaposlen je u OŠ »Ivan Milutinović« u Subotici. U razdoblju od 2005. do 2006. godine bio je član Izvršnog odbora HNV-a,

zadužen za obrazovanje. Na redovitoj Izornoj skupštini održanoj u ožujku ove godine, izabran je za predsjednika Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«. S Ivanom Stipićem razgovarali smo o odvijanju nastave na hrvatskom jeziku, kao i o organiziranju ovogodišnje Dužijance.

HR: Kako ocjenjujete odvijanje nastave na hrvatskom jeziku u Osnovnoj školi »Ivan Milutinović«, sedam godina nakon njenih početaka?

Za sedam godina stekla su se mnoga iskustva, potvrdile ili opovrgle pozitivne ili, pak, negativne pretpostavke, koje su se javile i još se uvijek javljaju u radu. Ocjena za nastavu, njenu pripremu i realizaciju, kao i za uloženi trud učitelja i nastavnika je visoka. Učenici, kao i u svim drugim odjelima u školi, uspješno napreduju. Roditelji, kao naši najvažniji partneri u obrazovanju i odgoju, dali su i daju maksimalan doprinos i podršku da se nastava na hrvatskom jeziku održi. Od 575 učenika naše škole 61 učenik pohađa nastavu na hrvatskom jeziku, što je 10 posto od ukupnog broja. Do ove školske godine koristili su se uglavnom odobreni udžbenici iz Republike Hrvatske, a gradivo koje nije bilo u ovim udžbenicima dopunjeno je iz domaćih udžbenika. Trenutačno učenici nemaju udžbenike na hrvatskom jeziku. Učitelji i nastavnici im pripremaju materijale uz pomoć kojih obrađuju nastavne jedinice.

HR: Ove godine Ministarstvo prosvjete Republike Srbije nije dalo suglasnost na uvoz udžbenika iz Republike Hrvatske za djecu koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Kako riješiti problem udžbenika?

Udžbenike iz Republike Hrvatske odobrava Ministarstvo prosvjete Republike Srbije i u suradnji s tim Ministarstvom treba doći do rješenja. Postoje iskustva u proceduri za odobravanje udžbenika. Vidite,

2006. godine odobren je jedan velik broj udžbenika za učenike od 1. do 5. razreda. Potrebno je bilo uraditi usporedbu udžbenika iz Hrvatske i nastavnih planova i programa koji su važeći u Republici Srbiji. Činjenica je da se mnogo toga promijenilo ovih godina u oba obrazovna sustava. Trenutačno se nastavni planovi dviju država prilično razlikuju, te oni iz Hrvatske ne sadrže dio tema koje se obrađuju kod nas ili se iste teme obrađuju u različitim razredima. Razlika je i u zahtjevima nastave. Ovo je vjerojatno i razlog što udžbenici nisu odobreni, jer ukoliko udžbenik svojim sadržajem ne ispunjava uvjete nastavnog plana i programa – ne dobiva odobrenje. Ove godine i određen broj domaćih izdavača, za pojedine predmete, nije dobio odobrenje, pa je bilo teških riječi između njih i Ministarstva.

Nakladnici u Srbiji su u obvezi tiskati udžbenike za manjine, što neki i čine. Na primjer, Zavod za udžbenike. Naravno, izdavači imaju timove učitelja, nastavnika i profesora, koji prave udžbenike. Svake godine Ministarstvo raspisuje natječaj za odobravanje udžbenika.

HR: Možda bi rješenje bilo pisanje domaćih udžbenika na hrvatskom jeziku?

Ukoliko bi se odlučilo da udžbenike na hrvatskom jeziku izrađujemo sami, to je posao kojeg tek treba početi. Ne zaboravimo, nastava se već odvija od prvog do osmog razreda osnovne škole i dva razreda gimnazije. To je oko 100 različitih udžbenika i radnih listova, zbirki zadataka, za svaki predmet

i razred, koje bi trebalo napisati i tiskati. Važno je spomenuti – udžbenik se piše u odnosu na nastavni plan i program. Tako se vrednuje i dobiva dozvola za korištenje. To znači, prvo moramo korigirati nastavne planove i programe onih predmeta koji su nam od interesa. Dopuniti ih s 30 posto našeg kulturno-povijesnog naslijeđa. Kad se oni odobre, pisati udžbenik. Ovaj dio posla zajednica mora uraditi, jer mi znamo što spada u onih 30 posto. Koliko znam, još je sve na početku, jer nema niti jedan napisan domaći udžbenik na hrvatskom jeziku, a ni nastavni planovi i programi nisu korigirani.

Udžbenik i radni listovi za prirodu i društvo za 3. razred preveden je i tiskan 2005. godine, a preveden je udžbenik i radni list za poznavanje prirode za 4. razred i urađena je dopuna ovih udžbenika, koja se odnosi na naše povijesno-kulturno naslijeđe. Nakladnik je Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd. Isti nakladnik je prije toga tiskao prijevod većine udžbenika i radnih listova za tada drugi razred.

Najvažnije od svega je da učenici trebaju imati udžbenike i radne materijale iz kojih će moći nesmetano napredovati. Nijedno moguće rješenje – pisanje, uvoz ili prijevod, nije lako i jednostavno. Odluku trebaju donijeti relevantna tijela hrvatske zajednice uz analizu i procjenu stručnjaka i svih čimbenika u obrazovnom procesu. Obrazovanje i odgoj je veoma složen i zahtjevan pothvat. Nema mjesta improvizaciji i pristupu koji nema ozbiljne temelje zasnovane na znanstvenoj razini i velikim dijelom dokazane u praksi. Ovo nam dokazuju najrazvijenije zemlje svijeta, a i neke zemlje u Europi – Irska i Švedska su napredovale isključivo velikim ulaganjem u obrazovanje. Modeli postoje, treba ih prilagoditi i primijeniti i u našoj zajednici ne žaleći trud i novac, jer će se ulaganje u prosvjetu, kao što možemo vidjeti, višestruko vratiti.

HR: Zbog čega bi bilo važno otvoriti katedru za hrvatski jezik?

Potrebno je postaviti pravnu regulativu u ovoj oblasti. Da bi se to moglo, nužno je otvoriti katedru za hrvatski jezik, gdje bi učitelji i nastavnici mogli nakon određene pripreme polagati metodiku i hrvatski jezik i koja bi bila dio fakulteta. To omogućava da hrvatski jezik, kao i drugi manjinski

jezici u pokrajini, bude znanstveno zastupljen. Tako bi nastavnici stekli neophodna znanja i stručnu kvalifikaciju, a hrvatski bi se jezik izučavao na fakultetu. Jednako tako potrebno je osmisliti i akreditirati barem jedan stručan seminar za učitelje i jedan za nastavnike na hrvatskom jeziku.

HR: Kakvi su uvjeti za odvijanje nastave u OŠ »Ivan Milutinović«?

Učenici naše škole imaju od prošle školske godine solidne uvjete za rad. Opreмили smo školu kabinom za nastavu stranih jezika, za kemiju, fiziku, a uskoro će biti završen i kabinet za tehničko i informatičko obrazovanje, koji

GTZ, pod okriljem Ministarstva prosvjete. Seminare vodi naša školska pedagoginja, koja je ujedno i instruktorka – *Desanka Vidaković*. Važno je spomenuti da sve škole imaju problema s disciplinom učenika, nasiljem i ostalim neželjenim pojavama. Jedino rješenje ovih problema je osposobiti sve sudionike u obrazovnom procesu da prepoznaju, suoče se i na pravi način krenu rješavati nevolju i mogućnost da učenici najaktivnije sudjeluju u rješavanju problema. Mnogi misle da kazne, kao represivna metoda, rješavaju problem. On nije riješen kada krivac dobije kaznu. Pitanje je – što poslije? Često, čak redovito, kažnjeni učenik nastav-

u dačkom parlamentu je u stvari rad na njihovom osposobljavanju za život u demokratskom društvu. Osposobljavaju se za način ponašanja, djelovanja, odgovornosti, podjele posla. Kada postanu predstavnici svoje grupe u dačkom parlamentu na koji će način preneti zahtjeve, ideje, akcije koje žele sprovesti. Drugim riječima, uče se parlamentarizmu. Već dvije grupe naših vršnjačkih medijatora i parlamentaraca se nalaze u srednjim školama. Oni imaju obvezu nastaviti rad i prijavljuju se pedagogima ili profesorima, koji su zaduženi za rad sa mladima. Mi redovito održavamo kontakte s njima, pa su tako prošle godine naši bivši

će pokraj kabineta za informatiku podići razinu kvalitete nastave. Suradnja učitelja i nastavnika koji rade na srpskom i hrvatskom jeziku je veoma dobra. Razmjena ideja, materijala, načina organiziranja obrade pojedinih nastavnih oblasti, zajedničke akcije, natjecanja i druženja su svakodnevna.

HR: Kakvi se sve seminari održavaju u OŠ »Ivan Milutinović« i kome su namijenjeni?

Prošle je školske godine u školi održano nekoliko seminara koji su osposobili učenike, nastavnike, roditelje i mlade vršnjačkoj medijaciji. Održana su i dva seminara za učenike, koji su ih osposobljavali za rad u dačkom parlamentu. Ovi seminari se održavaju u suradnji s Pedagoškim društvom Srbije i njemačkom vladinom organizacijom

lja svoje loše ponašanje. Ponovno dobiva kaznu, a problem ostaje. Zavađene strane moraju nastaviti živjeti dalje i ne praviti probleme jedno drugom. To rješava medijacija, jer ih upućuje da razmisle o svojim osjećajima i to kroz otvoreni razgovor kažu suprotnoj strani. Sudionici problema sami shvaćaju gdje su pogriješili i vrlo iskreno dolaze do sporazuma o pomirenju. Naravno, ukoliko to sukobljene strane žele, a obično žele. Rezultati su nakon tri godine ohrabrujući. Ako mlade naučimo ovome od malih nogu velika je vjerojatnoća da će ove tehnike primjenjivati i kada odrastu. Ovako odgojene generacije će sigurno lakše, nego mi danas, rješavati sukobe. A što je jednako važno, mnogo rjeđe će do njih dolaziti.

Osposobljavanje učenika za rad

učenici putovali u Njemačku na stručno usavršavanje.

HR: Kako ocjenjujete kvalitetu lista za djecu »Hrcko«? Je li važno njegovo objavljivanje?

S obzirom da je to jedini list za djecu koji se objavljuje na ovim prostorima, rado ga čitaju sva djeca i veoma je važno što će se u njemu naći. Ne samo djeci, već i odraslima. Možda bi mogao i samostalno se pojavljivati i distribuirati po školama, kao i sav drugi dječji tisak. Da ga vide i pročitaju svi koji to žele.

HR: Kakvi su današnji »klinci«?

Današnja djeca, u odnosu na situacije u kojima odrastaju, jako su dobra. Izuzetno dobro se snalaze, lako svladaju nove tehnologije. Željni su pažnje, druženja, igre. Ne

znam kakvi bi bili mi da smo danas mali. Sigurno je da previše često vide loše stvari – svađe, proganjanja, ubijanja. Informacije su im dostupne počev od – školskih hodnika, ulice, televizije, interneta, mobitela, časopisa. Moramo učiniti mnogo napora da svega lošega bude što manje na ovim mjestima. Djeca nam moraju više vjerovati. A mi prvi često kažemo da nikome ne vjerujemo. Zbog toga mnogo više pozornosti moramo posvetiti onome što mi radimo i sve naše snage usmjeriti na podizanje kvalitete obrazovno-odgojnog sustava.

smo i najtežih nasilja, ubojstva učenika u školskim prostorima. Mislili smo do prije nekoliko godina da se takvo što događa samo tamo negdje »na zapadu«, a mi smo posebni, kod nas toga ne može biti. Naravno, sam projekt neće riješiti ništa ukoliko se mi, svi zaposleni u školi – jer su baš svi obuhvaćeni projektom, radeći i sudjelujući u njemu ne prepoznamo i ne krenemo mijenjati. Projekt sagledava ovu problematiku iz svih mogućih kutova, ukazuje na gotovo sve opasnosti koje vrebaju. Kroz njega se provode razne akcije

Prvi put sam ove godine u Organizacijskom odboru. Svatko je dao doprinos u provođenju projektom planiranih aktivnosti. Organizacijski odbor je bio sastavljen od više manjih timova zaduženih za određene aktivnosti – Takmičenje risara, Dužijancu malenih, Centralnu manifestaciju, kao i za ostale manje manifestacije u okviru Dužijance. Na ovaj način u organizaciji Dužijance radilo je preko sto ljudi. Ove su godine veliki dio posla iznijeli mladi našeg Centra, i na taj način pokazali da je »Bunjevačko kolo« stožer idej-

uvijek ima otvorenih stavki, ali i čvrsta obećanja i garancije da će i taj manji dio troškova biti zatvoren. U ovom trenutku otplaćeno je oko 80 posto organizacijskih troškova Dužijance.

HR: Koje su novine bile Dužijanci i kakvo je Vaše mišljenje o tim novinama?

Novine u programu Dužijance su – Dužijanca malenih, izložba starih alata i zanata na trgu, postavljanje salaša-restauranta u centru grada, Bandašičino kolo na trgu, veliki broj atraktivnih stranih folklornih i glazbenih ansambala, cjelodnevni programi na trgu za vrijeme središnje manifestacije, koja je trajala 4 dana, umjesto tri, kao do sada. Bilo je i pratećih zabavnih događanja: druženje sudionika u prostorijama HKC-a, pop-koncert »4 asa«, nastup *Šime Jovanovca* na Risarskom kolu, a spomenuo bih i suvremeniju tehničku potporu pozornice, rasvjetu i ozvučenje, te vizualni identitet u tiskanim medijima i propagandnom materijalu, kao i sramežljivi pokušaj većeg medijskog prisustva i turističkog angažmana Dužijance. No, mislim da ovo nisu novine, već nadogradnja Dužijance, koja je neophodna ukoliko želimo da se Dužijanca održi kao najveći događaj i manifestacija u Subotici i postane cijenjeni brend Subotice i našeg naroda.

HR: Kakvo je Vaše mišljenje o važnosti održavanja Smotre dječjih pjevača i zborova u okviru Festivala bunjevački pisama?

Ovogodišnja Smotra dječjih pjevača i zborova se pokazala kao prijeko potrebna. Dokazi za to su sve veći odaziv mladih pjevača i velika posjećenost Smotre od strane publike. Treba spomenuti i takozvani treći dan festivala, misu s blagoslovom u povodu početka nove školske godine i generalnom probom, na kojoj veliki broj učenika sluša bunjevačke pjesme. Ove godine ih je bilo oko tisuću.

Svakako da u organiziranju ovih događanja u sklopu festivala ima prostora i potrebe za još bolju i kvalitetniju organizaciju. Da bi se ostvarila krajnja ili početna misao, a to je stvaranje novih, a pravih bunjevačkih pjesama, potrebno je da se organizacija i kadrovi kvalitetno nadgrađuju i šire. HKC »Bunjevačko kolo« planira još više kadrovski i financijski podržati festival.

Ne zaboravimo da će ove mlade generacije nama zarađivati miruvinu.

HR: Što je cilj projekta »Moja škola – škola bez nasilja«, koji se odvija i u vašoj školi?

Projekt »Moja škola – škola bez nasilja« je projekt UNICEFA-a i Ministarstva prosvjete. Nasilje je prisutno u školama i to u zabrinjavajućim postotcima. Gotovo da nema učenika koji ga nije doživio. Problem je što ga mi često ne prepoznamo. Verbalno nasilje, ogovaranje i fizičko nasilje se najčešće javljaju. Ogovaranje i verbalno nasilje nanosi oziljke za cijeli život, i redovito znači izopćavanje iz sredine u kojoj je učenik ili u kojoj odrastao čovjek živi. Svjedoci smo ovoga svakodnevno. Ove vrste nasilja prisutne su ne samo među djecom, već i među odraslima. Posljedice su katastrofalne. Isto tako, svjedoci

koje osmišljavaju timovi učenika, nastavnika, odnosno akcije koje su u okviru projekta. Upravo sada je pred nama nova, zove se »Najfaca«. Učenici koji se ističu kao fer igrači i nisu agresivni, znaju kazati oprost, umiju oprostiti, ne prijete – dobivaju bedževe i na taj će način promovirati ponašanje kakvo svi želimo, naravno, na osnovi postavljenih kriterija. Isto tako i djeca će biti u prilici predlagati nastavnike i sve zaposlene, kojima bi se ovi bedževi mogli dodijeliti. U okviru projekta škola će medijima ponuditi protokol o suradnji, koji predviđa praćenje svih aktivnosti u školi i popularizaciju pozitivnih akcija u školama.

HR: Obnašate i dužnost predsjednika Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«. Kako ste zadovoljni radom Organizacijskog odbora ovogodišnje Dužijance?

nih projekata i rasadnik kadrova, koji su sposobni ideje provesti bez obzira na težinu i obujam poslova.

HR: Je li bilo dovoljne potpore održavanju Dužijance? Jesu li svi troškovi pokriveni?

Važno je spomenuti da ove godine »Bunjevačko kolo« ima novi Upravni odbor, novog predsjednika Organizacijskog odbora Dužijance, novi pristup organiziranju manifestacija: transparentnost – projekata, odluka, izvješća. Do kvalitetne suradnje krovni hrvatskih institucija u Subotici i HKC »Bunjevačko kolo« nije došlo, a ostvarena je dobra suradnja s Generalnim konzulatom Republike Hrvatske. Kao manjinska institucija samostalno smo pronašli legalne puteve do fondova na koje imamo pravo na gradskoj, pokrajinskoj i republičkoj razini. Iz svih ovih problema imamo situaciju da Dužijanca mjesec i pol nakon završetka još

Nenad Ivanišević, ravnatelj Gerontološkog centra u Subotici

Listopad je mjesec starijih osoba

Brojnim se aktivnostima i ove godine obilježava »Sunčana jesen života«

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Generalna skupština UN-a je 1990. godine 1. listopada proglasila Međunarodnim danom starih, a onda se i cijeli ovaj mjesec definira kao razdoblje u kojemu se posvećuje veća pozornost problemima starijih osoba. Ova manifestacija pod skupnim nazivom »Sunčana jesen života« u Subotici se svake godine obilježava brojnim aktivnostima Gerontološkog centra o kojima smo porazgovarali s *Nenadom Ivaniševićem*, ravnateljem Gerontološkog centra.

Na koji se način ove godine obilježava »Sunčana jesen života« u Subotici?

Ovoga puta smo napravili zbilja širok dijapazon raznolikih manifestacija kojima ćemo obilježiti listopad, mjesec u kojemu nastojimo kroz »Sunčanu jesen života« posebice ukazati na svakodnevni život i potrebe ljudi u starijim godinama. Iz brojnih pratećih aktivnosti izdvojio bih nekoliko prigodnih ekskurzija, poput posjeta Bijelom dvoru u Beogradu i manastirima, organiziranih za stanare našega Doma, kao i namjeru da svake subote tijekom listopada na glavnom gradskom trgu od 11 do 14 sati prikazemo tehnike (glina, slama, svila) u kojima se radi u našim kreativnim radionicama. Također se u listopadu, u Vestibulu Gradske kuće, namjerava organizirati i prigodna izložba svih radova urađenih u navedenim tehnikama, kao i izložba kravata u holu Gimnazije, koja bi trebala predstavljati i svojevrsan modni događaj. Uz sve navedene akcije, planiramo otvoriti dva nova gerontološka kluba, prvi je u MZ Čantavir koji bi trebao postati svojevrsnim manjim regionalnim centrom za pomoć i njegu u kući, te se planira otvorenje kluba u Novom Žedniku.

Je li Subotica zbilja grad starih, kako je često znaju nazivati?

Subotica ima preko 30.000 osoba koje se na određeni način klasificiraju kao starije osobe i umirovljenici, pa je stoga i posve adekvatan epitet grada umirovljenika. Glede našeg aktivnog sudjelovanja

u skrbi nad starijim osobama, kroz samu instituciju koja u ovome trenutku zbrinjava 620 ljudi, te kroz pomoć u klubovima za dnevnu i kućnu njegu, ta se brojka kreće oko 5000 ljudi što nas stavlja u sam vrh u Republici. U sklopu poboljšanja naših usluga tijekom listopada, nastojat ćemo kroz brojne video

tra bi se nalazio u sklopu dječjeg doma »Kolevka«, a drugi bi dio bio građen kao zaseban objekt u ulici 27. ožujka. Upravo ova dva vida zbrinjavanja osoba s ovim potrebama jedine su dvije ustanove koje Subotici danas nedostaju. Na taj bismo način uspjeli zaokružiti potpunu cjelinu sveukupne skrbi

starenja«, a samim tim i potiskivanja u drugi plan društvene zajednice?

Čovjek je star ili mlad onoliko koliko se osjeća starim ili mladim. To je jedna od osnovnih stvari koje mi moramo razvijati u razbijanju određenih društvenih tabua glede određenih godina u život-

prezentacije i razgovor u našim klubovima ukazati na mogućnosti koje smo u stanju pružiti našim korisnicima. Željeli bismo svim građanima Subotice što više približiti djelatnost Gerontološkog centra i bolje ih upoznati s našim radom.

Što bi biliprioritetiGerontološkog centra u sljedećem razdoblju?

Jedna od prioriteta aktivnosti je i završetak radova na otvorenju Dnevnog centra za osobe s invaliditetom i stare osobe u ulici Alekse Šantića, koji bi trebao biti prvi takve vrste u Srbiji. Također ćemo nastojati završiti radove na obnovi i adaptaciji Doma za njegu, što je zbilja veliki projekt koji realiziramo uz potporu republičkih sredstava, predstoji nam u sljedeće dvije godine, u suradnji s Fondom za kapitalna ulaganja AP Vojvodine pronađemo sredstva za izgradnju Centra za prihvata osoba koje se nalaze u stanju hitne socijalne potrebe. Dio ovoga cen-

tra bi se nalazio u sklopu dječjeg doma »Kolevka«, a drugi bi dio bio građen kao zaseban objekt u ulici 27. ožujka. Upravo ova dva vida zbrinjavanja osoba s ovim potrebama jedine su dvije ustanove koje Subotici danas nedostaju. Na taj bismo način uspjeli zaokružiti potpunu cjelinu sveukupne skrbi

Prema svemu navedenom stječe se dojam kako je Subotica glede skrbi o starijim osobama u znatnoj mjeri daleko ispred drugih sredina u državi.

Odgovorno mogu ustvrditi kako je Subotica zbilja prvi grad u Srbiji u brizi i skrbi prema starijim osobama, odnosno o osobama socijalne kategorije. Mi se zbilja možemo ponositi učinjenim, a konkretni dokazi našega djelovanja ogledaju se u novcu utrošenom za sve navedene djelatnosti, jer je mnogo toga učinjeno za četiri ili pet puta manje novčanih sredstava nego što bi to bilo potrebno u zemljama Europske Unije. Naš je uspjeh time znatno veći jer smo sve postigli s limitiranim sredstvima.

Što bi se, po Vašem mišljenju, trebalo učiniti u budućoj edukaciji starijih osoba u smjeru sprječavanja preranog »osjećaja

noji dobi. Ponajprije ljudi moraju shvatiti kako starost nije bolest nego normalno stanje organizma u koje čovjek dođe u svom životnom vijeku. Također, granica starosti se znatno pomjerila jer imamo produženi radni i životni vijek, imamo brojne primjere uspješnih poslovnih ljudi koji su prevalili šezdesetu godinu života i dalje aktivno rade. Konačno i brojne najodgovornije funkcije u društvu dodjeljuju se osobama koje imaju veliko životno iskustvo koje na najbolji način mogu iskoristiti za opću dobrobit. Konkretno u našem slučaju, prosječna starost osoba smještenih u našem domu je iznad 75 godina starosti. Ljudi do 65 godine života, uz vođenje skrbi o svom tjelesnom i duševnom zdravlju, uopće se ne bi trebali osjećati starima, a sama granica starosti će se vremenom sve više pomjerati i vjerujem kako će već u bliskoj budućnosti ona biti pomjerena upravo na 75 godina života.

Službena uporaba hrvatskoga jezika i pisma u AP Vojvodini

Puno očekivanja od novih vlasti

I pokraj toga što su jedinice lokalne samouprave trebale izmijeniti svoje statute i za naselja (Bački Breg, Bački Monoštor, Sot) predvidjeti službenu uporabu hrvatskog jezika i pisma, za nadati se je da će sve češći dopisi iz AP Vojvodine i izmjene struktura vlasti poslije nedavnih izbora dovesti do toga da odluka bude svugdje realizirana

Piše: Dujo Runje

Na sjednici Skupštine AP Vojvodine, koja je održana u rujnu ove godine, pokrajinski ombudsman podnio je Izvještaj o radu u 2007. godini, a istodobno i Izvršno vijeće Vojvodine uputilo je zastupnicima Izvještaj o ostvarivanju prava na službenu uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina u AP Vojvodini. Iz Izvještaja se može vidjeti stanje u Vojvodini glede uporabe jezika i pisma nacionalnih manjina, a to je ujedno i prilika da nešto više kažemo o uporabi hrvatskog jezika i pisma u APV-u.

Zakonom o službenoj upotrebi jezika i pisma (»Sl. glasnik RS«, br. 49/91) regulirana je dobrim dijelom uporaba jezika i pisma u Republici Srbiji. Prema Zakonu službenom uporabom jezika i pisma smatra se službena uporaba jezika i pisma u radu: državnih tijela, tijela autonomnih pokrajina, ustanova, poduzeća i drugih organizacija kada vrše javna ovlaštenja.

Polazeći od ovlaštenja iz Zakona o službenoj uporabi jezika i pisma da statutom odrede koji su jezici u službenoj uporabi na teritoriju općine, u 38 od 45 vojvođanskih općina je, pokraj srpskog, u službenoj uporabi i jezik nacionalne manjine. Od toga, u 32 općine je utvrđena službena uporaba jednog ili više jezika nacionalnih manjina na njihovom cijelom teritoriju, a u 6 samo u pojedinim naseljenim mjestima. U svim općinama, također statutom općine, utvrđena je službena uporaba srpskog jezika i ćirilice pisma, a u 23 utvrđena je upotreba i latiničnog pisma. Samo srpski jezik je u službenoj uporabi u 7 općina (Indija, Irig, Opovo, Pećinci, Ruma i Sremski Karlovci), a od toga je u 3 općine (Indija, Irig i Ruma) utvrđena službena uporaba srpskog jezika i samo ćirilice pisma. Takvo je trenutno stanje u Vojvodini prema Izvještaju Izvršnog vijeća Vojvodine, koji je upućen zastupnicima Skupštine APV.

PETNAEST POSTO: Zakonom o zaštiti sloboda i prava nacionalnih manjina (»Službeni list SRJ«, br. 11/02) koji je donijet na saveznoj razini navodi se da će jedinice lokalne samouprave, u kojima po posljednjem popisu stanovništva nacionalna manjina ima udio od 15 posto, donijeti svojim statutom odluku o uvođenju u službenu uporabu jezika i pisma te nacionalne manjine. Također, navodi se da one općine koje imaju u svojim statutima službenu uporabu jezika nacionalne manjine i nadalje ga zadržavaju. Iz tih razloga u Subotici je u službenoj uporabi hrvatski jezik i pismo, iako Hrvata nema 15

posto u Subotici. Naime, Općina Subotica broji 148.401 stanovnika, a od toga je 16.688 ili 11,25 posto Hrvata. Kako je Zakon o zaštiti prava i sloboda i prava nacionalnih manjina donijet na saveznoj razini i kako je donijet kasnije, te se prema načelu lex posterior derogat legi priori, u slučaju neusuglašenosti određenih odredbi treba primijeniti kasnije donijeti zakon. Od 2003. godine ovaj zakon se primjenjuje kao republički zakon, što ne utječe na iznijetu konstataciju.

BLIŽE UREĐENJE: Donošenjem Zakona o utvrđivanju određenih nadležnosti autonomne pokrajine (»Sl. glasnik RS«, br. 6/2002),

određene nadležnosti su prenijete na AP Vojvodinu. Tako je člankom 18. Zakona, AP Vojvodina dobila u nadležnost da bliže uređuje službenu uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina na svom teritoriju. Na temelju iznijetog AP Vojvodina je donijela Odluku o bližem uređenju pojedinih pitanja službene upotrebe jezika i pisma nacionalnih manjina na teritoriju AP Vojvodine (»Sl. list Autonomne Pokrajine Vojvodine«, br. 8/2003) gdje su, pokraj ostalog, određeni uvjeti za uvođenje službene uporabe jezika i pisma nacionalnih manjina u jedinicama lokalne samouprave.

Odlukom je utvrđeno da kad jezik i pismo nacionalne manjine nije u službenoj uporabi na svom teritoriju jedinice lokalne samouprave, jezik i pismo nacionalne manjine uvest će se u službenu uporabu u naselju ili mjesnoj zajednici na njenom teritoriju, ukoliko u tom naselju ili mjesnoj zajednici postotak pripadnika određene nacionalne manjine dostiže 25 posto prema rezultatima posljednjeg popisa stanovništva.

Jedinice lokalne samouprave mogu statutom općine utvrditi službenu uporabu jezika nacionalne manjine za pojedine mjesne zajednice ili naselja u kojima pripadnici određene nacionalne manjine žive u većem broju, ali manjem od predviđenog. Nije poznata niti jedna jedinica lokalne zajednice koja je uvela u službenu uporabu hrvatski jezik za pojedinu mjesnu zajednicu ili naselje gdje Hrvati žive u većem broju, ali manjem od 25 posto, a što je moguće na osnovu Odluke o bližem uređenju pojedinih pitanja službene uporabe jezika i pisma nacionalnih manjina na teritoriju AP Vojvodine. Na osnovu Odluke predviđeno je da Izvršno vijeće redovito podnosi izvješće Skupštini AP Vojvodine o ostvarivanju prava na službenu uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina.

Novi Ustav Republike Srbije iz 2006. godine određuje da je

Hrvatski u Statutu

Postojećim Statutom APV predviđeno je da se u radu tijela APV u službenoj uporabi koristi istodobno sa srpsko-hrvatskim jezikom i ćirilicnim pismom, i latiničnim pismom na način utvrđen zakonom, i mađarski, slovački, rumunjski i rusinski jezik i njihova pisma. Prema Nacrtu Statuta Vojvodine konačno će i hrvatski jezik biti uveden u službenu uporabu u tijelima i organizacijama AP Vojvodine. Usvajanje Statuta iščekuje se tijekom ovoga mjeseca.

Poslovníkom Skupštine AP Vojvodine (»Službeni list APV«, br. 23/02) utvrđeno je da su u radu Skupštine u službenoj uporabi, pokraj navedenih jezika i pisma, i hrvatski jezik i latinično pismo. U službi za prevoditeljske poslove Skupštine AP Vojvodine predviđeno je prevođenje i istodobno osigurana služba za prevođenje na hrvatskom jeziku. Službeni list AP Vojvodine se ne objavljuje na hrvatskom jeziku.

na području Republike Srbije u službenoj uporabi srpski jezik i ćirilčno pismo, a da se službeno uporaba drugih jezika i pisama uređuje zakonom. Ustavom je omogućeno da se, na osnovu zakona, pokrajinskim propisima

povodu preporuke Pokrajinskog ombudsmana, na svojoj sjednici od 20. prosinca 2005. godine izmijenila Statut i time je hrvatski jezik i pismo uvedeno u službenu uporabu u mjestu Stara Bingula, gdje je Hrvata 28,94 posto, odnosno 55

moгу ustanoviti dodatna prava pripadnicima nacionalnih manjina. Na osnovu Ustava pripadnici nacionalnih manjina putem kolektivnih prava mogu izravno ili preko svojih predstavnika sudjelovati u odlučivanju ili sami odlučivati o pojedinim pitanjima, vezanim za svoju kulturu, obrazovanje, informiranje i službenu uporabu jezika i pisma, u skladu sa zakonom.

HRVATSKI JEZIK I PISMO: Sve jedinice lokalne samouprave u AP Vojvodini trebale su uskladiti svoje statute s odredbama Odluke do 30. rujna 2003. godine. Nažalost, mnoge jedinice lokalne samouprave ovo nisu sprovele u djelo. Ipak mora se istaknuti da određenih pomaka ima i to, prije svega, zahvaljujući Pokrajinskom tajništvu za propise, upravu i nacionalne manjine i Pokrajinskom ombudsmanu. Tako je Skupština općine Srijemska Mitrovica, u

od 190 stanovnika. Tijekom 2006. godine u Sonti je hrvatski jezik i pismo uveden u službenu uporabu gdje je 59,41 posto Hrvata ili 2966 od 4992 stanovnika

Prema podacima rezultatima posljednjeg popisa stanovništva (2002.) ispunjeni su uvjeti za uvođenje hrvatskog jezika i pisma u slijedećim općinama na teritoriju AP Vojvodine:

Općina Sombor – naselja Bački Breg broji 1388 stanovnika, a od toga je 738 ili 53,17 posto je izjašnjeno Hrvatima i Bački Monoštor broji 3920 stanovnika, a od toga su 2043 ili 52,11 posto Hrvati; Općina Šid – naselje Sot broji 791 stanovnika, a od toga 317 ili 40,07 posto su se izjasnili kao Hrvati.

I pokraj toga što su jedinice lokalne samouprave trebale izmijeniti svoje statute i za ova naselja predvidjeti službenu uporabu

hrvatskog jezika i pisma, za nadati se je da će sve češći dopisi iz AP Vojvodine i izmjene struktura vlasti poslije nedavnih izbora dovesti do toga da *Odluka* bude svugdje realizirana.

OSOBA IMENA I JAVNE ISPRAVE: Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na slobodan izbor i korištenje osobnog imena i imena svoje djece, kao i na upisivanje ovih osobnih imena u sve javne isprave, službene evidencije i zbirke osobnih podataka prema jeziku i pravopisu pripadnika nacionalnih manjina (Čl. 9., st. 1. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina).

Pitanje osobnog imena regulirano je i *Porodičnim zakonom* (»Sl. glasnik RS«, br.18/05). Ovim zakonom je predviđeno da roditelji imaju pravo upisati u matičnu knjigu rođenih i na materinskom jeziku i pismu jednog ili oba roditelja. U svezi s ovim bilo je dosta

uporabi jezici i pisma nacionalnih manjina, općinska uprava izdaje pripadniku nacionalne manjine, na njegov zahtjev, izvod iz matične knjige izdaje na dvojezičnom obrascu. Međutim, odnedavna možete dobiti dvojezične osobne iskaznice, naravno, uz izričit zahtjev.

Pokrajinski ombudsman je tijekom 2007. zatražio određene podatke, u svezi primjene zakona i drugih propisa u zaštiti prava nacionalnih manjina, od matičarskih službi u općinama u kojima je u službenoj uporabi jedan od jezika nacionalnih manjina. Od 39 općina u kojima je u službenoj uporabi neki od manjinskih jezika 24 općine su dostavile tražene podatke, dok 15 općina nisu odgovorile na molbu Pokrajinskog ombudsmana. Na osnovu dobivenih podataka može se zaključiti da je na manjinskim jezicima izdano najviše izvoda iz Matičnih knjiga i

Ispisivanje javnih natpisa i naziva

U većini općina poštuju se pozitivni propisi kada je riječ o pločama s nazivima organa lokalne samouprave, ali ima stanovitih problema kada je riječ o republičkim tijelima. Ispisivanja naziva ulica i trgova još je problematičnije. Ilustracije radi, u Novom Sadu nije pronađena niti jedna ploča s nazivom ulice ili trga koja je ispisana na svim jezicima koji su u službenoj uporabi. Tradicionalne nazive gradova, općina i naseljenih mjesta na jeziku nacionalne manjine utvrđuje i dostavlja radi objavljivanja nacionalni savjet nacionalne manjine. Do sada su te nazive utvrdili nacionalni savjeti mađarske, rumunjske i slovačke nacionalne manjine.

lutanja dok nije donijeta *Odluka o višjezičnim obrascima izvoda iz matičnih knjiga i o načinu upisa u iste* (»Sl. list APV«, br.1/2001). Ovim je izrijekom navedeno da u općinama u kojima su u službenoj

uvjerenja o državljanstvu, ali da to još manjine svoja prava koriste u malom postotku. Mora se istaći da se ta praksa najviše primjenjuje u Subotici. ■

Med – hrana, sladilo i lijek

U potrazi za dobrom pašom

*Po svojoj raznolikosti terena, klimatskih prilika, po velikom bogatstvu i raznovrsnosti pčelinjih paša, čistoj i još uvijek nezagađenoj prirodi, Vojvodina ima dobre uvjete za pčelarenje * Ovogodišnja proizvodnja meda u cijeloj zemlji drastično je smanjena i umjesto uobičajenih 3500, proizvedeno je samo 1200 tona. Procjenjuje se da je prošle godine čak oko 500 pčelara napustilo ovu djelatnost*

Med je stoljećima bio čovjeku hrana, sladilo i lijek. No, također se darivao bogovima, stavljao u grobove i služio kao sredstvo plaćanja. Kao i sve ostalo na svijetu, i med ima svoju povijest.

Pčele i med, koji se proizvodi od nektara cvijeća, mnogo su stariji od čovjeka. Pretpostavlja se da su pčele na našem planetu čak oko 50 milijuna godina, a ljudi samo oko 200 tisuća.

Čovjek je počeo izrađivati umjetne nastambe za pčele od izdubljenog drva i šiblja, a razvojem lončarstva i od gline. U Egiptu, u kojem je započela povijest organiziranog pčelarstva, med je bio vrlo skupocjen i cijenjen. U Egiptu je med bio i sredstvo za održavanje ljepote. Uz to, Asirci su ga koristili i kao oružje, bacavši košnice pune pčela među neprijateljsku vojsku, izazivajući na taj način paniku u protivničkim redovima. Grci su ušli u povijest kao prvi koji su se i teoretski počeli baviti pčelama i pčelarstvom, pa je tako filozof *Aristotel* autor prve stručne knjige o uzgoju pčela.

PČELARSTVO DANAS: Kao posljedica bolesti, pesticida i klimatskih promjena, pčelinja populacija je trenutačno u opadanju, ali kako je potražnja za medom i dalje visoka, ova stvorenja uzgajaju se uspješno i danas. Pčelarstvo u Vojvodini je vrlo je značajna gospodarska grana i ima dugu tradiciju. Na oko 2 milijuna hektara postoje optimalni uvjeti za uzgoj jednogodišnjih i višegodišnjih kultura kao osnovnog preduvjeta za život pčela. Ovaj potencijal Vojvodine minimalno je iskorišten i zahtijeva bolju organizaciju iskorištavanja prirodnog bogatstva. Zato je pčelarstvo kao gospodarska grana ušlo u dugoročni agrarni razvoj Vojvodine. Savez pčelarskih organizacija Vojvodine trenutačno ima 55 udruga, u kojima je učlanjeno oko 2400 pčelara, s oko 70.000 košnica.

Među njima su i Tavankućanin *Petar Santai* i *Jovan Šimić* iz Ljutova. Dvojica dugogodišnjih pčelara su, zahvaljujući svom velikom zanimanju za pčelarstvo, radu i upornosti, uspjeli opstati unatoč činjenici da ova proizvodnja više nije profitabilna, inputi stalno poskupljuju, a cijena meda nije mijenjana već nekoliko godina.

»Pčelarstvom se bavim od 1976. godine, kada sam kupio 4 košnice, a onda sam svake godine povećavao broj. Sada Jovan i ja imamo po 76 košnica, jer smo prošle godine, na Dunavu, pretrpjeli veliki gubitak, točnije izgubili smo 90 posto košnica«, kaže Santai. Naime, došlo je do masovnog uginuća pčela, naročito u regionu Sombora, Apatina i južnog Banata. Po procjenama, uginulo je 30 do 35 posto pčelinjih zajednica, ali još uvijek nije poznat uzrok.

»Obnavljanje pčelinjih zajednica ovisi o vremenskim pogodnostima, sposobnosti pčelara i drugim faktorima. Uspio sam za godinu dana

utrostručiti broj, ali je to zahtijevalo velika ulaganja, a prihodi, odnosno med, može se očekivati tek naredne godine«, objašnjava Jovan.

DOBRI UVJETI ZA PČELARENJE: Po svojoj raznolikosti terena, klimatskih prilika, po velikom bogatstvu i raznovrsnosti pčelinjih paša, čistoj i još uvijek nezagađenoj prirodi, Vojvodina ima dobre uvjete za pčelarenje. Petar i Jovan zajedno odlaze na teren, odnosno nose pčele na ista mjesta na pašu. Nekad, danas gotovo nikad, košnice su se selile i željeznicom. Većini pčelara koji danas sele košnice iz paše na pašu, potrebno je vozilo ili prikolica na kojima će košnice sigurno prevaliti ponekad i nekoliko stotina kilometara. Kamion s pčelama trenutno se nalazi na obali Dunava, pri samoj granici s Hrvatskom i Mađarskom. Oni koji imaju AŽ košnice na kamionima lakše sele i imaju manje troškove, međutim, Jovan se odlučio za LR košnice, koje su postavljene na tlu, ali se uvijek potruži orga-

Posljednje odredište tijekom godine je jesenska livadska paša na Dunavu

nizirati prijevoz kako bi osigurao raznovrsniju pašu svojim pčelama, koje su trenutno također nalaze na Dunavu, nedaleko od Petrovih.

»Pčele odlaze na pašu 2-3 km od pčelinjaka, a kada u blizini nema paše onda odlaze i mnogo dalje, što ovisi npr. o bogatstvu i vrsti paše za kojom idu, a na let pčela utječu i vremenske prilike, duljina dana, godišnje doba, stanje pčela i drugo«, kaže Jovan. Pčele skupljaju i koriste nektar kako bi proizvele med, koji im je osnovna prehrana, posebice zimi. Da bi proizvele pola kilograma meda, pčele moraju oprasiti 2 milijuna cvjetova i preletjeti više od 88.000 kilometara.

Posljednje odredište tijekom godine je jesenska, livadska paša na Dunavu. Tamo se Petrove i Jovanove pčele još za sunčanih dana, mogu vidjeti na biljci aster. To su kranjske ili tzv. domaće pčele radilice, koje imaju izuzetan nagon za sakupljanje hrane u prirodi.

Petrove i Jovanove pčele, nakon jesenske paše, ostaju prezimiti na Dunavu. Na proljeće će, kažu, krenuti s njima u potragu za prvom ozbiljnom pašom u sezoni, a to je uljana repica, koju nalaze u Bajmoku, Miletiću, Šantiću, a od koje su ove godine imali i najbolje prinose. Potom slijedi bagremova paša, u šumama Deliblatske i Subotičke pješčare. Santai objašnjava kako za bagremom ide na Frušku goru, gdje ujedno čeka i cvjetanje lipa.

»Svake godine odlazim tamo, a dobro se sjećam i pčelarenja na Fruškoj gori, 1999. godine, kada su bili ispunjeni svi uvjeti da lipa dobro zamed. Tada sam ostvario najveći prinos, od čak 5 tona, odnosno 80 kg po košnici«, rado se prisjeća Petar. Posljednjih godina u Vojvodini suncokret postaje glavna paša, koja slijedi nakon bagrema i lipa.

Međutim, ovi iskusni pčelari kažu kako u prinosisima od pojedinih biljaka ne postoje pravila, već sve ovisi prvenstveno o vremenskim prilikama, mobilnosti pčelara, informiranosti o

Petar Santai i Jovan Šimić pokraj košnica

uvjetima na različitim pašama, te brojnim drugim čimbenicima.

TRŽIŠTE: Ovogodišnja proizvodnja meda u cijeloj zemlji drastično je smanjena i umjesto uobičajenih 3500, proizvedeno je samo 1200 tona. Procjenjuje se da je prošle godine čak oko 500 pčelara napustilo ovu djelatnost, a razlozi su financijske prirode. Petar i Jovan ističu kako su se u vrijeme postojanja državnih tvrtki za preradu meda, mogli ostvariti zadovoljavajuću prihod, dok sada tržište za pčelare predstavlja samo nakupci, tzv. medari iz okolice, te iz Novog Sada i Beograda, s kojima je česta neizvjesnost glede datuma isplate isporučenog meda. »Nekada smo dobro poslovali s tvrtkama iz Osijeka, Zagreba, Beograda, osobito uspješno s Ljubljanom, u koju smo vlakom slali med, neposredno nakon vrcanja«, kaže Petar.

A za plasirati svoje proizvode u trgovačke objekte, tvrdi Jovan, nemaju mogućnosti. Kao i u svakoj drugoj proizvodnji, tako i u pčelarstvu, postoje određeni zakoni i pravilnici koji reguliraju držanje pčela, kontrolu zdravstvenog stanja i kontrolu proizvodnje pčelinjih proizvoda.

PREZIMLJAVANJE PČELA: Prihrana pčela završava do kraja kolovoza-sredine rujna, ovisno o vremenu, te pčelari u listopadu imaju sve manje posla na pčelinjaku, ali zato u košnici traju intenzivne pripreme pčela za zimovanje. Hladniji dani unose znatne promjene u život pčelinje zajednice.

»Prema nekim je procjenama do 10 posto gubitaka zadovoljavajuće dok se iznad tog postotka smatra većim ili manjim neuspjelim prezimljavanjem«, objašnjavaju Santai i Šimić. Slabije zajednice pripajaju se drugim jačim ili istim takvim zajednicama.

Pčele radilice raspoređuju hranu kako bi je najlakše koristile kad formiraju zimsko klube, te zatvaraju sve pukotine propolisom. Pčele jedu med, koji se, kako kažu, ostavlja u košnicama tijekom posljednje paše na Dunavu, te tako stvaraju toplinu. »Ukoliko se izvrca sav med od paše, pčelari moraju osigurati bar 15 kg šećera za zimsku prehranu pčela«, objašnjava Šimić.

Samo besprekorno mirovanje, bez ikakvog uznemiravanja, omogućuje pčelama da prezime i dočekaju lijepe proljetne dane.

»Pčelar mora učiniti sve kako bi pčelinja zajednica preživjela najkritičnije razdoblje – zimu. Dobro zimovanje omogućuju jaka zajednica, dovoljno kvalitetne i pravilno raspoređene hrane, mlada matica, dobra ventilacija košnice, mir na pčelinjaku, te zaštita košnica od vjetrova i glodavaca«, naglašava Petar.

Osim glodavaca, ne smije se zaboraviti na suzbijanje varoe, a tu su i drugi napasnici, kao što su ose, mravi, te stršljen, jedan od najopasnijih pčelinjih neprijatelja.

EDUCIRANJE PČELARA: Ne treba zanemariti ni potrebu stalne edukacije pčelara na organiziranim seminarima i predavanjima koje pripremaju pčelarske udruge. Petar i Jovan članovi su subotičke Udruge pčelara »Pčelar« i ističu da je vrijedno biti član Udruge, jer sudjelovanje na stručnim predavanjima i susreti s ostalim pčelarima donose korisne informacije i razmjenu pčelarskih iskustava. Neovisno o pčelarskom stažu, pčelari uvijek mogu naučiti nešto novo, unatoč činjenici da je pčela medarica jedan od najproučavanijih insekata današnjice. Osim toga, redovito se informiraju o trendovima u pčelarstvu putem stručnih časopisa, ali i posjeta sajmovima i pčelarskim manifestacijama kao što je »Festival meda« u Novom Sadu.

Pčelari uvijek imaju što naučiti u svojoj pčelarskoj radionici, a ništa im i nije teško jer rade s ljubavlju.

Marija Matković

Pčele korist donose

»U Vojvodini još nije razvijena svijest o koristima koje pčele donose, (oprašivanje i sl.) pa se tako nerijetko nailazi na nerazumijevanje stanovništva kad se pčele dopreme pokraj voćnjaka, šuma, livada i sl. Nije naodmet napomenuti da u razvijenim zemljama vlasnici poljoprivrednog zemljišta zovu pčelare da dopreme košnice, te im još za to i plaćaju, što je kod nas nezamislivo«, naglašava Santai. A koristi od pčela ogledaju se, prije svega, u oprašivanju ratarskih kultura, stvaranju visoko kvalitetnih pčelinjih proizvoda (med, polen, matični mleč, propolis, vosak), ali su korisne i kao veoma značajan indikator zagađenja životnog okoliša.

Vrijedna priznanja Novosadskog sajma za ugostiteljsku tvrtku »Gurinović«

Ponosni na dvije velike zlatne plakete

»Pokušavamo se oduprijeti suvremenim trendovima i zbog toga nudimo stara jela i pića karakteristična za ovaj kraj«, kaže Ivan Gurinović

Ivan Gurinović

Ivan Gurinović, vlasnik jednog od najpoznatijih subotičkih ugostiteljskih objekata, na Novosadskom je sajmu osvojio dvije velike zlatne medalje: jednu za izgled samog objekta, koji se nalazi na Bajskom putu, a drugu za meni iz jelovnika ove kuće pripremljenog za Berbanske svečanosti.

»Ove smo godine prvi put sudjelovali na Novosadskom sajmu u kategoriji ugostitelja, i to na poziv organizatora«, kaže Ivan Gurinović.

»Konkurencija je bila velika, predstavljalo se preko 200 ugostiteljskih objekata ne samo iz Srbije, nego i iz Hrvatske, Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Tim smo više ponosni na dvije zlatne medalje. Na samom sajmu nije vrednovan samo meni, nego i način usluge.«

Ugostiteljska tvrtka Ivana Gurinovića osnovana je 1991. godine. Tad je, naime, s radom počeo restoran 'Elza' u središtu Subotice. Godine 1999. tvrtka je otvorila restoran 'Pod tornjem', a objekt na Bajskom putu gostima je svoja vrata prvi put otvorio 2003. godine. Vlasnik tvrtke je sa svakim od ovih objekata sudjelovao na različitim sajmovima i sva su tri objekta osvajala nagrade.

»Pokušavamo se oduprijeti suvremenim kulinarskim trendovima, kod nas nema brze hrane i pečenja zamrznutog mesa«, kaže Gurinović. »U našem se jelovniku nalaze stara jela karakteristična za ovaj kraj, ali i domaća, autohtona pića. Sve je više ugostiteljskih objekata koji nude stara jela, a naša je gostionica među prvima ta jela uvrstila u jelovnik.«

Gostionica »Gurinović« priprema ukupno oko 700 različitih jela, a u stalnom jelovniku nalazi se oko 100 jela. Imidž ovog restorana predstavljaju rolovana teletina i teleći perkelt.

»Važno je znati i to da nema dobrog restorana i dobrih jela bez kvalitetne sirovine«, kaže Gurinović napominjući, kako surađuje s dobavljačima, osim iz Subotice i okolice, i

Nagrađeni meni

Gostionica »Gurinović« nagrađena je za sljedeći meni: pureća šnicla

s kestenom, prilog krumpir-pire »prince«, kupus »koložvari« i suhe šljive, te desert nudlice s makom.

s onima sa Zlatibora, Užica itd. »U prosjeku dnevno imamo oko 50-60 gostiju i uglavnom su to poslovni ljudi, koji naručuju upravo jela iz starih vremena.«

Z. P.

Mulj će se koristiti za proizvodnju struje

Novi uređaj za pročišćavanje otpadnih voda u Subotici bit će izgrađen do studenoga. U prvo će vrijeme raditi novi i stari pročištač, a kada se novi sustav za preradu otpadnih voda uhoda početi će rekonstrukcija starog uređaja. Izgradnja novog pročištača staje oko 17 milijuna eura.

»Radovi teku po planu i većina grubih građevinskih poslova okončana je tijekom ljeta. Izgradnja novog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda trebala bi riješiti problem otklanjanja fosfora i dušika iz otpadnih voda. Gradnja uređaja započeta je 20. rujna prošle godine i moći će dnevno u kišnim danima preraditi i do 108.000 kubičnih metara vode, što je tri puta više nego što sadašnji pročištač može preraditi«, objašnjava ravnatelj JKP »Vodovod i kanalizacija« Imre Cseke.

Kako bi se izgradio novi uređaj za preradu otpadne vode Grad Subotica je potpisao ugo-

vor s Europskom bankom za obnovu i razvoj o kreditu za liniju vode, a kasnije su potpisani ugovori i za izgradnju linije mulja.

»Riječ je o sasvim novoj tehnologiji, po europskim standardima. Mulj koji se stvara na taložnicima moći će se preraditi i koristiti kao

gnojivo. Prilikom prerade mulja stvara se plin metan koji ćemo uvesti u plinske komore, koje će pokretati generatore električne struje. Na ovaj će se način moći stvoriti električne energije od 250 do 500 kilovata sati. Za rad pročištača dovoljno je od 600 do 800 kilovata sati dnevno, što znači da ćemo sami proizvoditi struju za rad uređaja – rekao je rukovoditelj projekta za izgradnju pročištača Tamás Rábaközi.

Izgradnjom novog prečištača neće se riješiti problem s jezerom Palić. Da bi se uklonila zelena boja jezera i alge koje često ljeti isplivavaju na površinu potrebno je uraditi odmuljivanje jezera. Za taj posao potrebno je izdvojiti 8 milijuna eura.

»Lokalna samouprava nema taj novac, ali vodili smo pregovore s pokrajinom i republikom na rješavanju ovog problema. Tako će Ministarstvo za životni okoliš i prostorno planiranje izdvojiti novac za izradu dokumentacije, koja košta sedam milijuna dinara. Za spas jezera prijaviti ćemo se i na natječaj za pristupne fondove, pa tako planiramo ovaj problem riješiti najskorije«, objašnjava pomoćnik gradonačelnika za infrastrukturu Jasmin Šečić.

S. I.

Priopćenje za javnost

O bavlještavamo sve stanovnike Subotice da su 14. listopada počeli građevinski radovi na ulaznom stubištu Zavoda za javno zdravlje Subotica, u Zmaj Jovinoj 30 radi rekonstrukcije. Ulaz u ustanovu će biti osiguran s dvorišne strane za sve korisnike Zavoda za javno zdravlje i Doma zdravlja Subotica (laboratorijski pregledi, sistematski pregledi, pregledi u cilju zapošljavanja i liječnički pregledi vozača). U skladu s procesom rekonstrukcije bit će postavljena i odgovarajuća obilježja.

Večer tamburaške glazbe

S ubotički tamburaški orkestar i ove godine organizira godišnji koncert Skojim želi subotičkoj publici i ljubiteljima kvalitetne tamburaške glazbe pokazati svoj rad. Koncert će biti održan u četvrtak 23. listopada u Velikoj vijećnici Gradske kuće, a na programu će se naći klasična glazba, evergrin melodije, a kao vokalni solisti predstaviti će se: *Ivana Mulić, Antonija Piuković, Josip Francišković i Antun Letić-Nune*. Predstavit će se veliki tamburaški orkestar, a njime će ravnati *Zoran Mulić*. Ulaznice se mogu nabaviti u Galeriji pod tornjem po cijeni od 300 dinara, a početak koncerta je u 19,30 sati.

Ž. V.

Novi termin posjeta u Bolnici

O dlukom rukovodstva Opće bolnice u Subotici promijenjeno je vrijeme posjeta bolesnicima, umjesto dosada od 13 do 15 sati, posjet bolesnicima je dopušten isključivo od 14 do 16 sati. Vršitelj dužnosti ravnatelja Opće bolnice dr. Goran Bićanin ističe kako je radno vrijeme zaposlenih i vrijeme posjeta usklađeno, stoga obitelji bolesnika imaju veću mogućnost zanimanja za zdravstveno stanje pacijenta kod liječnika.

Nova sezona grijanja

N a prigodnoj press konferenciji u utorak 14. studenoga, ravnatelj Subotičke toplane informirao je javnost glede početka nove grijaće sezone. U toplinski sustav grijanja uključeno je 85 posto objekata koji su priključeni na toplanu, dok bi tijekom ovoga mjeseca trebali biti priključeni i ostali objekti, u čijoj se okolini trenutačno obavljaju završni radovi na toplinskoj mreži. Povećanje cijene grijanja ne može biti veće od 6 posto, a bit će realizirano tek kada sezona grijanja započne. Od srijede 15. listopada najavljeno je poskupljenje cijene plina za elektrane od 47,4 posto, što skupa s već jednim poskupljenjem ove godine (tra-

vanj), ukupno iznosi 65 posto poskupljenja dobavljanja ovog energenta. Na tiskovnoj konferenciji sudjelovala je i članica Gradskog vijeća mr. Suzana Dulić, koja je pojašnjavala situaciju oko najavljenog poskupljenja. Potpisani ugovor s poduzećem »Srbijagas« trebao bi garantirati nesmetanu nabavu plina.

H. R.

I pokraj dobre suradnje s policijom, u školama i dalje postoji nasilje

R avnatelji osnovnih i srednjih škola uglavnom su zadovoljni suradnjom s predstavnicima Ministarstva unutarnjih poslova i djelatnicima prometne policije po pitanju sigurnosti djece u školama, zaključeno je na današnjem drugom aktivu ravnatelja svih subotičkih škola, održanom u Plavoj dvorani Gradske kuće.

I pokraj dobre suradnje, u školama i dalje postoje razni oblici nasilja, prisutna je droga, a kod pojedinih škola trebalo bi poraditi i na sigurnosti učenika kada je u pitanju promet. Načelnik kriminalističke policije, *Zoran Bašić Palković* ovom je prigodom iznio podatke iz razdoblja od rujna prošle do rujna ove godine, koji pokazuju koliko su subotičke škole ugrožene po pitanju sigurnosti djece: »U tom razdoblju bilo je osam slučajeva narušavanja javnog reda i mira, a u pitanju su uglavnom tuče. Tu je izvršeno jedno kazneno djelo ubojstva u srednjoj Medicinskoj školi, pet izvršenih kaznenih djela razbojništva i razbojničke krađe, 10 kaznenih djela teške krađe, 15 kaznenih djela uništenja i oštećenja tuđih stvari, četiri kaznena djela nasilničkog ponašanja, i jedno kazneno djelo teške tjelesne ozljede. Sve u svemu, 44 delikta, od čega osam prekršaja i 36 kaznenih djela«.

U cilju povećanja sigurnosti učenika, na današnjem je aktivu, među ostalim, predloženo postojanje školskih policajaca u svim školama, budući da ih sada ima samo u tri, sudjelovanje u projektu UNICEF-a »Moja škola – škola bez nasilja«, u kojem su za sada također samo tri škole, edukacija roditelja, te učenika sedmih i osmih razreda o pitanju nasilja nad djecom u školi, postavljanje video nadzora kod škola, postavljanje ograda u objektima u kojima ih nema, te pojačana kontrola prometa oko obrazovnih ustanova.

Među temama današnjeg aktiva ravnatelja osnovnih i srednjih škola bilo je i služenje civilnog vojnog roka u ovim ustanovama. Zaključeno je da bi se u što više škola trebalo omogućiti prisustvo vojnika u civilu, koji bi također mogli pomoći u osiguravanju veće sigurnosti učenika.

I. P. S.

Temeljem protokola o suradnji između Skupštine APV i specijalne bolnice za ginekologiju »Perinatal« u okviru kojega će 40 parova iz Vojvodine dobiti na poklon-tretman prirodne inseminacije, Grad Subotica u skladu s potpisanim protokolom objavljuje

OGLAS

*za podnošenje dokumentacije za poklon-tretmane
besplatne inseminacije*

Broj parova koji će na teritoriju grada Subotice dobiti ovaj poklon-tretman je prema potpisanom protokolu 5 (pet). Pravo na prijavu imaju svi parovi koji mogu osigurati dokumentaciju vezanu uz navedeni postupak.

Prijave se dostavljaju do 22. listopada 2008. godine poštanskim putem na adresu 24000 Subotica, Izvorska 3, za: prim. dr. sc. Aleksandra Radulovića, elektroničkim putem na e-mail: aleksrad@suonline.net ili na telefon: 024/555-222 lok. 264.

Izvlačenje dobitnika besplatnog tretmana bit će održano 24. listopada 2008. godine u 12 sati u Plavoj vijećnici Gradske kuće, u Subotici, Trg slobode 1.

Temeljem članka 10. i članka 29. zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»službeni glasnik RS« broj 135/04), Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, Subotica, Trg Slobode br.1

OBAVJEŠTAVA

da je nositelj »Komgrad« a.d., Petöfi Sándora br. 25., Subotica, podnio Zahtjev za odlučivanjem o potrebi procjene utjecaja na okoliš za projekt »Asfaltna baza«, koji se planira na katastarskoj čestici br. 36115, k. o. Donji Grad, na teritoriju Grada Subotice.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz Zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće – ured 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, u razdoblju od 17. listopada 2008. do 6. studenoga 2008. godine.

Šest sajamskih dana u Novom Sadu Lorist

U Novom Sadu je od 7. do 12. listopada održana još jedna sajamska manifestacija. Bio je to Sajam lova, ribolova i turizma, skraćeno »LORIST«. U sedam dvorana i na otvorenom prostoru, tijekom šest sajamskih dana javnosti se predstavilo više od 400 izlagača. Dan lova, Dan ribolova i Dan sporta, tematske izložbe lovačkih i ribolovačkih trofeja, fotografije, promicanje novih i ekstremnih sportova, kao i stručni skup u organizaciji Pokrajinskog zavoda za sport posebno su označili jubilej »Lorista«. Ovaj sajam turizma pamtit će se i po jedinstvenom – vjerskom turizmu. U dvorani 3 na Sajmu ekologije održano je 21 predavanje o zaštiti životnog okoliša, zdravoj hrani i zdravom načinu života. U okviru Gastro festivala organizirano je natjecanje u pripremanju specijaliteta u kojem su sudjelovale i poznate osobe.

Sajam turizma, 41. po redu, održan je u dvorani »Master«. Pod sloganom »Prati navigaciju«, ovogodišnji je Sajam turizma značajno obogaćen i velikim brojem novih sudionika iz regije a turistička organizacija Vojvodine se predstavila s više od 40 članica.

Po drugi je put predstavljen i vjerski turizam. Predstavile su se Katolička crkva, Slovačka evangelistička crkva, Evangelistička crkva, Srpska pravoslavna crkva, Islamska vjerska zajednica i Židovska zajednica. Po prvi je put svoj štand imala i ponovno uspostavljena Srijemska biskupija. Na štandu Srijemske biskupije bili su Petrovaradinci koje je organizirao upravitelj marijanskog svetišta Tekije, vlč. *Stjepan Vukovac*. Također je na velikom štandu predstavljen i rad katoličkog radija »Radio Marija«. Slovačka evangelistička crkva se također predstavila na lijepo uređenom štandu.

Ljubitelji lova i ribolova su, kao i prijašnjih godina, uistinu mogli uživati. Veliki broj različitog pribora za ribiče, te veliki broj raznog oružja kao i izložbe trofeja oduševili su sve koji su posjetili dvoranu 1 gdje su bili štandovi lova i ribolova.

U dvorani 9 organizirana je i izložba golubova i sitnih životinja i to mladih, točnije ovogodišnjih grla. Posljednjeg dana sajma organizirana je i burza sitnih životinja, a kako je vrijeme bilo ugodno, tom se prigodom okupio veliki broj posjetitelja od kojih su mnogi došli i iz inozemstva – iz Hrvatske, BiH, Mađarske, Rumunjske i Bugarske.

Igor Kušeta

U povodu mjeseca knjige Mini sajam knjiga u Đurđinu

U povodu mjeseca knjige, Mjesna zajednica Đurđin 12. je listopada u svojim prostorijama organizirala Mini sajam knjiga. Na sajmu su bile izložene knjige izdavačke kuće »Nova školska knjiga« iz Zagreba, a moglo se naći za svaku starosnu dob po nešto.

Članica Skupštine Mjesne zajednice Đurđin i pokretač ove manifestacije *Vera Dulić* kazala je: »Već odavno maštam o tome da se u slobodno vrijeme prošetam selom i svratim u knjižnicu, a uz pomoć ljudi iz ove knjižnice želja mi se ostvarila makar na jedan dan. Ovo je bila i prilika da se i ljudi koji zbog obveza ne stignu na sajam knjiga u Subotici, upoznaju i približe knjizi i nadam se da ovo neće biti posljednja manifestacija ovog tipa u našem selu

Poslovođa knjižnice »Nova školska knjiga« *Jelena Aleksić* zahvalila je na pozivu i rekla: »Drago mi je zbog inicijative da se ovakve manifestacije održavaju u manjim mjestima kao što je Đurđin. Kao što je ovo prvi put da se u Đurđinu održava sajam knjiga, tako je i nama ovo prvi put da radimo izložbu ovoga tipa. Iskreno se nadam da će se ova suradnja nastaviti i uroditi plodom.

S obzirom da je ovo prvi put da se ovako nešto dešava, i organizator i izlagač su zadovoljni posjetom.

Verica Kujundžić

Radovi na infrastrukturi u Tavankutu Uređuje se selo

U Tavankutu su ovih dana u tijeku završni radovi na izgradnji pješačke staze-nogostupa na dijelu od Zmaj Jovine ulice do tavankutskog groblja. Izgrađen je nogostup duljine 1000 m, a vrijednost radova je 1.530.000 dinara. Izvođač radova je »Komgrad« iz Subotice. Radovi na izgradnji ovog nogostupa započeli su u koordinaciji sa subotičkom Direkcijom za izgradnju. Mjesnim je zajednicama izdvojeno je ukupno 30 milijuna dinara za izgradnju nogostupa, od kojih je Tavankut dobio najveći iznos sredstava.

Izgradnjom ove dionice nogostupa, zasigurno će se povećati sigurnost pješaka u prometu, naročito djece. No, kako bi se ta sigurnost povećala za djecu koja, također prometnom, Zmaj Jovinom ulicom idu do škole,

plan je Mjesne zajednice Tavankut da se pješačka staza izgradi iduće godine i u toj ulici.

U tijeku je i asfaltiranje ceste u Gornjem Tavankutu – od Klanerove čoke do kapele sv. Ane, što se također financira iz gradskog Fonda za komunalno uređenje.

Ove jeseni asfaltirana je i Ulice Rade Končara, pokraj Osnovne škole »Matija Gabec«, te Ulica Lebović kraj, čije je asfaltiranje prvi projekt MZ Tavankut financiran od strane Pokrajinskog investicijskog fonda. Za asfaltiranje ulica je, kao izvođač radova, angažirano poduzeće »Vojvodinaput« iz Subotice, čijim su radom mještani vrlo zadovoljni.

Prema riječima predsjednika Savjeta MZ Tavankut *Mirka Godara*, u proteklih se pet godina puno toga uradilo na području izgradnje i adaptacije objekata u selu. Uspjelo se asfaltirati i nekoliko ulica u središtu sela, te u Dikanovcu i Gornjem Tavankutu. Osim toga, urađene su neophodne adaptacije na objektima od velikog značaja za cjelokupnu zajednicu, kao što su: ambulanta, vrtić, osnovne škole u Donjem i Gornjem Tavankutu.

Radovi na infrastrukturi također su planirani ove jeseni u Tavankutu. Projektna dokumentacija za plinovod, kabelsku, te telefonsku mrežu s

Knjižnica »Ilija Okrugić« u Zemunu Sastanak volontera Caritasa

U prostorijama knjižnice »Ilija Okrugić« 11. je listopada u Zemunu održan sastanak volontera Caritasa koji rade i djeluju u ovom gradu. Nakon uvodne riječi koju je predavačima i prisutnim volonterima uputio domaćin mons. *Jozo Duspara*, sastanak je otvorio *Danijel Galun*, koor-

dinator župnog Caritasa u Republici Srbiji i Republici Crnoj Gori. On je tom prigodom na sažet i jasan način približio prisutnima temu što zapravo predstavlja rad župnog Caritasa koji je do sada uglavnom funkcionirao na središnjoj razini. U nastavku programa, direktor nacionalnog Caritasa vlč. *Vladislav Varga* govorio je o tome kako je Caritas put ljubavi. Kroz ovo izlaganje je, također, istaknuto i to da riječ Božja, euharistija i caritas čine temelj svake crkve. Na samom kraju, prisutnima se obratio mr. *Mihajlo Malaci*, grkokatolički svećenik iz Ruskog Krstura. Tema njegova izlaganja bila je subsidijarnost, koja je do sada veoma malo istražena. Tom je prilikom istaknuo kako je srž subsidijarnosti u tome da je Crkva, kao neraskidivi dio društva, znak Božje ljubavi prema svim ljudima i da iz tog razloga moramo utjecati na to da i društvo, odnosno država, djeluje kada su u pitanju bližnji u potrebi. U tom cilju Crkva bi trebala biti kvasac cjelokupnog društva a mi Božje sluge koji ćemo preko nje djelovati. Istaknuto je i to da ne smijemo gledati na bližnje kao na tuđince, da smo svi odgovorni jedni za druge ali da milosrđe nikada ne bi smjelo stvarati ovisnike o onima kojima je pomoć upućena. Time je sastanak i okončan, nakon čega je domaćin *Jozo Duspara* zahvalio predavačima a prisutne pozvao na svakodnevno razmišljanje o konkretnom djelovanju Caritasa na razini zemunske župe.

Danijela Lukinović

Misa zahvalnica u Golubincima

Župna crkva Svetog Jurja u Golubincima u nedjelju 12. listopada bila je puna vjernika koji su se okupili na misi zahvalnici, da molitvom zahvale Bogu za plodove koje su ubrali u protekloj godini. Crkva je u nedjelju bila prekrasno ukrašena i puna svih vrsta povrća i voća koji rastu u Golubinačkom polju. Misno slavlje predvodio je golubinački župnik vlč. *Ivica Damjanović* koji je u svojoj propovijedi istaknuo: Pokraj vrijednih ruku koje su potrebne da bi se posijalo obradilo i na koncu ubirali plodovi potrebno je pokraj rada naših ruku zahvaliti i Bogu za sunce, kišu vremenske uvjete koji su pogodovali da godina bude blagorodna.

Zemlju, vodu, kruh, vino i plodove sa golubinačkih polja na blagoslov su prinosili mladi u narodnim nošnjama iz folklornog odjela HKPD »Tomislav«. Cjelu misu otpjevao je Tamburaški odjel HKPD »Tomislav« pod ravnanjem *Ilike Žarkovića*.

Ove godine iako vremenski uvjeti nisu u većini krajeva najbolje pogodovali poljoprivrednoj proizvodnji na golubinačkim poljima ubrani su dosta dobri prinosi tako da je doista bilo razloga zahvaliti bogu.

Ivan Radoš

Srijemci se predstavili u Novskoj

U subotu 11. listopada 2008. godine u organizaciji HKUD »Šubić« iz Novske održana je folklorna manifestacija »Lukovo u Novskoj«. Manifestacija predstavlja samo dio cjelokupnih kulturnih, sportskih, turističkih i obrtničkih dešavanja koja se upriličuju povodom dana grada koji Novska slavi na blagdan svetog Luke. HKC »Srijem« iz Srijemske Mitrovice sudjelovao je ove goduine na ovoj folklornoj smotri koja je okupila kulturno umjetnička društva iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Publici su se predstavile folklorne skupine iz Novog Marofa, Topolja, Siska, Novske, Oriova, Drežnika i Livna. Poseban dio programa odnosio se na prezentaciju narodnih nošnji krajeva iz koji su došle folklorne skupine uz stručna tumačenja etnologa.

Ivan Cingeli

500 novih brojeva završena je, što znači da na temelju Ugovora s poduzećem »Telefonija« iz Beograda radovi trebaju uskoro početi. Osim toga, urađena je i studija o vodoopskrbnom sustavu za Donji i Gornji Tavankut i Ljutovo, te iduće godine slijedi izrada projektne dokumentacije, koja je u planu i za kanalizacijski sustav.

»Planiramo 2009. godine završiti radove u najužem središtu sela, što znači asfaltiranje ulica Matka Vukovića, Mije Mandića i Zmaj Jovine ulice, a planira se i asfaltiranje Ulice Garošov kraj u Gornjem Tavankutu«, objašnjava Godar.

Od većih projekata koji se planiraju financirati pokrajinskim sredstvima, Tavankučani namjeravaju iduće godine krenuti s projektom adaptacije Doma kulture, te izgradnjom ceste koja će povezivati Mišićevo i Tavankut.

Marija Matković

Blagoslov školskih torbi u Maloj Bosni

U nedjelju 5. listopada, u župi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni služena je misa pod kojom su blagoslovljene đačke torbe, učenici i učitelji. Pod misom se molilo za uspješnu školsku i vjeronaučnu godinu, kako bi učitelji imali razumijevanja za djecu a đaci bili poslušniji. Oltar

su krasile mnoge torbe đaka srednje i osnovne škole.

Nakon svete mise, župnik i učiteljice pozvali su učenike na kratko druženje u župnom domu.

U crkvi sv. Lovre u Sonti

Zahvala za jesenske plodove

U nedjelju, 12. listopada, u crkvi sv. Lovre u Sonti održana je sveta misa zahvalnica za jesenske plodove. Mladež, odjevena u starinske narodne nošnje svojega sela, predvođena nekolicinom starijih, redom je prinosila križ, svijecu, bibliju, kruh, vino... Prinosila i putem izaslanika Božjega vlč. *Dominika Ralbovskog* polagala pred oltar. Bio je to izraz zahvalnosti Bogu za uslišene i neuslišene molitve, izraz zahvalnosti za sve voće, povrće i ratarske proizvode, milošću Božjom dozrele i rukom ljudskom ubrane. Crkva je bila puna vjernika, koji su snjnom molitvom i pjesmom pozdravili Gospoda sa svojih mjesta. Nadahnuta propovijed sončanskog župnika vlč. *Dominika Ralbovskog* puno je doprinijela svečanosti ove mise. Pjesma crkvenog zbora bila je glasna i skladna. Na koncu mise vlč. *Dominik* zahvalio se svima koji su na bilo koji način pomogli kako bi se današnje misno slavlje obavilo u što ljepšem svjetlu.

I. Andrašić

O prodaji »Hrvatske riječi« u Somboru i Bačkom Bregu

Marketing na prvom mjestu

Na kioscima u Somboru tjedno se proda oko 45 »Hrvatskih riječi«, mada ova brojka iz tjedna u tjedan varira. Jedna prodavačica nam je rekla da je najveća potraga nakon određenih manifestacija kao što su – Dužionica, Bunjevačko-šokačko prelo, razne književne večeri, Božićni koncert i druge priredbe

Piše: Z. Gorjanac i M. Tucakov

Tjednik »Hrvatska riječ« rado se čita u Somboru, ali je teško utvrditi točan broj čitatelja. Prošlog tjedna smo obišli somborske kioske u želji da saznamo kolika je prodaja tjednika. Moramo napomenuti da prilikom ovog ispitivanja nismo obišli trgovine, mada neke od njih prodaju naš list, niti smo obišli pretplatnike. »Hrvatska riječ« se prodaje na svakom kiosku »Štampe«, a takav slučaj nije s kioscima »Grutini« i »Futura plus«, kojih najviše ima u Somboru. U središtu grada je najbolja prodaja, a neki kiosci i ne dobivaju »Hrvatsku riječ«. Neki prodavci su nam rekli da su naš tjednik prestali dobivati iz njima nepoznatih razloga. Kada smo sve zbrojili, na kioscima u Somboru se tjedno proda oko 45 »Hrvatskih riječi«, mada ova brojka iz tjedna u tjedan varira. Jedna prodavačica nam je rekla da je najveća potraga nakon određenih manifestacija kao što su - Dužionica, Bunjevačko-šokačko prelo, razne književne večeri, Božićni koncert i druge priredbe. Naš se list čita i od ruku do ruku, te je nerijetko da jedan broj pročita više ljudi, da se čita obiteljski, pa i šire. Ipak, svi su mišljenja da se »Hrvatska riječ« treba prodavati više i da bi trebalo ozbiljnije poraditi na marketingu.

Marta Kolar, medicinska tehničarka: Jednom prilikom sam od prijatelja saznala da ovaj list postoji, ali ga nisam susrela do danas. Ovo što sam prelistala je jako dobro i mišljenja sam da treba biti ovakvih novina. Trebalo bi pročitati koji broj, što ću rado i učiniti. Ovim prelistavanjem sam primijetila da »Hrvatska riječ« obuhvaća više tematika i svakako ću uzeti jedan broj, pa ako me nešto zainteresira i motivira uzimati ću je i dalje.

Ilija Lopar, penzioner: Volim pročitati »Hrvatsku riječ«, ali moram priznati da je nikada nisam kupio i nisam redoviti čitatelj. Moj zet je pretplatnik i on mi je ponekad donese. Kvaliteta lista je odlična, ali mnogi nisu čuli za njega. Da se ja pitam, povećao bih prodaju i napravio bolju reklamu.

Mladen Dekić, student: Koliko sam primijetio ovakvu kvalitetu izrade nema niti jedan dnevni, ni tjedni list. »Hrvatsku riječ« sam nekoliko puta prelistao kod prijatelja,

ali je nikada nisam detaljno čitao. Čitam neke tjednike i dnevne listove, ali kvaliteta ovih stranica i fotografije u koloru doista obećavaju. O tekstovima mi je teško govoriti, ali ne sumnjam da su i oni kvalitetni. Sljedeći broj obvezno uzimam.

Marin Dekić, umirovljenik, Bački Breg: Redovito čitam »Hrvatsku riječ« i čuvam svaki broj, tako da već imam svoj arhiv ovog našeg glasila. Volim čitati sve teme, a naročito o poljoprivredi i o običajima Hrvata. Svakako bih voleo kada bi se više pisalo o Šokcima jer smatram kako su Bunjevci više zastupljeni u novinama«. Marin čita i druge novine – »Somborske novine«, »Blic«, a zanima se i za križaljke.

Anica Šop, trgovkinja, Bački Breg: Neko vrijeme sam redovito čitala »Hrvatsku riječ«, ali sada zbog brojnih drugih obveza nemam vremena te je samo redovito prelistam i pročitam najzanimljivije mi teme.

Tehnike reguliranja prometa

USomboru je četvrtak 9. listopada započelo osmo regionalno savjetovanje o tehnikama reguliranja prometa pod nazivom »Test 2008«. Savjetovanje je posvećeno prometnom inženjerstvu, a namijenjeno je proizvođačima prometne signalizacije i inženjerima koji se bave problemima gradskog i vangradskog prometa. Ovo je savjetovanje bilo regionalnog karaktera te je na njemu bilo oko 300 sudionika iz Hrvatske, BiH, Slovenije, Makedonije i Srbije. Mlađi inženjeri su imali prigodu

upoznati nove metodologije i alate u prometnom inženjerstvu u cilju povećavanja efikasnosti i sigurnosti odvijanja prometa na cestama i u gradskom prometu. Na savjetovanju je razmatrano 46 radova iz područja reguliranja prometa, upravljanja, parkiranja, efikasnosti u odvijanju prometa i iz drugih područja, a izabrani radovi bit će tiskani u stručnom časopisu kojeg izdaje Društvo inženjera i tehničara Srbije, a izlazi dvomjesečno. Prigodom savjetovanja upriličena je izložba prometne opreme.

Z. G.

17. listopada 2008.

Na 36. saboru narodnog stvaralaštva Srbije u Topoli Brežani predstavili svoje običaje

Na Saboru narodnog stvaralaštva sudjelovalo je 20 izvornih folklor-
nih i pjevačkih skupina i instrumentalista iz čitave zemlje.

Sabor je održan u organizaciji Saveza amatera Srbije i Općine Topola,
koja je u suradnji s Ministarstvom kulture Republike Srbije i financirala
ovu manifestaciju.

Nakon svečanog defilea svih sudionika ulicama Topole, sa scene
na otvorenome pozdravnu riječ svim prisutnima uputio je pred-

sjednik Općine Topola *Dragan Jovanović*, nakon čega je službe-
no otvoren sabor riječima predsjednice Skupštine Republike Srbije
dr. *Slavice Đukić-Dejanović*. »Naša zemlja je okrenuta Europi
i čini sve da u zajednicu europskih naroda stupi kao dostojan-
stven i ravnopravan član sa svojim nacionalnim identitetom, koji
zavređuje svako poštovanje«, rekla je predsjednica Skupštine.
Uslijedio je program najboljih folklornih i pjevačkih skupina i instru-
mentalista, odabranih na saborima u Srbiji tijekom godine. Među sudi-
onicima iz – Niša, Bajine Bašte, Kraljeva, Topole, Kučeva, Kruševca,
Kljajićeva, Stapara, Negotina, Zaječara... svoje mjesto je zauzelo i
HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega. Ovo društvo je
bilo jedini sudionik Sabora s hrvatskim predznakom.

HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega svoje sudje-
lovanje na saboru osiguralo je tako što se plasiralo među najbolje sudio-
nike Festivala folklornih tradicija Vojvodine, koji se ove godine održao
u Vrbasu. Brežani su se u Vrbasu, kao i protekloga vikenda u Topoli,
predstavili običajem »Kapara« u kojem sudjeluju svi članovi društva.
Običajem »Kapara« predstavlja se i dočarava ono što je za nas u dana-
šnje vrijeme prosidba. Marin ženi Anicu. Roditelji mladenaca se upo-
znaju, pjevaju se bečarci, »Marin je majko lipo ime«, a zatim pjesma
kojom se djevojka prosi:

Faljen Isus prijo i pretelje / Faljen Isus divojčija majko / Dovedite tu vašu divojku
/ Da vidimo da je pogledamo / Jel' divojka za našega momka / Jel' joj tilo za naše
odilo / Jesul' joj ruke za naše poslove / Jesul' joj prsti za naše prstenje /
Jel' dostojna našega junaka / I našega bilog kolača.

Marijana Tucakov

Europski vikend promatranja ptica 2008.

Dalekozor u ruke

Početkom listopada, preko 30.000 odraslih i djece iz preko 30 zemalja
Europe sudjelovalo je u vikendu promatranja ptica, koji pada u vri-
jeme kada se one sele prema jugu (npr. laste), jugozapadu (npr. patke),
jugoistoku (pretežno krupnije ptice, npr. pelikani, rode i orlovi), a neke
odlutaju čak i na sjever, do Baltika (dio kormorana). U Srbiji se pozivu
Lige za ornitološku akciju i vojvođanskog Društva za zaštitu i proučavanje

ptica odazvalo 93 promatrača od kojih je najmlađi imao svega 3 godine.

Od Portugalije do Turske i od Malte do Norveške organizirano je 2700
izleta, a ni ptice nisu iznevjerile svoje fanove, pa je ukupno prebrojano
2,2 milijuna jedinki. U Srbiji su izleti organizirani od Vrnjačke Banje i
Leskovca, do Apatina i Subotice, a ukupno je zabilježeno 16.150 ptica.

Kod Kragujevca je na seobi promatran orao kliktaš (jedan kliktaš na
zimovanju u nacionalnom parku Etosa, u Namibiji, opremljen je sate-
litskim odašiljačem i zatim praćen do njegovog gnijezda u Panonskoj
nizini). U Ovčar Banji je u seobi opažen i jedan od posljednjih ovo-
godišnjih sokolova lastavičara, a kod Apatina i Subotice preko 300
seoskih lasta, koje se još nisu odlučile otputovati u Afriku. Kod Novog
Sada, pred dalekozorima promatrača perje je uređivao bjelorepan,
četvrti po veličini orao svijeta.

Ovogodišnji rekordi postavljeni su u Rusiji i Nizozemskoj. U prvoj je
bilo najviše izleta (1719) i sudionika (10.833), dok je u drugoj izbrojano
najviše ptica (584.219).

Organizator Europskog vikenda, asocijacija za zaštitu ptica BirdLife
International, nedavno je održala svjetsku konferenciju u Buenos
Airesu. Na njoj su delegati iz 112 zemalja članica donijeli odluku da
se, između ostalog, sljedeće godine pokrene nova inicijativa za zaštitu
staništa na europsko-afričkom migratornom koridoru.

Cilj Europskog vikenda promatranja ptica jest skretanje pažnje javno-
sti na probleme s kojima se ptice suočavaju u seobama i promoviranje
aktivnosti na zaštiti ugroženih vrsta i njihovih staništa.

M. Tucakov

Izvanredna izborna skupština MO DSHV »Sonta«

Andrija Ađin – novi predsjednik

U novouređenim prostorijama MO DSHV – Sonta u petak 10.
listopada 2008. godine održana je izvanredna izborna skupština
ove mjesne organizacije. Razlog za održavanje je ostavka dosadašnjeg
predsjednika MO profesora *Stipana Siladeva* i popuna jednog člana
Vijeća DSHV-a zbog izbora dosadašnjeg člana Vijeća *Andrije Ađina* na
mjesto dopredsjednika DSHV-a.

U radnom dijelu skupštine za novog predsjednika MO DSHV Sonta
izabran je *Andrija Ađin*, za tajnika *Renata Kuruc*, a za novog člana
Vijeća izabran je *Marko Šegrt* – jedan od osnivača DSHV-a na ovome
području.

Većina sudionika u raspravi istaknula je neophodnost da pokraj opći-
na Subotice i Sombora i u općini Apatin DSHV sudjeluje u radu izvršne
vlasti. Za takav iskorak potrebno je pokraj kadrovskih potencijala pora-
diti i na povećanju biračkog tijela DSHV-a.

Skupštini su nazočili predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*, dopredsjedni-
ci *Dujo Runje* i *Mata Matarić*, predsjednik Mladeži *Siniša Skenderović*,
predsjednica Foruma žena *Marijana Čović* kao i *Aleksandar Sabo* i
Željko Pakledinac.

Na kraju sjednice tajnica MO DSHV Sonta *Renata Kuruc* obavije-
stila je kako ured u Sonti radi svakodnevno od 9 – 14 sati na adresi
Vojvođanska 42, pošt. broj 25264 Sonta, tel/fax: 025/793-560. Nakon
toga je pozvala sve članove i simpatizere na svečano otvorenje koje je
zakazano za petak 24. listopada 2008. s početkom u 16 sati.

S. Skenderović

Umirovljeni astronaut Charles Duke posjetio Hrvatsku i održao niz predavanja o svojim iskustvima u svemiru

Zastava »vijori« na Mjesecu

Samo je 12 ljudi u povijesti čovječanstva hodalo Mjesecom. Od tih 12 ljudi 9 ih je još uvijek živo. Jedan od tih živućih članova tog najekskluzivnijeg kluba u povijesti, američki astronaut *Charles Duke*, prošao je tjedan boravio u Hrvatskoj i održao niz predavanja o svojim iskustvima u svemiru. »Vjerujte mi, od svih ljudi na svijetu astronauti su najveći ljubitelji povratnih karata«, našalio se na početku svog predavanja ovaj najmlađi član posade svemirskog broda Apollo 16, lansiranog iz svemirskog centra Kennedy 16. travnja 1972. godine, s osnovnim zadatkom istraživanja Mjesečeve površine u području visočja Descartes. »Na Mjesecu smo proveli tri dana, a najveći dio vremena proveli smo baveći se znanstvenim istraživanjima i vožnjom lunarnog rovera s kojim smo prevalili 26 kilometara i prikupili oko 95 kg uzoraka kamenja i stijena, uključujući i 11,7 kg tešku stijenu koja je najveća ikad

Astronaut Charles Duke, jedan od 12 ljudi u povijesti čovječanstva koji je hodao Mjesecom

donesena s Mjeseca«, pojasnio je Charles Duke i dodao kako su samo astronauti Apollo programa, njih 23, jedini ljudi koji su svojim očima vidjeli cijelu Zemlju. »Naš pogled na Zemlju bio je nešto naj-spektakularnije što sam ikada vidio. Zemlja s visine od 33.000 ki-

lometara iz svemira izgleda poput dragulja – plavi oceani, bijeli snijeg, oblaci i smeđe tlo. Prekrasan je taj mali kristalni dragulj Zemlje što stoji u tami svemira«, fascinirano je Zagrepčanima opisao ljepotu našeg planeta 73-godišnji bivši američki astronaut, a sada poduzetnik,

i na kraju predavanja odgovarao na brojna postavljena pitanja, od kojih su najzanimljivija bila ona bazirana na teoriji da je put na Mjesec bio lažiran. »Znam za te prigovore teoretičara zavjere i oni se vrlo lako mogu objasniti. Na fotografiji s Mjeseca ne vide se zvijezde jer je ondje stalno dan. Sunce sja cijelo vrijeme i ne postoji noć jer dva tjedna na Mjesecu traje vremenski period od izlaska do zalaska sunca. Zastava »vijori« na Mjesecu zato što je bila vakumirana šest mjeseci i kada smo je izvadili i postavili na šipku, nismo je mogli izravnati jer nismo imali peglu. Što se tiče sjene, na Mjesečevoj površini su tri izvora svjetlosti: sunce, odsjaj Mjesečeva tla i odsjaj Zemlje pa je normalno da se vide sjene«, kratko je objasnio Charles Duke, jedan od 23 astronauta koji su bili udaljeni od kuće više nego ijedno drugo ljudsko biće ikada u povijesti.

Zlatko Žužić

»Momci ravnice«

Barokni spomenik, Tvrđa, bila je ovih toplih jesenskih dana središte gastronomske ponude Slavonije u Baranje, pa i većega dijela Hrvatske, jer okupili su se predstavnici petnaestak hrvatskih županija, ali i gradova

Središte gastronomske ponude Slavonije i Baranje

Jesen u Tvrđi

prijatelja, Tuzle i Subotice, pa je stara gradska jezgra odisala zanosnim mirisima starovinskih jela, ali i rukotvorstva, obrtništva, starih zanata i vještina naših predaka.

»Peti je ovo sajam pod nazivom Jesen u Tvrđi«, kaže *Vladimir Mađarević*, vlasnik agencije Noktua, koji u ime grada odrađuje najveći dio poslova u ovoj jesenskoj priči o prezentacijama, degustacijama i općenito ugodnim druženjima u osječkoj Tvrđi. Što se sadržaja i zabave tiče, nitko nije ostao kratkih rukava, jer zvuci tamburice prekrilili su neveliki prostor, a »Momci ravnice«, tako im se zove tamburaški sastav prašili su da se žice užare.

»Ove smo godine ponudili Osječanima stara tradicijska jela s otvorene vatre, ali smo sudionicima ostavili izbor jela, dakle, ništa unaprijed zadano, i mogu reći da je imalo efekta i što se tiče degustacije i kušanja i općenito druženja. Osim toga, pozvali smo sve naše vinare da izlože svoja ponajbolja vina, pa je na njihovim štandovima stalno nekakva gužva, što je i razumljivo, jer je dobar zalagaj nezamisliv bez dobre kapljice. No, sve smo to zamislili kao natjecanje, pa je ocjenjivački sud imao pune ruke

posla. Ove su godine pobjednici ekipa iz Tuzle, drugo je mjesto pripalo ekipi iz Subotice, dok su naši Osječani tek treći. U okviru ovogodišnje Jeseni imali smo i 13. hrvatsko natjecanje u spremanju fiš-paprikaša i tijekom jučerašnjeg dana, u petak, imali smo kvalifikacijska natjecanja predstavnika 15 hrvatskih županija, a večeras u hotelu Central imamo finalno natjecanje. Inače, sajam je izložbeno-prodajnog karaktera, pa tko voli neka izvoli«, rekao je Mađarević.

Voditelj subotičke ekipe *Josip Horvat* nije skrivao radost ovoga druženja u Tvrđi. »Često sam u Osijeku i u Hrvatskoj, ali prvi sam puta na ovoj predivnoj manifestaciji i naše pohvale i čestitke Gradu i organizatorima«, poručio je Horvat. Njegovo raspoloženje dijeli i *Josipa Biro*, članica osječkog Likara, koja je tu u Tvrđi izložila svoje slike i zajedno s još 4-5 kolega i kolegica na dva štanda izlažu i prodaju. Ali nisu tu samo osječke slikarice, već i umjetnice iz Tavankuta, a Marija Vojnić na svojem štandu nudi predivne predmete izrađene od slame. I *Ivan Piuković* iz Subotice oduševljen je idejom Osječana, a na štandu nudi zvečke.

Slavko Žebić

Započelo obilježavanje jubileja – 800. obljetnice nastanka franjevačkog pokreta

Franjevci dirnuti ljudskom tragedijom

Svetom misom u srebreničkoj crkvi svete Marije počelo je obilježavanje 800 godina franjevačkog pokreta. Nakon svete mise, koju je predvodio provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra *Ivan Sesar*, održano je kratko povijesno izlaganje o Srebrenici povjesničara fra *Marka Karamatića* s Teologije u Sarajevu. On je sve nazočne podsjetio na povijest dolaska franjevaca u BiH.

»Franjevci Bosne Srebrene i Hercegovačke provincije su u Srebrenici počeli obilježavati 800. obljetnicu nastanka franjevačkog pokreta. Srebrenicu nismo slučajno odabrali, jer su franjevci ovdje živjeli više od 300 godina, a Srebrenica je najtragičnije mjesto u Europi«, kazao je tom prilikom provincijal Bosne Srebrene *Mijo Džolan*.

»Prvi franjevci na području današnje BiH došli su u Srebrenicu, gdje su podigli svoj samostan po kojem je 1291. godine cijela provincija dobila ime Bosne Srebrene. Srebrenica je tada postala jedan od ključnih, temeljnih samostana i po tome samostanu, na čijim se

Franjevci su u Srebrenici podigli samostan 1291.

temeljima nalazimo, današnja je provincija dobila ime«, rečeno je prilikom izlaganja. Franjevci su na tom području boravili više od 300 godina.

»Zadnji udar bio je tijekom rata 1686. Samostan je bio razoren, a franjevci su definitivno otišli«, rekao je fra *Marko Karamatić* u svom kratkom povijesnom izlaganju o Srebrenici. Tek 1991. na temeljima starog samostana podignuta je spomen-kapelica. Nakon rata je u Srebrenici prvi katolički

svećenik bio fra *Petar Anđelović*, koji kaže kako je Srebrenica oduvijek bila zanimljivo mjesto iz kojeg se odlazilo i u njega se vraćalo. Prilikom početka obilježavanja ovog velikog jubileja franjevci su se u Srebrenici podsjetili povijesti svog reda, ali i bliske povijesti Srebrenice, posjetivši Memorijalni centar u Potočarima. »Mi smo danas otišli u možda najtragičnije mjesto Europe, u Potočare, kako bismo dopustili da nas dodirne ljudska tragedija. Jer, s obzirom na

to kako mi danas shvaćamo život, čovjeka i njegov odnos prema Bogu, sve dok čovjek ne dozvoli da ga autoritet mučenika dodirne neće moći razumjeti što znači biti čovjek«, rekao je fra *Džolan*, koji je zajedno s još 150 franjevaca iz BiH i Slovenije odao počast žrtvama Srebrenice.

U sljedećoj godini jubilej franjevačkog pokreta bit će obilježen u svim BH provincijama, a završna manifestacija bit će održana u listopadu iduće godine u Širokom Brijegu.

Sve do 7. listopada iduće godine u BiH će trajati obilježavanje jubileja – 800. godišnjice nastanka franjevačkog pokreta. Naime, franjevci obiju provincija kroz godinu dana će, osim vanjskih manifestacija – izložbi umjetnina, glazbenih i drugih priredbi, nastojati u svjetlu *Franje Asiškog* i svoje povijesti preispitati svoje aktualno djelovanje. Podsjetimo, godina 1291. računa se kao godina dolaska prvih franjevaca u BiH, koji su dolazili iz Italije i iz Saske.

Arijana Beus

Novim crkvenim ustrojstvom

Osijek – nadbiskupijsko sjedište

Novim crkvenim ustrojstvom papa *Benedikt XVI.* uzdigao je Đakovačko-bosansku biskupiju na stupanj metropolitanskog sjedišta i nadbiskupije, dao joj novo ime, Đakovačko-osječka nadbiskupija i ponovno uspostavio Srijemsku biskupiju, a tim je povodom u nedjelju, 12. listopada, u Osijeku održano svečano misno slavlje u nazočnosti sva četiri biskupa, brojnog svećenstva i više od tisuću vjernika i hodočasnika iz sva tri osječka dekanata, kojemu je predsjedao prvi nadbiskup i metropolit dr. *Marin Srakić*.

Nadbiskupa su Marina na ulasku u grad dočekali župan *Krešimir Bubalo* i gradonačelnik *Gordan Matković*, a ispred osječke katedrale, koju Osječani tako zovu od milja još od vremena biskupa *Strossmayera* i vlč. *Josipa Horvata*, koji su je sagradili, a tek je ovim činom uzdignuta na

Dr. Gordana Kralik je dočekala nadbiskupa dr. mons. Marina Srakića

stupanj konkatedrale, dobrodošlicu su mu poželjeli domaćini i dr. *Gordana Kralik*, rektorica osječkog sveučilišta, koje nosi naziv već spomenutog biskupa – Josipa Jurja Strossmayera.

I konkatedralni je župnik preč *Adam Bernatović* zahvalio nadbiskupu Marinu i čestitao mu novu dužnost. »Hvala Vam, preuzvišeni nadbiskupe Marine što ste obradovali nas svećenike i sve naše vjer-

nike objavom poslanice Svetoga Oca o novoj crkvenoj pokrajini na istoku Hrvatske, što je za sve nas velika čast, a Vama osobno za sve što ste učinili za Osijek i okolicu, za izgradnju biskupijskog vikarijata, gdje će biti i Vaše sjedište i stječište svih pastoralnih događanja, hvala za širenje broja župa i novih sadržaja na radost svih naših vjernika. Iskrene čestitke Vama, koji ste naš prvi nadbiskup i metropolit,

a ujedno ste i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije, i od srca zahvale za sve što ste učinili na dobro naše Crkve. Živjeli!«

Nizom manifestacija tijekom čitavog tjedna obilježen je ovaj važan događaj za Osijek i čitavu Slavoniju, pa je u Pastoralnom centru održana tribina uz sudjelovanje dr. *Pere Aračića*, dr. *Andrije Šuljka* i dr. *Ivice Raguža*, u župi sv. Luke u Josipovcu održan je susret zborova mladih osječkih župa, u konkatedrali je organizirano euharistijsko klanjanje, a u subotu je održana svečana akademija uz sudjelovanje HPD-a »Lipa«, Pjevačkog društva sv. Josipa i Tamburaške škole »Batorek«. O sakralnim vrijednostima Osijeka i religijskom životu u gradu govorili su dr. *Stjepan Sršan* i dr. *Zlata Živaković-Kerže*, te učenici Isusovačke klasične gimnazije u Osijeku.

Slavko Žebić

Zahvala za opstanak sela

Zavitni dan u Bačkom Monoštoru

*Od konca Drugog svjetskog rata do danas žitelji Bačkog Monoštora svakog 13. listopada, točno u podne, zavitnom misom zahvaljuju Bogu i Gospi za opstanak sela * Dan ranije, u organizaciji KUDH »Bodrog« organiziran je svjetovni dio slavlja * Brojnu uzvanici i sudionici u kulturno-umjetničkom programu predstavili se prepunom gledalištu sportske dvorane mjesne osnovne škole*

Piše: Ivan Andrašić

Svake godine, od konca Drugog svjetskog rata pa sve do danas, žitelji Bačkog Monoštora 13. listopada ugoste sve ljude dobre volje koji bi željeli s njima podijeliti radost njihova najvećega seoskoga slavlja, njihova Zavitnoga dana. Zavitni dan Bačkog Monoštora datira od konca Drugog svjetskog rata. Naime, u završnim operacijama na ovom području očekivalo se zadržavanje njemačkih postrojbi u samom mjestu, radi popune zaliha za daljnje povlačenje. Partizansko-ruski stožer namjerio je topništvom srušiti selo sa zemljom kako bi, ne vodeći računa o civilnim

žrtvama, uništio što više neprijateljske žive sile i tehnike.

ZAVJET: Seljani, Šokci, bili su čvrsti u svojoj vjeri. Nisu ni pomišljali izbjeći, nego su se okupili u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla. Na čelu sa svojim župnikom molili su se Gospi i Bogu za spas od velikog zla koje se nadvalo nad njih. Molba im je bila uslišena. Njemačke se postrojbe nisu zaustavljale u samom mjestu, kako su ruski i partizanski generali očekivali. Božjom providnošću zbog toga su u posljednji tren promijenili nakanu i nisu srušili selo, a Monoštorci, na inicijativu svojega tadašnjega

župnika vlč. *Matije Zvekanovića*, zavjetovali su se da će svake godine 13. listopada točno u podne svečanom svetom misom zahvaljivati Bogu i Gospi za spas svojega sela. Od tada, za žitelje Bačkog Monoštora i to ne samo katolike, 13. listopada je neradan dan, a u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla održava se misno slavlje. Domaćin i organizator svjetovnog dijela slavlja, kao i svake godine, bio je KUDH »Bodrog«.

Kulturno-umjetnički program organiziran je 12. listopada u sportskoj dvorani mjesne osnovne škole, uz sudjelovanje institucija kulture iz AP Vojvodine i Republike Hrvatske. Riječima

U crkvi sv. Petra i Pavla održano je misno slavlje za Zavitni dan

U programu su sudjelovala društva iz AP Vojvodine i R. Hrvatske

»Faljen Isus i Marija i dobro veče! Okupili smo se danas, otvorena i čista srca s radošću proslaviti Zavitni dan Bačkog Monoštora. Slavimo ga i štujemo, s radošću dočekujemo drage nam goste, da skupa, uz pismu i igru, u veselju podijelimo naša sićanja, sriću i želje. Zahvaljujemo svima koji su prisustvom uveličali ovu svečanost, a pozdravljamo i one koji nisu tu, ali su u mislima s nama«, voditeljice su najavile kulturno-umjetnički program, a sve nazočne pozdravila je predsjednica »Bodroga« *Marija Turkalj*. Toplim pozdravom obratila im se i generalna konzulica Generalnog kon-

zulata Republike Hrvatske u Subotici *Ljerka Alajbeg*.

DVOSATNI PROGRAM: U raznovrsnom, dvosatnom programu koji je uslijedio, svatko je našao ono što ga je zanimalo. Domaći KUDH »Bodrog« i HKUPD »Mostonga« iz Bača pokazali su svu sličnost i sve razlike u pjesmi, igri i nošnjama bačkih Šokaca, KUD »Matija Antun Reljković« iz Davora i KUD »Josip Čoklić« iz Rakitovice demonstrirali su sličnosti i razlike kod Šokaca Slavonaca, a ženska pjevačka skupina »Šokice« i tamburaški sastav »Šokačka duša«, članovi UG »Šokačka grana« iz Osijeka pokazali su kako folklor nije privilegij isključivo ruralnih sredina. Ženska pjevačka skupina »Krajcare« iz Kupusine unijela je u dvoranu onaj temperament mađarske pjesme, a svoj doprinos pozitivnom ozračju dala su i dvojica pučkih pjesnika rođenih u Bačkom Monoštoru, veliki ljubimci publike, *Adam Bešlin Nova* i *Antun Kovač*. Na koncu programa mali žal za prošlošću. Riječima »Kada se osvrnemo na svoju prošlost, shvatimo kako o njoj zapravo malo znamo. Kada nam godine ukradu sjećanja i priče naših baka, bude nam malo i žao što nismo imali dovoljno strpljenja saslušati svaku dragocjenu riječ. Večeras smo vidjeli i čuli samo mali dio onoga što sadrži naša bogata tradicija, začeta u duhu i u srcima naših predaka,

rođena u djelu pučkog umjetnika. I zbog toga nećemo dopustiti da Dunav, zamotan u kukuljicu pravoga lisca, nečujno, s pticama u zoru, svojim valovima tiho odnese sve« voditeljice su prekinule čaroliju pjesme, igre i poezije, vratili su nazočne u svijet današnjice. Šokačka igra, pisma i govor ostali su iza nazočnih, negdje na pozornici, zapretene u blagom zaboravu, ostale su čekati neku novu manifestaciju, neku novu pozornicu. »Nama Monoštorcima Zavitni dan je svetinja, a isto tako i dio naše povijesti. Naši stari su nam ostavili puno vrednota, a na nama je preživjeti prolaznost i te vrednote ostaviti nekoj novoj mladosti. Raduje me i ovako impo-

zantan broj uzvanika, koji ovoj našoj manifestaciji daje dah i duh osobito svečane«, kazala je za Hrvatsku riječ Marija Turkalj. Manifestaciji su prisustvovali i predsjednik HNV-a *Branko Horvat* i dopredsjednik za Podunavlje *Stipan Šimunov*. »Nažalost, manifestacija je toliko puno, da ih uz najbolju volju nismo mogli sve pokriti ljudima koji obnašaju najviše dužnosti. Paralelno s ovom proslavom Šokaca i Bunjevci u Mađarskoj slave 320. obljetnicu doseljavanja, tako da je i to trebalo pokriti. Dogovor je bio da ja idem u Bajú, a drugu središnju proslavu u Baču pokrio je Stipan Šimunov (op. aut. Stipan Šimunov, niti bilo tko od predstavnika HNV-a nije bio nazočan na drugoj središnjoj proslavi u Baču). Možda smo se mogli organizirati i drugačije, no, ukoliko smo i pogriješili, to bi nam trebala biti poduka za budućnost. Najbitnije mi je to što se cijeli projekt odvijao onako kako je zamišljen, a koliko znam ovo je pretposljednja manifestacija i što su Šokci, kao jedna velika grana hrvatskoga stabla, pokazali puno jedinstvo. Na najljepši način svijetu su rekli tko su, odakle su i kome pripadaju«, kazao je za Hrvatsku riječ predsjednik HNV-a Branko Horvat.

ZAVITNI DAN: Na sam Zavitni dan misno slavlje u crkvi sv. Petra i Pavla predvodio je biskupov tajnik vlč. mr. *Mirko Štefković*, a suslavio je veći broj župnika Subotičke bisku-

pije. Prekrasan, jesenski dan doveo je u crkvu veliki broj vjernika, koji su usrdnom molitvom i skladnom pjesmom zahvalili Bogu i Gospi za spas svojega sela. Djeca su u ime domaćina darom zahvalila vlč. mr. Mirku Štefkoviću na predvođenju misnog slavlja, a molitvom Gospi Bogu je zahvalio preč. Mirko Štefković. Na koncu mise župnik vlč. *Goran Vilov* zahvalio je svima koji su svojom nazočnošću, svojim radom ili svojim donacijama pridonijeli veličanstvenom ugodaju, a djeca »Bodroga« svojim recitalom su zahvalila Bogu i Gospi za spas Monoštora. ■

Dani novog hrvatskog filma u Subotici

Sedam recentnih ostvarenja

Filmom »Moram spavat, anđele« redateljja *Dejana Aćimovića*, koji je bio nominiran za Europsku filmsku nagradu, u Subotici su prošle subote 11. listopada otvoreni Dani novog hrvatskog filma, u organizaciji Art kina »Aleksandar Lifka«.

Tijekom tjedan dana publika ima prigodu pogledati sedam recentnih ostvarenja iz hrvatske kinematografije. Na programu su se našli filmovi različitih žanrova (od dječjeg filma, preko komedije do onih s tematikom rata) ali i autorskih poetika.

Ravnateljica Art kina »Aleksandar Lifka« *Edit Lászlo* prigodom otvorenja izrazila je nadu da će na programu svatko naći film za svoj ukus, te istaknula doprinos Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici koji je pomogao organizaciju ove manifestacije.

Ispred jednog od suorganizatora, Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, nazočnima se obratila članica Upravnog odbora ove usta-

Manifestaciju je otvorio redatelj Branko Ištvančić

Od zrna do slike

Na samom otvorenju premijerno je prikazan Ištvančićev demo film u trajanju od 15 minuta pod nazivom »Od zrna do slike«. Riječ je o najavi dokumentarca o slamarkama iz Subotice i okolice čije je snimanje u tijeku, a završetak filma očekuje se krajem ove ili početkom sljedeće godine. Kako je istaknuo autor, radi se o prvoj koprodukciji između Republike Hrvatske i AP Vojvodine.

nove *Katarina Čeliković*. »Drago nam je da je prvi događaj u kojem Zavod kao organizator sudjeluje upravo iz oblasti visoke kulture, kakve će ova ustanova nastojati poticati«, rekla je ona.

Gost na otvorenju bio je redatelj *Branko Ištvančić*, podrijetlom iz Tavankute, čiji je film »Duh u močvari« prikazan u nedjelju 12. listopada.

Osim dvaju spomenutih, u okviru programa, prema najavama, prikazani su i sljedeći filmovi: »Put lubenica« *Branka Schmidta*, »Što je muškarac bez brkova?« *Hrvoja Hribara*, »Živi i mrtvi« *Kristijana Milića* i »Armin« *Ognjena Sviličića*. Dani se završavaju večeras (petak 17. listopada) filmom »Pjevajte nešto ljubavno« *Gorana Kulenovića*. Film će biti prikazan u amfiteatru Otvorenog sveučilišta. Početak je u 18 sati.

Inače, Dane novog hrvatskog filma do kraja godine vidjet će i publika u Novom Sadu i Zrenjaninu.

D. B. P.

Jesenska izložba članova Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice

Intimni slikarski spomenari

Velika dvorana HKC-a: izloženo je 40-ak slika

Redovita jesenska izložba članova Likovnog odjela Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« iz Subotice otvorena je u utorak 14. listopada u Velikoj dvorani spomenutog Centra. Izložba donosi 40-ak dosad neizlaganih radova čiji

su autori blizu tridesetak članova Odjela. Među predstavljanim radovima najviše je onih nastalih u tehnici ulja na platnu i lesonitu, ali i pastela, crteža, skica... Tematski dominiraju zavičajni motivi karakteristični za amaterske slikare ovoga podneblja.

Izložbu je otvorio predsjednik Likovnog odjela *Josip Horvat*. »Ako se malo približite slikama ovdje možete osjetiti kako mirišu bulke, suncokreti i ciklame, osjetiti tmurno nebo i miris 'kruva' koji se peče u krušnoj peći, promatrati kas konja vranih, let i cvrkut ptica

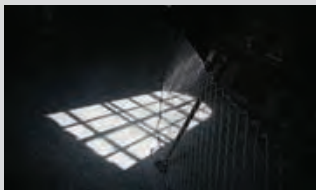
kroz prostranstva naše ravnice, ali vidjeti kako se pučina ljubi i grli s nebom, kako šumi i žubori rijeka, sa slika odzvanjaju zvuci tamburice, pucketanje vatre. Na ovim slikama možete doživjeti salaš točno u podne, salaš na mjesecini, salaš rujnom zorom, salaš predvečer, salaš na proljeće, salaš u jesen, salaš u snijegu. Sve ove slike su svojevrstni intimni spomenari, stenografski zapisi svih mogućih amplituda emocionalnog stanja, prepuni sanjarske nostalgčnosti. Istodobno, ove slike jesu svojevrstni panegirici čovjeku, prirodi, i u konačnici, Bogu«, rekao je Josip Horvat.

Prigodom otvorenja nastupili su članovi tamburaškog orkestra »Bunjevačkog kola«, dok je svoje stihove čitala članica Odjela *Divna Lulić Jovčić*.

D. B. P.

Antun Božičević izlaže u Subotici

Izložba hrvatskog akademskog slikara Antuna Božičevića pod nazivom »Art Is Not Allowed Here« (Umjetnost ovdje nije dozvoljena) bit će otvorena večeras (petak, 17. listopada) u Galeriji »Dr. Vinko Perčić« u Subotici. Umjetnik će se predstaviti instalacijom koju čini žičana ograda između prostorija ili stupova izložbenog prostora. Kada posjetitelj dotakne ogradu ili pokuša proći kroz nju, napeta ga žica vraća unatrag i dolazi do reprodukcije prodornog metalnog zvuka iz kojeg se razaznaje rečenica »Art Is Not Allowed Here«. Izložba će biti otvorena u 19 sati.

Antun Božičević je rođen 1970. u Andrijaševcima kod Vinkovaca, diplomirao je slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Živi i radi u Zagrebu. Izlagao je samostalno i skupno u Hrvatskoj i inozemstvu (Italija, Češka, Švedska). Za svoj rad dobio je više nagrada i priznanja, među ostalim i nagradu »Radoslav Putar« za mlade likovne umjetnike u Hrvatskoj.

Premijera »Šokice« u Osijeku

U Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku prošloga petka, 10. listopada, premijerno je izvedena drama »Šokica« Ilije Okrugića u režiji Dražena Ferenčine, prenosi Hina.

»Šokica«, igrokaz iz pučkog života u pet činova, događa se 1848. i 1849. i priča o nesretnom ljubavnom životu mlade Janje u vrijeme borbe protiv Mađara i mađarona. Rađena je kao predstava o predstavi u kojoj se glumci ubacuju s dosjetkama, a onda nastavljaju s dramskim tekstem.

Narodne pjesme i tambure po sokacima, ljubav između katolkinje Janje i pravoslavnca Pere, vojničke uniforme i svećeničke halje, očevo prokletstvo i nezakonito dijete – teme su koje je oslikao autor Okrugić, a dio njih je i danas aktualan, kazao je redatelj Dražen Ferenčina.

Ilija Okrugić Srijemac (1827. - 1897.) bio je književnik, glazbenik, putopisac, opat i župnik Petrovaradina, te ujedno prvi svećenik kojeg je zaređio biskup Strossmayer. Zastupao je toleranciju i ekumenizam i njegova »Šokica« je bila pokušaj ekumenskog djelovanja.

Na pozornici HNK u Osijeku djevojku Janju odlično je odglumila osječka glumica Sandra Tankosić, mladića Peru Vjekoslav Janković, mamu Mandu Tatjana Bertok-Zupković, oca Marjana Šokčevića Milenko Ognjenović, a mladića Božu, također zaljubljenoga u Janju, Mario Rade. Autor glazbe je Igor Valeri, a scenografkinja i kostimografkinja Saša Došen.

Hrvatski nakladnici na sajmovima u Frankfurtu i Beogradu

Na Sajmu knjiga u Frankfurtu, od 15. do 19. listopada, predstaviti će se tridesetak hrvatskih nakladnika, rekao je Valter Lisica, predsjednik Zajednice nakladnika Hrvatske dodavši, kako će zasebno nastupiti još deset istarskih nakladnika, piše Hina.

Podsjetio je kako je hrvatski nastup u Frankfurtu u znaku 500. obljetnice rođenja hrvatskog komediografa Marina Držića.

Na Beogradskom sajmu knjiga nastupit će 21 hrvatski nakladnik te deset istarskih nakladnika, rekao je Lisica, podsjetivši kako su hrvatski nakladnici na tome sajmu prvi put nastupili 2003.

»U Beogradu stalno raste zanimanje za naše knjige«, ustvrdio je Lisica napomenuvši, kako interes za beletristikom zaostaje u odnosu na stručnu literaturu.

Rekao je da na ovogodišnjem sajmu u Beogradu neće nastupiti hrvatski književnici, ali će mlade književnike pripremiti za buduće nastupe.

Beogradski sajam knjiga održava se od 20. do 26. listopada.

Gostovanje osječkog HNK u Subotici

Drama osječkog Hrvatskog narodnog kazališta gostovat će večeras (petak, 17. listopada) u Subotici, gdje će izvesti predstavu »Sjećanje vode« britanske dramatičarke Shelagh Stephenson, u režiji Ivice Šimića.

»Drama nazvana po fizikalnom fenomenu, a po kojem i voda pamti, pa kako onda ne bi ljudi, prati događaje oko triju ožalošćenih sestara okupljenih na pogrebu svoje majke. Mary je pomalo nezadovoljna uspješna liječnica, koja ima jednako uspješnog ljubavnika, također

lječnika, koji je nažalost oženjen. Tereza je očigledno zadovoljna svojim drugim brakom, dok je Katrin najmlađa i najnezrelija. Ona luduje za shoppingom, za ludom odjećom, upropaštava život ljubavnim aferama i drogom. Njih se tri pokušavaju dogovoriti kako pokopati mamu,

koju, kao sablasno prividenje u zelenoj haljini od tafta, vidi i čuje samo Mary... No, razgovori oko pogrebnih angažmana otvorit će i Pandorinu kutiju njihovih prošlosti...«, navodi se u najavi ove predstave.

U predstavi igraju: Nela Kocsis, Mira Perić-Kraljik, Tatjana Bertok-Zupković, Sandra Lončarić Tankosić, Velimir Čokljat, Davor Panić.

Predstava će biti igrana na sceni Jadran Narodnog kazališta, s početkom u 19 sati i 30 minuta.

Nagrada hrvatskom redatelju u Beogradu

Grand prix Međunarodnog festivala animiranog filma »Balkanima« koji je od 7. do 11. listopada održan u Beogradu dodijeljen je hrvatskom redatelju Veljku Popoviću za film »Ona koja mjeri«. Nagrada, osim statue i diplome, podrazumijeva i 1.000 eura. Popovićev film pohvaljen je kao »originalna kritika svjetskog marketinga i masovnih medija, veoma inovativnog koncepta i tehnike animacije«.

Dvije izložbe u Gradskom muzeju

U organizaciji Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici idućeg petka, 24. listopada, u Gradskom muzeju Subotica (Trg sinagoge 3) s početkom u 18 sati bit će otvorene dvije izložbe: »Split Marulićeva doba« i izložba radova u keramici hrvatskih umjetnika nastalih na Simpoziju »Svijet keramike« u Arandelovcu.

Izložbom »Split Marulićeva doba« Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, zajedno s Muzejom Grada Splita, želi posjetitelje upoznati sa životom i djelom pjesnika Marka Marulića (1450.-1524.), koji je 1501. godine napisao prvo književno djelo na hrvatskom jeziku »Juditu«, te s poviješću grada Splita i umjetničkim djelima toga vremena.

Na izložbi radova u keramici bit će predstavljena djela hrvatskih umjetnika koja su nastala na Simpoziju »Svijet keramike« u okviru Smotre umjetnosti »Mramor i zvuci« u Arandelovcu. Simpozij se održava već tradicionalno od 1974. godine u Arandelovcu. Na njemu se okupljaju keramičari iz cijeloga svijeta, radeći u najkvalitetnijoj glini, nastojeći povratiti ugled najstarijoj umjetnosti civilizacije. Zbirka Simpozija »Svijet keramike« u okviru Smotre umjetnosti »Mramor i zvuci« broji preko 400 eksponata. Svojim djelima na izložbi će se predstaviti 14 hrvatskih umjetnika čiji su radovi bili predstavljeni i u Beogradu.

Obje će izložbe za posjetitelje biti otvorene do 7. studenoga 2008. godine.

Nova knjiga: Tomislav Žigmanov, »Prid svitom: saga o svitu koji nestaje«

Hommage jezičnoj i civilizacijskoj mikro kulturi

Ovih dana je iz tiska izašla najnovija knjiga *Tomislava Žigmanova* »Prid svitom: saga o svitu koji nestaje«. Objavljena je kao samizdat autora, u suradnji s Matice hrvatske, uz pomoć desetak pokrovitelja i više od 230 prenumeranata.

Djelo inače sadrži deset monologa – u pet su likovi žene, a u pet muškarci, te jedan završni dijalog.

Počela je i distribucija knjige svim pokroviteljima i prenumerantima koji su pomogli njezino izlaženje, a u slobodnoj prodaji knjiga će se naći koncem listopada.

Sveučilišna profesorica i književna kritičarka iz Osijeka *Helena Sablić Tomić* o knjizi je zapisala sljedeće: »Tomislav Žigmanov napisao je još jednu potragu za nacionalnim identitetom u prostorima gdje se bunjevačkom ikavicom označava ona razlika koja se ne smije i ne može tako lako zaboraviti. Autorova energija okupljena oko priča u zbirci 'Prid svitom' kreće se 'iz naroda za narod' tragajući za onim zanimljivim, sretnim i tragičnim zbivanjima u svakodnevlju koje će se, kada budu zabilježene, prenositi generacijama. O njima će se 'divaniti'. Priče kao da slijede onu narativnu nit koju je u 'Ženskim udesima' naznačio *Žilko Bertić* kroz pogled ženskih likova i njihovih, najčešće tragičnih sudbina. Te čuvarice kućnoga praga (Veca,

Krista, Ema, Janja, Manda) i u ovoj sagi o svijetu koji nestaje ispričale su živim, uvjerljivim jezikom onu 'malu' povijest jednoga naroda ne poričući pri tomu osobne iskonske, ruralne ili 'varoške' korijene. Afirmativan odnos prema tradiciji (opis bunjevačkih običaja, pjesme, narodni izrazi), boravak u zavičaju kao prostoru egzistencijalnoga užića, sentimentalnost duše koja izvire iz gotovo svakog

opisanog prizora, okvir su kroz koji pripovjedač ispisuje rečenice pune pritajene strastvenosti i didaktičnosti. Priče su to o mogućim i nemogućim ljubavima, sramu i tuži, nostalgiji i pamćenju, o Somborskoj kapiji, i Tavankutu. One govore o tome što znači biti drukčiji. Ustvari, to su priče o narodu samom koji se bori sa zaboravom, iznova ocrtavajući konture svoje razbaštinjene povijesti.«

Knjigu čitateljstvu, između ostalih, preporuča i bosansko-hercegovački književnik *Josip Mlakić*: »Zbirka priča Tomislava Žigmanova 'Prid svitom – saga o svitu koji nestaje', povezanih završnim dijalogom u jednu cjelinu, na formalnoj razini funkcionira i kao roman. Ispisane jednim prelijepim jezikom, govornim jezikom bunjevačkih Hrvata, ove priče su svojevrsni hommage jednoj jezičnoj i civilizacijskoj mikro kulturi, jednoj od bezbrojnih Atlantida koje nestaju u gluhoj tišini globaliziranog svijeta. Međutim, Žigmanov se ne zaustavlja samo na ovome: njemu jezik nije sam sebi cilj. Jezik njegovih priča je funkcionalan, ne iscrpljuje se, znači, samo na sentimentalnoj razini. On je u funkciji priče, što je možda i najveća vrijednost ove knjige. Drugim riječima, ovo nije tek puko etnografsko štivo, bez obzira na plemenitost ciljeva koji stoje iza njega, nego punokrvna književnost i dostojanstven literarni spomenik 'svitu koji nestaje'«.

D. B. P.

Nova knjiga: Milivoj Prčić, »Pisme za nuz sviću«

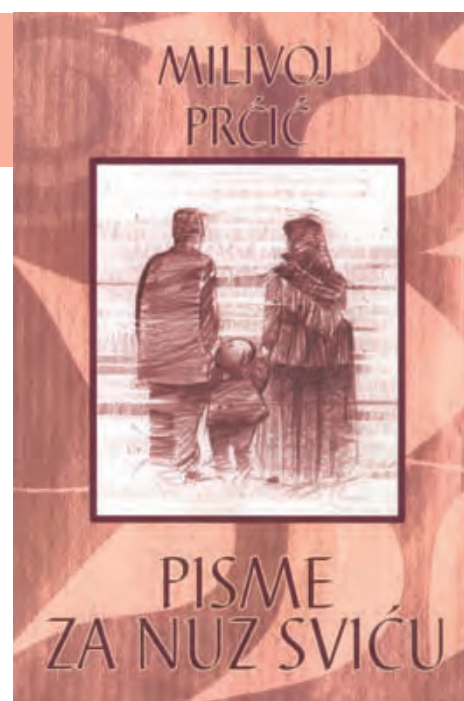
Nedokučive tajne odrastanja

Unakladi Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« iz Subotice objavljena je knjiga pjesama »Pisme za nuz sviću« *Milivoja Prčića*. Riječ je o pjesničkom prvijenacu ovog subotičkog književnika, koji je dosad objavio jedan roman, nekoliko zbirki priča i pripovijedaka, te jednu zbirku novinarskih kolumni.

»'Pisme za nuz sviću' je zbirka pjesama o odrastanju u razdoblju nakon II. svjetskog rata i još jednom nas podsjeća kako je djetinjstvo neiscrpan izvor nadahnuća i trajni poticaj književnog i drugog stvaranja, čijom se tematizacijom nerijetko dosežu umjetnički vrhunci. Dječak iz ove zbirke, radi stanovitih razloga više je uz djeda i baku, a manje uz oca i majku, suočava se s nedokučivim tajnama odrastanja u nenaklonjenom vremenu, zastrašujućih obilježja. I premda

promatra zbivanja iz perspektive titoističke diktature, u pjesniku to vrijeme poprima arkadijske i mistične značajke, unatoč bijedi, neimaštini i represiji budući da nam se u djetinjstvu štošta još čini mogućim i ništa nije pretjerano. Ima dakako događaja koje tek s odmakom i dosegnutom zrelošću uspijevamo povezati i razumjeti, ali je predragocjeno uspijemo li sačuvati (od učinka vlastite 'pameti') i po koje zrno neobjašnjivosti kako bi dio magije djetinjstva opstao, stoga nije nužno u odraslosti posezati za razjašnjenjima. Ostvarivši vlastitu mitopoetiku Prčić putuje njome k nekom drugom, možda skrivenom, pa i nedostižnom cilju i svijetu, koji mu je istovremeno nadahnuće i predmet pjesničkog istraživanja«, zapisao je urednik knjige *Milovan Miković*.

D. B. P.

Nova knjiga: Balint Vujkov, »Šaljive narodne pripovijetke«

Duhovna arheologija sakupljača

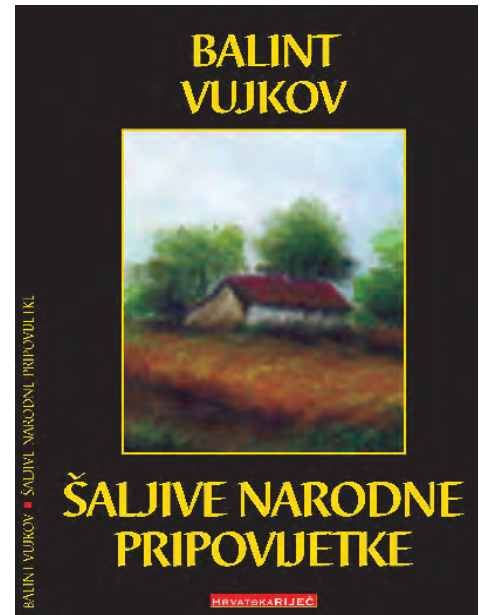
U izdanju NIU »Hrvatska riječ« iz tiska je izašla knjiga *Balinta Vujkova* »Šaljive narodne pripovijetke«. Pripovijetke je izabrao i priredio *Lazar Merковиć*.

Balint Vujkov (Subotica, 27. svibnja 1912.-23. travnja 1987.) sakupljač je i obrađivač hrvatske narodne predaje, pjesnik, pripovjedač, romanopisac, dramatičar, esejist, publicist, pokretač, nakladnik i urednik više književnih časopisa, novina, narodnih kalendara i drugih publikacija. Zastupljen je u petnaestak antologija, izbora i hrestomatija.

»Više od pola stoljeća Vujkov je skupljao hrvatske narodne pripovijetke u Bačkoj, Srijemu, Banatu, Lici i na Kosovu, zatim u Mađarskoj, Austriji, u današnjoj Slovačkoj i Češkoj i Rumunjskoj, sve dok mu zbog sudjelovanja u 'hrvatskom proljeću' nisu oduzeli putovnicu, ustrajno se opirući zahtjevima folklorista da sukladno njihovim zamislima, uputama i nakanama bilježi usmenu pčku pre-

daju. Budući da je svaku pripovijest čuo u više interpretacija Vujkov je smatrao kako iz toga mnoštva (napose istoga) kao posljednji dostavatelj u nizu ima pravo odabrati one dijelove koji su leksički i semantički, estetski i umjetnički najuspjeliji spajajući ih u cjelinu što će ostati zabilježena i obrađena prema njegovim književno-stilističkim kriterijima, radi čega su jedni Vujkova obasipali pohvalama, a drugi se nisu ustručavali zasuti ga pokudama i osudama. Na tragu ove 'neznatnosti' glede pristupa folklorista, iz 'pogrješke' navlastitog postupka kojega sam Vujkov naziva 'duhovnom arheologijom' nastaje njegov golem sakupljački i književni opus, koji postojanjem, obujmom i mnoštvom slojevitih poruka otvara u hrvatskoj književnosti, jezikoslovlju, etnografiji i dr. stanovita pitanja koja su do danas ostala bez cjelovita odgovora«, zapisao je urednik knjige *Milovan Miković*.

H. R.

Likovna kolonija »Sonta 2008.«

Dunav obojen srcem

Piše: Ivan Andrašić

Sudionici kolonije s radovima nastalim tijekom jednodnevnog susreta

U organizaciji KPZH »Šokadija« iz Sonte, u subotu 11. listopada održana je 3. likovna kolonija »Sonta 2008«. Sudionike kolonije iz Subotice, Sombora i s Hvara (Republika Hrvatska) predusretljivi su domaćini odveli na samu obalu Dunava, u kamp-naselje Udruge sportskih ribolovaca »Dunav« Sonta, u samo srce rezervata prirode »Gornje Podunavlje«. Prekrasni podunavski krajolici, odjeveni u najraskošnije boje jeseni, na prvi su pogled osvojili srca umjetnika. Etno-

doručak u prirodi trajao je kratko, gosti su bili nadahnuti, gladni rada. Nisu morali ići daleko u potragu za motivima, na koju god bi stranu oko odlutalo, ugledalo bi upravo onakav krajolik kakav bi srce umjetnika poželjelo. Vrijeme je odmicalo, ispod kistova su nastajala djela, umjetnici su na platno pretakali svoju dušu i motive viđene očima svojih muza.

SUDIONICI: Po prvi put u radu kolonije sudjelovali su i članovi »Šokadijinoga« likovnog odjela *Stipan Lukić* i *Sanja Andrašić*,

predvođeni voditeljicom *Svetlanom Zec*. Likovni odjel HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice predstavljali su: *Nedeljka Šarčević*, *Cilika Dulić Kasiba*, *Laslo Kelč*, *Martin Ivković* i *Lozika Liliom – Vojnić*, a Somborce *Cecilija Miler*, *Marija Kovač*, *Zdenka Bogišić* i *Stana Lizić*. »Međunarodni« karakter koloniji je dalo sudjelovanje Hvaranke *Ane Tudor*, korijenima Sončanke. »Nisam planirala doći u Sontu prije zime, no ovu koloniju ne bih ni za što propustila. U svakom od nas postoji nekakav dug korijenima, nekakav zov korijena i to je, jednostavno, jače od mene. Ovo je moj doprinos animiranju mladih, a sretna sam ukoliko sam bar malo uspješna u toj nakani«, kaže nam Tudorova.

DRUŽENJE: Po završetku radnoga dijela kolonije novo iznenađenje za slikare. Sončanski ugostitelj, a i predsjednik USR »Dunav« *Marinko Adin* priredio je, kao donator, ručak za sudionike kolonije. Iz dva kotlića zanosno je zamirisao nadaleko poznati riblji paprikaš, za kojega dobri znalci kažu kako se najbolje kuha na Dunavu između Apatina i Bogojeva. »Raduje me ukoliko sam bio bar od neke pomoći organizatorima, mojoj 'Šokadiji', a svaku ovakovu akciju i ubuduće ću podupirati koliko god je to potrebno. Svi skupa moramo raditi na promidžbi naše Sonte i smatram da je upravo ovo najbolji način«, kaže za Hrvatsku riječ *Marinko Adin*. Ozračje su oplemenili i zvuci tamburica »Šokadijinoga« tamburaškog sastava.

Želimir Hercigonja, »Tanja – opori zapis iz domskog života«, Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, Zagreb, 2008.

Nedorečen i površan prikaz domskog života

Roman nema snagu životne priče koja je posebna koliko bi mogla biti i zajednička mnogim djetinjstvima što se, nažalost, ne mogu podičiti da su i sretna

Piše: Đurđica Stuhldreiter

Knjigu je objavilo Hrvatsko društvo književnika za djecu i mladež, jedno od mlađih udruga ove vrste. Prema istupima u medijima da se zaključiti kako je ono nastalo upravo iz potrebe da se uhvati u koštac sa temeljnim problemima spisateljske struke, stavljajući poseban naglasak na problematiku koja muči pisce za djecu i mladež. Dječja književnost, nažalost, u današnjim prilikama tek životari na rubovima kamo je nepravredno odgurnuta bez pravih razloga. Odnos velikih nakladnika, specifičan i vrlo složen u odnosu na pisce uopće, na primjeru »dječjih književnika« manifestira se na poseban način.

Ne želeći previše lamentirati nad situacijom u kojoj književnicima za djecu ne cvatu ruže, mora se ipak reći da najčešći argument kojim se opravdava marginalizacija dječje književnosti – onaj po kojem krajnji konzumenti, dakle djeca, ne ljube odveć knjigu, ipak ne drži vodu. Dobra će knjiga uvijek pronaći put do svoga čitatelja, a razni načini komunikacije i zabave te izvori znanja u današnjim uvjetima življenja ne moraju se nužno isključivati.

PRIBLIŽAVANJE DJECI: Za pozdraviti su stoga nastojanja Hrvatskog društva za djecu i mladež da knjigu približi najiskrenijoj čitateljskoj publici te da se izbori za mjesto koje ovoj književnosti i pripada. Činjenica da hrvatska književnost ima doista dobre dječje pisce potvrđuje tezu kako bi se svim bitnim čimbenicima – i piscima, i djelima, i čitateljima trebala posvetiti daleko veća pozornost te mijenjati odnos koji bi se često mogao nazvati i maćehinskim. Roman za mlade »Tanja« Želimira Hercigonje, govori u prilog nastojanjima koje spomenuto društvo čini.

Čitatelji koji će prije čitanja potražiti ponešto o piscu ili samoj knjizi, neće imati prilike saznati ništa. Knjiga nema nikakvu bilješku o piscu niti pogovor, tek ulomak iz same knjige, koji bi trebao privući one koji će knjigu prelistati u knjižnici ili knjižari. Služeći se drugim izvorima informacija, saznajemo da je autor rođen 1956., te da objavljuje zbirke bajki i priča, romane za djecu i odrasle, te slikovnice.

TANJA KAO METAFORA: Na početku knjige ipak stoji nekoliko redaka koje potpisuje sam autor. Uz obveznu napomenu o izmišljenim likovima (osim književnika

Mire Gavranca), stoji i sljedeće: »Institucije i ustanove koje su nazivom spomenute postoje, ali se njihov rad i djelovanje nikako ne mogu dovoditi u odnos s radom i djelovanjem iskazanim u radnji ovog romana o nesretnoj djevojci Tanji koja je, zapravo, metafora za sve one nesretne što su osjetili 'bič Božji' utjelovljen u gdjekad sramotnim odlukama hrvatskih centara za socijalnu skrb.«

Rečenice su to što potvrđuju odrednicu istaknutu uz naslov, obećavajući odstupanje od općeg mišljenja kako književnost za djecu na svijet treba gledati kroz ružičaste naočale. No u knjizi

ćemo tu početnu nakanu susresti tek u naznakama. Prikaz domskog života ostaje nedorečen i površan kao da je već samom porukom da kani govoriti o domu za nezbrinutu djecu pisac svoju zadaću ispunio. Roman nema snagu životne priče koja je posebna koliko bi mogla biti i zajednička mnogim djetinjstvima što se, nažalost, ne mogu podičiti da su i sretna. Piščevu namjeru da Tanja bude metafora za mnoge, trebalo je popratiti s daleko više žara, a problematici pristupiti s ozbiljnošću koju i zaslužuje.

KAO U BAJCI: Priča je to o djevojčici Tanji koja nakon majčine smrti, okrutnom odlukom socijalne službe, biva smještena u dom za nezbrinutu djecu. Ubrzo s vršnjakinjama Spomenkom i Marijom iz njega bježi, no taj se čin iscrpljuje u romantičnim avanturama sa zgodnim dečkima koje, ma kako opasne bile, završavaju sretno. Djevojke se, isto kao što su otišle, odlučuju i vratiti u dom, a da motivi ni jednog ni drugog nisu dovoljno motivirani. Kao u pravoj bajci, po Tanju iznenada dolazi otac kojeg nikad u životu nije vidjela, ali koji se sada stvorio kako bi njezin život, za nadati se je, pretvorio u čistu idilu.

Pisac kao da se nije mogao odlučiti o čemu zapravo želi pisati. Slika stvarnosti koju nam nudi isključivo je crno-bijela, a mogućnost da se doista ukaže na neke opore situacije iz doma nije iskorištena. Početna namjera izricanja kritike društva i nekih njegovih institucija, tako uopće nije dovedena do kraja. Rezultat te namjere jest tek roman koji je skrenuo prema nečemu što se može čitati kao svojevrsna bajka. A poput svih bajki i njezin je završetak u stilu – živjeli su dugo i sretno.

Jezični savjetnik

Pedagoginja ili pedadogica

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Iako su žene davno izborile ravnopravan status u društvu, nerijetko ćemo čuti kako je »ona« psiholog, predsjednik uprave, novinar ili doktor znanosti. Često i same žene na pitanje koje su struke odgovaraju u muškome rodu. Zašto je tomu tako? Na ovo je pitanje teško odgovoriti. Vjerojatno razloge treba potražiti u prošlosti kada su se samo rijetke žene školovala, dok su druge najčešće bile kući, vodile brigu o djeci, kuhale, radile kućanske poslove i dočekivale umorne muževe. Na sreću nas žena ta su vremena prošla pa je došlo vrijeme za promjenu nekih starih navika.

Kod tvorbe većine naziva za ženska zvanja nema nedoumice, tako će žena novinar postati novinarka, doktor znanosti – doktorica znanosti, liječnik – liječnica, profesor – profesorica, odgojitelj – odgojiteljica. Slična je situaci-

ja i sa zvanjem koje dobivamo pri rođenju. Za ženu hrvatske nacionalnosti iz Vojvodine najčešće se kaže da je vojvodanski Hrvat, ili iz Gradišća gradišćanski Hrvat, a treba reći: Hrvatica iz Vojvodine, odnosno vojvodanska Hrvatica,

također Hrvatica iz Gradišća ili gradišćanska Hrvatica.

Neki nazivi u ženskome rodu zvuče pomalo čudno ili im se naziv preklapa s nazivom za nešto drugo. Tako, na primjer, novinar-ku koja šalje vijesti i komentare

iz nekog mjesta izvan sjedišta glasila ili iz inozemstva nazivamo dopisnicom, a njezinog kolegu dopisnikom. Znamo da je dopisnica vrsta poštanske pošiljke, no to nije jedini primjer homonima (leksema koji imaju jednak izraz) pa stoga nema razloga odbaciti naziv dopisnica.

Kada je riječ o ženskim zvanjima za koja imamo dva naziva često dvojimo koji uporabiti. Je li pravilno reći pedagogica ili pedagoginja, psihologica ili psihologinja? Svi su nazivi pravilni, smo što će neki jezikoslovci dati prednost jednom, a drugi drugom nazivu. Oba naziva tvorena su po tvorbenim zakonitostima hrvatskoga jezika pa nam valja pronaći neki drugi kriterij odabira. Osobno bih se odlučila za oblike na – ica, pedagogica i psihologica, zbog melodioznosti izraza.

Dani Balinta Vujkova od 22. do 25. listopada u Subotici

Lirika Hrvata u Podunavlju

U organizaciji Hrvatske čitaonice, u Subotici će od 22. do 25. listopada biti održani sedmi po redu »Dani Balinta Vujkova« – dani hrvatske knjige i riječi. Dani će biti otvoreni u srijedu, 22. listopada, kada će u 11 sati, u predvorju Gradske kuće biti upriličen Mini sajam hrvatskih izdavača. Na sajmu će se moći pogledati i kupiti knjige, u vremenu od 10 do 19 sati, sve do subote, 25. listopada, u 12 sati, kada je zatvaranje sajma. U četvrtak, 23. listopada, održat će se manifestacija pod nazivom »Narodna književnost u školi«, na kojoj je predviđen nastup djece u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo«, s početkom u 11 sati. U programu će sudjelovati učenici Osnovne škole »Matija Gubec« iz Tavankuta, s predstavom »Razlinkavi zec«, u režiji učiteljice Marice Skenderović. Prije predstave bit će upriličeno predstavljanje knjige »Mali diplomat«, igrokaza za djecu, kao i CD-a radio-dramske serije »Na vrbi svirala«. Istoga dana, s početkom u 19 sati, u Gradskoj knjižnici održat će se predstavljanje knjige

Balinta Vujkova »Šaljive narodne pripovijetke«. U petak, 24. listopada, u vremenu od 9 do 12 sati, u Gradskoj knjižnici održat će se stručni skup, na temu lirike Hrvata u Podunavlju, te sakupljačkog rada Balinta Vujkova. Navečer je u Gradskoj vijećnici, za 20 sati zakazan koncert kape Adrion iz Makarske. Od ove godine bit će upriličena dodjela novoustanovljene nagrade za životno djelo na području književnosti, koja će se, u subotu, 25. listopada, uručiti *Lazaru Merkoviću*. U subotu će se nastaviti i stručni skup, koji će se, kao i prethodnog dana, održati u Gradskoj knjižnici, od 9 do 12 sati.

Dani Balinta Vujkova bit će održani uz financijsku potporu Grada Subotice, Ministarstva kulture Republike Srbije, Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu, Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske te Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici.

D. B. P.

U župi Isusova uskrsnuća

Obljetnice od 130 i 75 godina

Subotička Kalvarija nalazi se na crkvenom zemljištu između Bajskog groblja i crkve Isusova Uskrsnuća u Subotici. Kapela je građena 1877. godine, a postaje 1879. godine te se ove godine slavi 130. obljetnica. Ograda je vjerojatno postavljena 1910. godine. Za 100. obljetnicu Kalvarija je generalno obnovljena i može se reći za nju kako je jedna od najljepših kalvarija koje postoje u našoj blizini. Svake godi-

župnikom ove župe 1972. godine, zatekao je Kalvariju u izuzetno lošem stanju i sve do sada što je na njoj urađeno, radio je sam sa župljanima, ali bez financijske podrške, nego, kako je sam rekao, štedio je svoj novac i time održavao Kalvariju – kako se ne bi sama srušila. Često bi išao po kućama i tražio grede od kojih bi napravili skele, kako bi mogli raditi. S obzirom kako Kalvarija nema struju, nije mogla niti biti osigu-

Izgled kapelice na Kalvariji iz 1879 godine

ne Kalvarijom prođe veliki broj vjernika.

NI STRUJE, NI VODE: O Kalvariji i njenom izgledu skrbi tamošnji župnik, župe Isusova Uskrsnuća mons. *Bela Stantić*, koji skupa sa župljanima održava ovu gradsku Kalvariju. Iako ona pripada cijelom gradu o njoj nitko drugi ne vodi brigu niti je uređuje, pa subotička Kalvarija još uvijek nema niti struje niti vode. Kad god se nešto radi, župnik s vjernicima mora sa župe nositi vodu i posuđivati struju od susjeda. Tragično je da u današnje vrijeme, kada bez struje i vode mnogi niti ne mogu zamisliti život, ovaj više nego stoljetni objekt nema osnovno za rad i razvoj. Ove godine po prvi je put dobiven novac od Pokrajinskoj tajništva za upravu, propise i nacionalne manjine, te je kupljen materijal i zamijenjen je krov na kapeli Kalvarije, koja je, dok nije bila izgrađena crkva Isusova Uskrsnuća, tada bila crkvom. Od 1923. do 1933. godine u kapeli su služene svete mise. Prošle je godine nanovo urađen portal Kalvarije, te su obnovljeni križevi i kipovi. Mons. Stantić, kada je imenovan

Današnji izgled Kalvarije

rana na neki suvremeniji način, te je više puta obijena i sve što bi bilo vrijedno uvijek je odnešeno. Oltar u kapelici u Kalvariji župnik je sam napravio, a slika Žalosne Gospe, koja datira iz vremena njenog nastanka, napola je uništena. Još uvijek nema sredstava za njenu obnovu, te je slika i danas u vrlo lošem stanju. Kapelicu je 1877. godine podigla *Branka Mukić*, rođena *Malagurski*, koja je skupa sa suprugom, njenim sestrama i djecom tamo i pokopana. Pojedine obitelji kao zavjetni dar podizale su postaje križnog puta. Na samom ulasku na Kalvariju postoji mali brežuljak na kojem se nalaze dva kipa – Isus i anđeo čuvar. To mjesto simbolizira Getsemanski vrt.

Emisija na hrvatskom

Iako mnogi nisu znali, u ovoj župi je stvorena tada prva vjerska emisija na hrvatskom jeziku. Kako je rekao i sam župnik mons. *Bela Stantić*, te emisije na hrvatskom jeziku su s početka trajale samo po 3 minute, da bi vremenom minutaža rasla, pa su emisije bile od 5, 10, 20 i 30 minuta. Za blagdane bi se pripremala duže emisije. Sve emisije je pripremao župnik s mladima i djecom iz župe i to snimajući na magnetofon, kazetu, ili kasnije diktafon, pa bi to nosio u Radio Suboticu. Termini za ovu emisiju uvijek su bili mijenjani ili su bili stavljeni u izuzetno loše vrijeme slušanosti, primjerice subotom od 6,55 – 7 sati. Kasnije je ta mala vjerska emisija, nakon nekoliko godina pripremanja, prerasla u redakciju na hrvatskom jeziku Radio Subotice i, evo, danas možemo svakodnevno slušati po tri sata ovoga programa na valovima Radio Subotice.

Svake godine na Kalvariji se u korizmi okupi veliki broj vjernika, no budući da nema razglaša župnik je sa suradnicima improvizirao razne tehničke mogućnosti, kako bi prisutni vjernici mogli sudjelovati u pobožnosti križnog puta. Pomoć je tražena sa svih strana i do sada nitko nije ima sluha za to. Između ostalog, pomoć je tražena nekoliko puta i od Općine Subotica, no tek sada je obećano kako će Kalvarija dobiti struju do Uskrsa 2009. godine. No, je li to samo prazno obećanje ili stvarnost, koja će puno značiti? Vidjet ćemo na proljeće!

ŽUPNA CRKVA: Pokraj Kalvarije nalazi se i spomenuta crkva Isusova uskrsnuća, kao i župni ured. Ova crkva je kao građevina nedovršena, jer nije ostvaren prvotni plan biskupa *Lajče Budanovića* – da to bude katedrala. I ovakva kakva je sada, crkva je građena u dvije etape. Započeta je prije 75 godina, kako je rekao župnik

mons. *Bela Stantić*, bez građevinske dozvole, jer tadašnje vlasti nisu dopustile da tu bude crkva. Nakon sedam godina, 1940., ing. *Karlo Molcer* je napravio projekt i prema njemu je dograđena crkva ovakva kakva je sada. Crkva je iznutra uređena za vrijeme mons. *Matije Zvekanovića*, te je on i postavio glavnu oltarnu sliku Isusova uskrsnuća 1956., koja je djelo *Zlatka Šulentića* iz Zagreba. Također, biskup *Zvekanović* je dao napraviti betlehem u crkvi, koji je urađen u izvornoj veličini i likovi su u bunjevačkoj narodnoj nošnji. Dolaskom župnika *Stantića* 1972. godine crkva je preuređena prema najnovijim koncilskim propisima. Novi oltar je tada blagoslovio mons. *Matija Zvekanović*. Za ovu jubilaru 75. godinu postavljene su dvije nove slike, djela *Lajče Vojnića Zelića*, a i dijelovi unutrašnjosti crkve su obnovljeni kao i vanjsko stubište.

Ž. Vukov

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

U susretu s Isusom u srcu

Kršćanstvo ne može biti umorno

Jedan od prepoznatljivih znakova tko je član Crkve je i redovito pohađanje nedjeljne mise. Ima kršćana koji su u kršćanstvo ušli mimo svoje volje, a to je krštenjem u ranoj dječjoj dobi, kada su to roditelji svojom voljom iz stvarne želje ili običaja to učinili. Ima slučajeva da takav kršćanin koji je samo kršten, a nikada nije doživio svoje kršćanstvo, bude vjernik bez vjere. Doduše drži običaje, očituje se vjernikom, ali ne živi svoju vjeru. Pokojni naš pater *Tomo Vereš* znao je takve nazivati »nosećim kršćanima«. Zašto? Donesen je na krštenje, donesen na vjenčanje i odnesen je na groblje. Tri puta se susreo s crkvenom zajednicom, ali sva tri puta »usput«. Ovo nije kritika nego konstatacija. Mi takve kršćane ne preziremo, ali ih ne možemo ubrajati u kršćansku zajednicu nego bih ostao rado kod izraza našega patera: »noseći kršćani«.

ODNOS SUŽIVOTA I SUOVISNOSTI: Kršćanstvo kao vjera zahtijeva od nas puno više. To je stav čovjekove osobe prema jednoj konkretnoj osobi iz povijesti, a koja je Isus Krist. Taj stav je vrlo jasan kad ga je Isus postavio svojim učenicima: »A što vi kažete, tko sam ja?« To pitanje koje je upućeno od osobe osobi, bitno je u kršćanstvu. Tko je tebi Isus Krist? Ako to pitanje ne nalazi odgovora u vjeroispovijesti i životnoj praksi, teško se može govoriti o kršćanstvu. Meni je Isus Krist kao i svim kršćanima: »Ti si Sin Božji! Ti si Pomazanik!« U tom času priznajem ga svojim Spasiteljem, Bogom i Prijateljem. Među nama nastaje novi odnos. Odnos suživota i suovisnosti. Njemu je po naravi stalo do mene, a meni je po vjeri stalo do Njega. Zašto sam rekao da je jedan od prepoznatljivih znakova kršćanstva nedjeljna misa? Radi toga što se otajstvo susreta s Kristom događa svaki dan u svetoj misi. Činjenica da vrlo niski postotak vjernika posjećuje nedjeljnu misu govori i o stupnju vjere kod naših suvremenika. Kršćanstvo, kako kaže profesor *Šagi*, ne može biti umorno, jer će biti trajno onih koji će prepoznati Krista u svetoj misi i živjeti za taj susret. Od kad radim u Radio Mariji, često susrećem ljude u kontakt emisijama koji me utvrđuju u toj činjenici: Kršćanstvo ne može biti umorno! Ima vjernika kojima je središnji događaj misa. Ovih dana sam čitao ovaj događaj.

IZVOR SNAGE ZA HEROJSKO SVJEDOČANSTVO: Jedna gospođa nije mogla ići u crkvu i slaviti svetu misu, jer je bolovala od teške reume i morala je

Kršćanstvo kao vjera zahtijeva od nas puno više. To je stav čovjekove osobe prema jednoj konkretnoj osobi iz povijesti, a koja je Isus Krist.

Taj stav je vrlo jasan kad

ga je Isus postavio svo-

jim učenicima: »A što vi

kažete, tko sam ja?« To

pitanje koje je upućeno

od osobe osobi, bitno

je u kršćanstvu. Tko je

tebi Isus Krist? Ako to

pitanje ne nalazi odgo-

vora u vjeroispovijesti

i životnoj praksi, teško

se može govoriti o kr-

šćanstvu. Meni je Isus

Krist kao i svim kršća-

nima: »Ti si Sin Božji!

Ti si Pomazanik!« U

tom času priznajem ga

svojim Spasiteljem, Bo-

gom i Prijateljem. Među

nama nastaje novi od-

nos. Odnos suživota i

suovisnosti.

ležati. Njezina sestra učiteljica imala je radio. Nakon punih šesnaest godina, jednog nedjeljnog jutra teška bolesnica slušala je preko radija kako svećenik pobožno slavi svetu misu. Kad je bilo vrijeme pretvorbe, a ona začula zvonice preko radija u svojoj sobi, bila je toliko ganuta da su je oblile suze radosnice koje nisu prestale teći do konca mise. Istoga dana pisala je pismo svećeniku u kojem je opisala svoje ganuće prigodom pretvorbe. Pismo je stiglo drugi dan Božića. Nakon pretvorbe i svete pričesti, taj je svećenik rekao Isusu: »Daj i mome srcu barem nešto od takvog ganuća!« Isus odgovori njegovoj duši: »I ja sam pred svoju muku na Veliki petak morao moliti: Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?« Svećenik je razumio što je Isus htio reći i molio je: »Ne želim nikakav osjećaj veselja. Stavljam se Tvojim svetoj volji na raspolaganje!« Jednom drugom zgodom želio je isti svećenik neki znak potvrde da je on u milosnoj zajednici s Isusom. Isus mu je odgovorio: »Imaš znak. Imaš križ. Dokle god moj križ ne odbacuješ, ne trebaš biti zabrinut. Ja sam kod tebe!« Divno je biti radostan i osjećati se ugodno kad slavimo misu. Darujmo mu svoje molitve, svoje teškoće i svoja trpljenja. Darujmo mu svoje srce, da Isus, koji nakon svoga rođenja nije našao mjesta u Betlehemu, nađe u svetoj božićnoj noći ugodno mjesto u našem srcu. Poznata je zgoda iz života sv. Antuna Padovanskoga kako mu se jednom ukazao mali Isus. Tom prigodom svetac ga upita: »Dijete, odakle dolaziš? Kako se zoveš? Što tražiš?« Isus je odgovorio: »Dolazim s neba. Moje je ime napisano zlatnim slovima na betlehemske štalice, na križu u Jeruzalemu, a sada na svim vratima Svetohraništa. Ja sam dijete Isus. Tražim srca ljudi!« Kad je Antun čuo te riječi, rekao je: »Mali Isuse, a što tražiš od mene?« »Antune, tražim tvoje srce!«, reče mu Isus.

Tako smo se našli u središtu teme gdje se zapravo događa vjera. Ona se događa u susretu s Isusom u srcu. Možda su gore navedeni primjeri naivni i za neke čitatelje »zabavno štivo«. Pišem moj članak na blagdan jedne vrlo ozbiljne svetice Katoličke crkve, na blagdan svete Male Terezije. Zar je bila mala? Ne. Ona je orijaš kršćanstva, ali je pronašla »mali put« kojim se žive veliki vjerski ideali. Bez srca se oni ne mogu živjeti. Misa je jedinstvena prilika susresti Isusa Krista i umom i srcem i cijelim bićem. Ali misa je jedini izvor snage za herojsko svjedočanstvo kršćanskog života.

Dotjerivanje fasada

Nek vidi cili sokak

*U prvoj fazi gradnje fasade su bile bijelo oličene, s donjim pojasom obojenim uljanom bojom, istom kojom su se bojili i prozori * U drugoj fazi gradnje puno se davalo na dotjerivanje fasada * Bilo je posla i za zidare i za molere*

Piše: Ivan Andrašić

U prvoj fazi gradnje nabijača nije se pridavalo puno značaja cifranju fasada. Bitnije je bilo da su svježe oličene, bijele, a prozori i eventualno donji dio visine cca pola metra obojene uljanom bojom, kako bi se zaštitili od vanjskih vremenskih utjecaja. Na ranije opisan način žene i djevojke su krečale i potkrečavale fasadu kuće najmanje dvaput godišnje, za Uskrs i za Kirbaj, a ukoliko je u kući živjela koja udavača, krečalo bi se češće, kao bi se pokazalo koliko je ona »vridna i uredna«. Kako je i sirotinja u svakoj mogućoj prilici držala do sebe, fasada se morala malo i »nafrakati«, odnosno našminkati, samo se pazilo da to baš ne bude jako skupo.

Najpodesnija za to bila je uljana mat-boja, kojom bi se prefarbali ramovi i kapci prozora od ulice, a ukoliko bi domaćin bio u mogućnosti kupiti malo više boje, farbala bi se i »cokla«, odnosno pojas zida pri zemlji, širine od dvadesetak, pa sve do osamdesetak centimetara, opet ovisno od toga s kojom količinom boje se raspolagalo. Obično su se rabile tamno zelena ili smeđa boja. U toj boji bila su i »vrata od ganka« kroz koja se s ulice ulazilo u kuću. Fasada bi se prvo dvaput pre-

krečila, a onda bi se pristupilo farbanju pendžera, isto »u dve ruke«. Na isti način farbala bi se i cokla. Stari ljudi objašnjavaju kako se cokla nije farbala samo radi estetike, negu iz praktičnih razloga. Naime, u vrijeme jačih oborina kapljice vode koje su se odbijale od zemlje ostavila bi traga na donjem dijelu fasade, koji se mogao eliminirati jedino novim krečanjem. Snaše su se dosjetile rješenju, ofarbanu coklu bilo je dovoljno samo prebrisati vlažnom krpom.

FASADE: Krajem prve faze gradnje, a osobito u drugoj, fasadama se pridaje sve veći značaj. Već i u prvoj fazi gradnje imućniji domaćini su svoj status pokazivali raskošnijim vanjskim izgledom kuće. Na jednoj od fotografija vidljiva je godina izgradnje kuće (1928.). vidljivi su i ornamenti oko prozora, pod krovom i između prozora. Ispod prozora su mramorni ispusti, a i cokla je mramorna. Na mjestu gdje nedostaje komad cokle, a iznad je prozor bez kapaka, u izvornom izgledu bila su vrata od ganka. Tek kasnije vrata su zazidana i ostavljen je prozor, a kako u selu više nije bilo majstora koji su bili verzirani u postavljanju mramornih ploča na zidove od naboja, ovaj dio cokle

jednostavno nedostaje. Za ovaj dio posla majstori su sami pripremali materijale. Na tržištu jednostavno nije bilo raznih lijepaka, smješe su pripremali sami. Manji problem bio je pripremiti smješu na bazi cementa za zidove od opeke. Problematičnije je bilo lijepljenje na zidove od naboja. Tu cement nije dolazio do izražaja, kako god bi smješa bila pripremljena, uvijek bi tijekom sušenja povlačila za sobom dio podloge i na taj način bi se »zalijepljena« ploča odvajala od zida. Zbog toga su stari majstori pribjegavali i starim materijalima. Smješu su pripremali od gline i vapna. Glina se kopala na dvije lokacije u selu: na mjestu stare krečane i na mjestu nekadašnje Amstove jame. U samo majstorima znanom omjeru u pripremljenu jamu se stavljala smješa gline i vapna u kamenu. Dodavanjem potrebne količine vode dolazilo bi do procesa gašenja vapna, a miješanjem bi se dobijala kompaktna smješa žućkaste boje, gustine meda, koja bi trebala odstojati jedan dan, kako bi »uzrila«. Tako pripremljena smješa nanosila bi se na površinu zida, a na nju bi se postavila mramorna ploča, na isti način i druga, vodeći računa da

između njih postoji razmak od dva do tri mm, kako bi i tu ušla smješa za lijepljenje. Tako nalijepljene ploče »potkajlale« bi se daskama i stupićima, koji bi se skidali nakon osam dana. Ploča, »lijepak« i zid tada bi već bili »jedno tijelo«. Mramorna cokla kasnije se čistila i laštala petrolejskom smješom, koja se prodavala za tu namjenu i tako nije poslije svakoga pljuska trebalo krečiti dio fasade.

ČEONI ZID: Drugi način uredivanja fasada bio je podzidanje čeonoga zida »na pola ciglek«. Uz podnožje zida kopalo bi se udubljenje od oko pola metra, kako bi se salila neka vrsta temelja, a onda bi se zid od naboja ojačao dijelom debljine od jedne širine opeke. Zidalo se malterom i na taj način omogućavalo bi se postavljanje svih vrsta fasada i primjena svih vrsta smješa, koje su se u vrijeme druge faze izgradnje u širokoj lepezi nudile na tržištu. Ugrađuju se i nove vrste prozora, vrata od ganka se zazidavaju, a fasade postaju sve više nalik jedna na drugu, sve više gube dušu s kojom su ih uređivale stare gazdarice i mlade udavače. Ako su dušu i imale.

Rak pluća

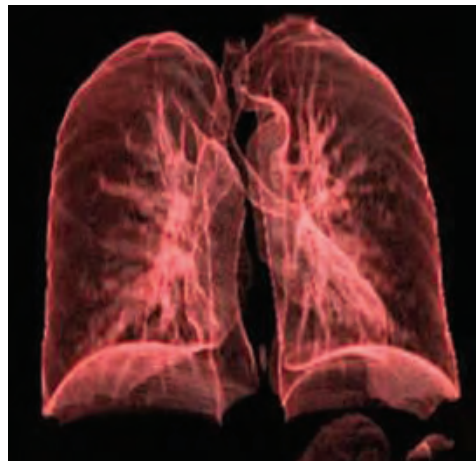
Piše: dr. Marija Mandić

Iako je rak pluća jedan od najčešće otkrivenih među svim karcinomima, jedan je od onih vrsta raka koje je najlakše spriječiti. Najmanje 4 od 5 slučajeva povezano je s pušenjem cigareta, što je i znanstveno dokazano. To je bolest u kojoj se stanice raka (maligne) nalaze u tkivima pluća. Postoji nekoliko vrsta karcinoma pluća čija se podjela zasniva na tome kako stanice izgledaju pod mikroskopom: rak malih stanica i rak stanica koje nisu male (rak velikih stanica i adenokarcinom). Stanice raka svakog tipa rastu i šire se na različite načine, te se zato i različito liječe. Prognoza (mogućnost izlječenja) i izbor terapije ovisi o stadiju raka (je li zahvatio samo pluća ili se i proširio), veličini tumora, vrsti raka, postoje li simptomi, te o općem zdravstvenom stanju bolesnika. No, bez obzira na navedene raznolikosti simptomi postojanja karcinoma pluća umnogome su slični kod svih njegovih oblika.

SIMPTOMI: U ranim stadijima raka pluća najčešće nema simptoma. Kada se simptomi počnu pojavljivati najčešće su posljedica začepljenja dišnih kanala ili proširenja raka na ostale dijelove tijela. U praksi se na ovu bolest najčešće posumnja kod upornog kroničnog kašlja, promuklosti koja traje duže od 4 tjedna, a koja nema drugi objašnjeni uzrok, te kod dugotrajnih upala pluća koje ne prolaze dugotrajnom antibiotskom terapijom. Ostali simptomi su: pojava krvavog ispljuvka, kronično kašljuca-

nje, hrapavo kašljanje, zadihanost, teško disanje, stalan bol u grudima, ukoliko su praćeni gubitkom apetita i gubitkom težine. Dodatni simptomi koji se mogu povezati s ovom bolešću su – slabost, teškoće pri gutanju, teškoće pri govoru, oticanje vrata i lica, bol i slabost u ramenima, rukama i šakama. Svakako, bitno je naglasiti kako svi ovi simptomi pojedinačno mogu biti i jesu oznaka postojanja nekih drugih bolesti, primjerice bolesti kralježnice, prehlade, upale pluća, a samo zajedno i u sklopu dodatnih analiza govore u prilog postojanja raka pluća. Ukoliko ova opaka bolest uzme svoga maha javlja se i abnormalno tamna ili svijetla koža, dekolracija kože – plavkasta ili blijeda, abnormalni nokti, mišićne kontrakcije ili mišićna atrofija, vrućica, oticanje i paraliza lica, spuštanje kapka i slično.

UZROCI: Rak pluća je, među karcinomima, vodeći uzrok smrti i u muškaraca i u žena. Najčešće se javlja između 55. i 65. godine života, a zahvaća 1 od 1000 ljudi. Većina karcinoma pluća (83 posto) povezana je s pušenjem, a vjerojatno time i uzrokovana. Broj cigareta dnevno i rana dob u kojoj se počne pušiti povećavaju rizik od raka pluća. Tako, svatko tko puši jednu kutiju cigareta na dan ima 20 puta više izgleda da oboli od raka pluća nego nepušač. Pokazalo se kako i pasivno pušenje povećava rizik. Prekidanje navika pušenja svakako smanjuje rizik, ali su bivši pušači opet podložniji više nego nepuša-

či, no značajno niže nego pušači. Također i ostale kancerogene tvari, osim onih u duhanu, mogu izazvati rak pluća ukoliko se udišu određeno vrijeme. Visoke razine zagađenja, radijacije i izloženost azbestu, silicijevoj kiselini, mineralnim prašinama, ugljikovoj prašini, kod izloženih ljudi povećava mogućnost dobivanja raka. Navodno, rizik je povećan i u kuhara i kemičara.

LIJEČENJE: Kod ove opake bolesti liječenje je efikasnije ukoliko se rak otkrije ranije. Najčešće se rade operacija, radioterapija i kemoterapija, međutim, često ne dolazi do izlječenja. Na primjer, ukoliko se rak uspješno može odstraniti operacijom bolesnik ima odlične izgleda za preživljavanje barem jednu godinu, a izgledi su mu obično veći od 50 posto za preživljavanje duže od 5 godina. Koji se god oblik ove takozvane konvencionalne terapije proveo, oboljeli na kraju ipak ostaje sam sa sobom, sa svojom bolešću, svojim mislima i svojim okruženjem koje ga manje ili više razumije. Neke promjene u načinu života i nekoliko savjeta mogu učiniti puno na

planu ublažavanja bola, straha i neugode koju donosi rak, koje god on vrste bio. Tako, na primjer, jedite lagane obroke tijekom cijelog dana, podgrijane na sobnu temperaturu – tako ćete olakšati rad crijeva koja se znaju ulijeniti zbog smanjenog kretanja. Osim uzimanja propisanih lijekova za bolove pokušajte primijeniti neke tehnike opuštanja kroz molitvu, meditaciju, masažu... Puno se odmarajte, ali ispunite dane aktivnostima u kojima uživate, naravno, koliko vam bolest to dopusti. Čitajte knjige, slušajte glazbu te uživajte u razgovoru s prijateljima i vama bliskim osobama. Ne brinite ako se katkad osjećate potišteno ili se bojite. To su normalne i očekivane reakcije s kojima se morate suočiti i što prije prihvatiti svoje stanje onakvo kakvo ono uistinu i jest. Suvremeni pristup liječenja pacijenata s karcinomom, tj. zloćudnim tumorima, je takav da se prije bilo kakvog liječenja oboljelima jasno predoči od koje bolesti boluju i što se može očekivati u daljnjoj evoluciji bolesti i uspješnosti terapije. Ovako svaka osoba stječe pravo spoznati težinu svoje bolesti, težinu njenog liječenja i ishod koji predstoji. Na ovaj način poboljšava se kvaliteta života oboljelog, umanjuje se tjelesno i emocionalno opterećenje i daje oboljelome osjećaj kontrole nad bolešću i priliku odigrati ulogu u svojoj vlastitoj skrbi.

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici. Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

Pjesme za najmlađe

Prateći vokali, točnije dva dječja zbora iz OŠ »Ivan Goran Kovačić« i mali dječji zbor vrtića »Marija Petković«, pratili su sve pjesme koje se nalaze na spomenutom CD-u, a vrtić je i pripremio scensku izvedbu za većinu pjesama, dok su u tom pomogle i djevojčice iz »Creativ« studija, djeca iz vrtića »Zlatna ribica« i članovi dramskog odjela KUD-a »Ravnica« iz Male Bosne. U organizaciji i pripremi ove manifestacije, kako je rekao i Marjan Kiš, puno su pomogle i pridonijele odgajateljice Marina Piuković i Dajana Šimić.

Ovom događaju su prisustvovali i dogradonačelnik Subotice Pero Horvacki, član Gradskog vijeća zadužen za obrazovanje Slobodan

Čamprag, a ispred Gradske knjižnice i Hrvatske čitaonice nazočila je Katarina Čeliković.

Na ovome CD-u nalaze se i pjesme koje su postale himne. Pjesma koja nosi naziv kao i istoimena manifestacija dječjeg stvaralaštva »Klincijada« postala je himnom još za 20. obljetnicu održavanja »Klincijade«. Tu je također i himna Gradske knjižnice »Čitaj, skitaj«, te himna ZOO vrta, pjesma »ZOO Palić«, dok je skladba na ikavici »Al' sam rđav« izabrana biti snimljenom za dječju emisiju »Muzički tobogan«. Za pjesmu »Al' sam rđav« napisan je i aranžman za tamburaški orkestar, pa je tako ovu pjesmu na snimanju »Tobogana«, a i na promociji CD-a, pratio Dječji subotički tamburaški orkestar.

Gosti i voditelji ove manifestacije bili su i poznati dječji prijatelji Minja Subota i Jovan Adamov, koji su svojim prisustvom uveličali ovu manifestaciju.

Poslije promocije CD-a održana je konferencija za novinare na kojoj su govorili psihologinja PU »Naša radost« i koordinatori programa Dijana Kopunović, tekstopisac i idejni tvorac ovoga CD-a Marjan Kiš, poznati skladatelj Jovan Adamov, veliki prijatelj djece Minja Subota i ravnatelj ove predškolske ustanove Jašo Šimić.

O CD-u i dojmovima s ove manifestacije govorili su i legende dječje glazbene scene te su rekli kako su mislili da će se okupiti mali broj djece i izvođača, a ova se manifestacija pretvorila u pravi dječji spektakl, jer je Dvorana sportova, kako je rekao Minja Subota, bila »puna djece, do krova«, što je i u stvarnosti tako bilo.

»CD je jako lijepo odrađen i sam je priča za sebe. Drago mi je što smo ovdje u Subotici, jer smatram da je Subotica jako važan grad u našoj državi i to zato što je gospodski i što je tako lijepo uređen, ali bez pjesme ne bi bio

Dragi moji prijatelji, sve vas lijepo pozdravljam i donosim vam priču s prekrasnog događaja na kojem su sudjelovali vaši i moji mali prijatelji iz dječjih vrtića i OŠ »Ivan Goran Kovačić«. Oni su skupa sa svojim odgajateljicama, učiteljicama i prijateljima sudjelovali na jednoj glazbeno-scenskoj manifestaciji koja je održana u tijeku Dječjeg tjedna u Subotici u Dvorani sportova, u četvrtak 9. listopada. Tada je predstavljen CD koji nosi naziv »Klincijada«, kojeg je objavila Predškolska ustanova »Naša radost« iz Subotice.

Svi vi koji ste sada već veliki i idete u školu, pohađali ste tu ustanovu kada ste išli u vrtić.

CD koji je predstavljen sadrži 14 novih pjesama za koje je tekst napisao Marjan Kiš, glazbu i aranžman Slobodan Ivković, glavni vokal je Lidija Ivković, dok su u nekim pjesmama vaši vršnjaci glavni vokali, a to su Dajana Kiš i Boris Vujković Lamić, dok je za pjesmu »Al' sam rđav« aranžman napisao Vojislav Temunović.

potpun. Mi smo danas prisustvovali velikom spektaklu i to je najvažnije istaknuti. Ovo je bila velika promocija, jer nitko se nije niti usudio praviti nešto slično u Dvorani sportova, ali ovdje je bilo toliko djece da se nije mogao niti balon spustiti. Bilo je predivnih pjesama u Lidijinim izvedbama, ali i u izvedbama onih mlađih. Drago mi je što su tu bili tamburaši, jer ako se spomene Subotica, mislim kako se niti ne mora reći da su tu najbolji tamburaši, kako na ovim prostorima tako i širom Europe. Pjesme emitiraju pozitivnu energiju, a predstavljaju male životne priče koje doživljava generacija kojoj je CD i namijenjen, zato su i s oduševljenjem djeca prihvatila ovaj CD. Orkestracija, glazba i tekst jako su sinkronizirano i lijepo odrađeni«, rekao je Jovan Adamov.

»Lidija je sve to divno otpjevala i sigurno je puno pridonijelo ovom CD-u. Divno je što smo današnju promociju započeli i završili pjesmom 'Klincijada' koja je himna jednom značajnom tradicijskom događaju. Također je tu i himna za ZOO vrt i knjižnicu. Sa Suboticom već godinama ostvarujemo divnu suradnju i mislim da bi ovaj grad mogao pružiti daleko više. On ima jako velike potencijale dječjeg stvaralaštva, velike potencijale kako u osnovnim školama, tako i u glazbenoj, baletnoj i plesnoj školi. Ako se nastavi snimanje, Muzičkog tobogana, nadamo se da će se na tom planu učvrstiti suradnja sa Suboticom«, kazao je Minja Subota.

CD »Klincijada« dobile su sve odgojne skupine subotičkih vrtića, njih 190, a svi zainteresirani mogu ga nabaviti u PU »Naša radost«. Nije za prodaju, ali su dobrovoljni prilozi dobrodošli, rekao je ovom prigodom direktor »Naše radosti« Jašo Šimić.

Ž. Vukov

17. listopada 2008.

Hrckove vijesti:

Obilježen Dan Gradske knjižnice

U ponedjeljak 13. listopada obilježen je Dan Gradske knjižnice, koja je obilježila 118. godišnjicu. U ovom povodu organizirano je niz aktivnosti, te je istog dana u 10 sati održan performans pod nazivom

»Zagrlimo našu knjižnicu«, što je i ovogodišnji slogan. Nastupili su polaznici Muzičke škole, a prisutnima su predstavljeni i najbolji subotički recitatori. Prikazan je film o Gradskoj knjižnici, te su i nagrađeni najvjerniji čitatelji. U sklopu proslave nagrađen je i Deže Čuso nagradom za »Naj-zavičajniju knjigu«.

Dječji tjedan

OŠ »Vladimir Nazor«: I ove godine u okviru Dječjeg tjedna u Osnovnoj školi »Vladimir Nazor« u Đurđinu bilo je raznih aktivnosti u kojima su sudjelovala djeca naše škole. Kako učenicima tako i nastavnicima i učiteljima najinteresantniji dan je bio kada

su stariji daci naše škole zajedno sa svojim razrednicima pripremali kotlić, dok su mlađi sa svojim učiteljicama pravili kolače. Osim toga, u okviru Dječjeg tjedna djeca su crtala po asfaltu, te nam je dvorište sada šareno. Organizirani su i razni kvizovi gdje su djeca pokazala svoje znanje i domišljatost. Sudionicima su podijeljene slatke nagrade koje su podijelili s prijateljima. Jedan dan je bio predviđen za kino, tako da smo od vrtića napravili pravu malu dvoranu gdje su djeca pozorno pratila crtani film, dok su stariji gledali film.

Sanela Kolar

OŠ »Sveti Sava«: Tijekom Dječjeg tjedna prvaši OŠ »Sveti Sava« imali su priredbu u povodu prijema u Dječji savez. Učenici hrvatskih odjela 1. i 4. razreda sudjelovali su i u maskenbalu, a najuspješniji je bio Matija Sekereš iz 1. e razreda, koji se maskirao u snašu i osvojio 2. mjesto.

Tradicionalna priredba za starije sugrađane »Sunčana jesen života« u MZ Aleksandrovo bit će održana danas 17. listopada u 16 sati.

Nataša Pastva

Narodna književnost u školi

U okviru sedmih Dana Balinta Vujkova u četvrtak 23. listopada s početkom u 11 sati u dvorani HKC Bunjevačko kolo« nastupit će učenici OŠ »Matija Gubec« iz Tavankuta s predstavom »Razlinkavi zec« u režiji Marice Skenderović. Prije predstave bit će održano predstavljanje knjige »Mali diplomat«, igrokazi za djecu, te predstavljanje CD-a radio-dramske serije »Na vrbi svirala«.

Seljački ručak

Svjetska je kriza na pomolu, vrijeme je pripremiti se na najgore. Kako napuniti želudac iz praznih džepova? Hm... Ima rješenja. Okrenuti se vlastitim snagama, a za savjet se obratiti najstarijima oko nas. Onima koji se još sjećaju teških vremena i parasničkih ručkova.

No, ako nas raspad svjetskog financijskog sustava i mimoide, zašto se ne bismo, makar i na kratko, vratili korijenima i starim običajima? Ne iz nužde, nego zabave, pa i pomodarstva radi.

Dakle, seljački ručak (prijevod s bunjevačkog – doručak):

Potrebno za 4 osobe:

2 kg krumpira

400 grama slanine

200 grama tučenog slanog sira

100 grama svinjske masti

12 jaja

4 glavice luka

1 kg brašna

1 kvasac

2 žlice slatke alevne paprike

1 žlica soli

Krumpir kuhati u vodi zajedno s korom. Posebno kuhati jaja. Kad je krumpir skuhan, rashladiti ga mlazom hladne vode, zatim oljuštiti, isjeći

ga na pola i posložiti po tacni. Isto uraditi i s jajima. Podgrijanu mast posuti crvenom paprikom, umutiti, a onda razmazati po krumpiru i jajima. Sve posoliti. Slaninu isjeći na komade i poslagati između jaja i krumpira. Također posoliti. Sa strane žlicom navaditi sira. Luk isjeći na četvrtine i postaviti na tacnu.

Prethodno vodu ugrijati, ali da ne bude previše toplo u to staviti kvasac i sol i malo mekog (krušnog) brašna, i ostaviti malo da se krene. Nakon nekoliko minuta dodati vode i brašna pa umijesiti tijesto. Formirati somun i staviti ga u rernu. Kada je kruh pečen trebaju biti spremna i jaja i krumpir kako bi sve u isto vrijeme bilo toplo.

Kad je sve spremno, razmisliti o kolesterolu. Ako vas grize savjest, pomislite kako ćete seljački ručak kušati sad i tko zna kad. Budite čvrsti u tom uvjerenju. Ne zaboravite da su naši stari živjeli na ovoj vrsti hrane, a ništa im nije falilo. I nisu bili pretili.

Seljački ručak zalijeva se domaćim vinom, bijelim. Čisto. Nazdravlje!

Pretežak teret – brzi istovar!

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine, tvrtke, kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje transporta
- Osiguranje nezgoda, obvezna i sva imovinska osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike obitelji "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D. Beograd - Filijala Subotica

24000 Subotica, Karadžorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406

E-mail: mios@tippnet.co.yu

Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

Kartaška igra nad igrama

Subotički preferans klub

U znak sjećanja na prerano preminulog prijatelja, skupina subotičkih entuzijasta utemeljila je momčad »Carta Bianca« i natječe se u Drugoj vojvođanskoj preferans ligi

Piše: Dražen Prčić

Prema izvornoj ideji pok. Kornela Dulića, skupina njegovih prijatelja i preferans suigrača odlučila je osnovati momčad po imenu »Carta Bianca« i oprobati se u regularnom ligaškom natjecanju. U ovogodišnjoj sezoni, više od dvadeset registriranih preferansista ovoga kluba, igra u Drugoj vojvođanskoj ligi i nastoji se izboriti za jedno od prvih pet mjesta koja vode u viši rang natjecanja. Protekle subote, 11. listopada, bili su domaćini momčadima Temerina i Kumana i zabilježili novu prvenstvenu pobjedu. O funkcioniranju momčadi i brojnim tehničkim, administracijskim i ostalim detaljima brine se Alen Malov kojeg smo zamolili za kratak uvod o radu ovoga mladog subotičkog »sportskog« kolektiva.

Alen Malov, preferansist i tajnik momčadi: Registriranje preferans igrača koji žele igrati u regularnom natjecanju vojvođanskih liga posve je jednostavno i potrebno je donijeti dvije fotografije, te uplatiti članarinu od tisuću dinara. Naravno, prije svega treba praktički dokazati i pokazati određenu vještinu igranja ove zanimljive kartaške igre. Glede samoga ligaškoga natjecanja, naša se momčad »Carta Bianca« ove sezone natječe u Drugo vojvođanskoj preferans ligi skupa s još desetak momčadi iz nekoli-

ko mjesta poput: Bečeja, Temerina, Kumana, Elemira, Ravnog Sela, Bačke Topole. Sustav natjecanja je baziran na tromeču, koji se igra

Preferans

Iako se prema svome imenu često pogrešno smatra francuskom igrom, preferans je dobio naziv prema engleskoj riječi preference, a koja u ovom slučaju ima konkretan smisao uporabe (preferiranja) boja (aduta).

najčešće subotom, u kojemu je uvijek jedna od momčadi domaćin i, prema ustaljenom običaju, organizira i ručak za kartaške rivale. Inače naša preferans momčad broji više od dvadeset uredno registriranih igrača, a starosna dob igrača je zbilja raznovrsna. Najstariji preferansist je stariji od 65 godina i bogatog igračkog iskustva, dok imamo i igrača od tridesetak godina, s par godina »karata u rukama«. Želja nam je, u tekućoj ligaškoj sezoni izboriti plasman u viši rang.

Damir Kutle, preferansist: U ligaškom natjecanju, na svakome se tromeču igra na sedam stolova, a partija se igra do 400 poena i 800 refea u zadana četiri sata igre. Ukoliko se do toga vremena igra ne

okonča slijedi otpis. Igrači su poredani prema rejtingu jačine i uvijek igraju s protivnicima sličnoga rankinga. Za razliku od klasične igre, u kućnoj radinosti ili u nekom lokalnu, kada postoji i određena sloboda, te eksperimentiranja tijekom partije, natjecateljski momčadski preferans ipak se igra obazrivije i opreznije, jer je ipak na prvom mjestu momčadski interes. Obzirom kako znam većinu kartaških igara, osobno smatram preferans igrom nad igrama, najljepšim upravo zbog velike kombinatorike i maštovitosti koja je krasi. Jednostavno, svaka je »ruka« priča za sebe...

DOLAZI PLIN DO VAS ? ONDA POSJETITE NAS !

BAXI

CIM GAS

Cesta Jovana Mikića 56.
24000 Subotica
Tel: 024/621-000
www.cimgas.rs

VRHUNSKA OPREMA I MONTAŽA SISTEMA
ZA GRIJANJE I KLIMATIZACIJU

Prijateljski nogometni susret veterana NK »Bačka«

U znak sjećanja na čika Vargu

Na pomoćnom terenu NK »Bačka 1901« odigran je revijalno-prijateljski nogometni susret između dvije ekipe sastavljene od nekadašnjih igrača najstarijeg kluba na prostorima bivše zajedničke države. Povod susreta bivših suigrača iz pionirskih, juniorskih i seniorskih selekcija, bila je želja da se na mjestu zajedničkog odrastanja i stjecanja znanja nogomet-

ne vještine, prisjete svog negdašnjeg učitelja *Ladislava Varge*, koji im je svima bio višegodišnji trener u navedenim starosnim uzrastima. Pozivu organizatora *Dražena Prčića* na sportsko okupljanje odazvali su se igrači rođeni 1967., 1968. godine, uz nekoliko starijih i mlađih igrača, koji su nakon skupnog fotografiranja s članovima obitelji čika Varge (počasnim gosti-

ma na utakmici, unuka *Branka* je izvela početni udarac), odigrali utakmicu prema svjetskim pravilima nogometa koji igraju mlade kategorije (5+1 na polovici terena). Iako je rezultat bio u drugom planu, ostat će zabilježen neodlučeni ishod nakon punog sata igre. Zanimljivo je da su u jednoj od ekipa zajedno, po prvi puta zvanično, nastupili otac i sin *Sili*.

Bačka All stars za čika Vargu:

(ekipa 1) *Sili, L. Sili, Romić, Cvijin, Virc, Francisković Prčić,*

(ekipa 2) *Dobrić, Mezei, Kalmar, Borović, Najdeski, Anitić, Kujundžić*

Susretu je nazočilo i nekoliko igrača koji zbog ozljeda nisu bili u mogućnosti nastupiti, ali su se odazvali pozivu organizatora: *Kujundžić, Remeš, Mandić, Babičković, Kajinić, Kopunović*. Zajednička želja svih sudionika je da ovakvo okupljanje u budućnosti preraste u tradicionalni susret u znak sjećanja na čika Vargu.

Kvalifikacije za SP

Bod iz Ukrajine

ma za SP u Južnoj Africi 2010. godine. Iako su svi prije susreta priželjkivali remi, nakon nekoliko izglednih šansi Olića ostaje žal za propuštenom prilikom osvajanja sva tri boda.

Hrvatska nogometna reprezentacija odigrala je neodlučeno (0-0) u Harkovu protiv Ukrajine i osvojila važan »gostujući« bod za nastavak uspješnog salda u kvalifikacijama.

da mišića) od Johna McEnroea (6-7, 3-6) je izbio plasman u nedjeljno finale. Protiv Henryja Lecontea je »stisnuo zube« i pobijedio 7-6, 6-3.

Tenis

Jelena Janković svjetski broj jedan

Najbolja tenisačica Srbije Jelena Janković, pobjedom na WTA turniru u Moskvi učvrstila je prvo mjesto na svjetskoj ranking listi najboljih tenisačica svijeta. Nakon pobjeda u Pekingu i Stuttgartu, popularna JJ je osvojila i treće natjecanje u nizu i povisila bodovni konto na neuhvatljivih 4555 poena, koji joj osiguravaju »vrh« do konca ove godine. Druga igračica iz Srbije je Ana Ivanović, također nekadašnja broj jedan, a sada četvrtoplasirana igračica na svijetu.

Uređuje: Dražen Prčić

Liga prvaka

Pobjeda Zagreba CO

U drugom susretu Lige prvaka rukometaši Zagreba CO uvjerljivo su svladali poljsku momčad Wisla Plock (34-17) i popravili dojam nakon neodlučenog rezultata protiv Leuvena u prvom kolu. Najefikasniji igrači hrvatskog šampiona bili su Horvat (8) i Duvnjak sa sedam pogodaka, uz 12 obrana vratara Škofa.

Black rock tour of champions

Ivaniševiću naslov

Pobjedom na Black rock turniru u Budimpešti Goran Ivanišević je osigurao prvo mjesto na ovogodišnjoj ljestvici toura nekadašnjih teniskih šampiona. Na putu do naslova u skupini A (Wimbledon), svladao je Bjerna Borga (7-6, 6-3), Pata Casha (6-4, 6-4), ali je unatoč porazu (ozlje-

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Goran Ivanišević, tenisač veteran

Uvijek želim pobijediti

Nekoliko je godina prošlo od kada je Goran Ivanišević (1971.), najbolji hrvatski tenisač u povijesti i jedini hrvatski šampion Wimbledonu, »ostavio reket na zid« i završio karijeru profesionalnoga igrača. Ali, prije dvije godine »skinuo« je isti taj reket, obrisao prašinu s njega i započeo novu karijeru, teniskog veterana na Black rock Senior touru nekadašnjih šampiona bijeloga sporta. Prošloga je tjedna za-

igrao na turniru u Budimpešti, a kraći ekskluzivni intervju dao je za »Hrvatsku riječ«.

Kako se, nakon toliko profesionalnih teniskih godina i sezona, ponovno možete motivirati za nove veteranske turnirske okršaje s nekadašnjim šampionskim kolegama?

Nema veze jesu li u pitanju veteranski ili profesionalni turniri, uvijek izlazim na teren samo s jednom željom. Da pobijedim. Baš kao što

Naslovom u Budimpešti zasjeo je na prvo mjesto Black rock toura teniskih šampiona

Razgovor vodio: Dražen Prčić

sam i ovdje, u Budimpeštu, došao pobijediti.

Trenirate li za nastupe na Black rock Senior touru?

Ne da mi se trenirati, ali volim igrati. Opet, ne ide to jedno s drugim, dosta sam ozlijeđen u posljednje vrijeme, a sve je to upravo zbog neredovitoga treninga.

Ima li onoga, za Vas uvijek neizbježnoga i karakterističnoga nerviranja?

Nema razbijanja reketa, nema divljanja, no nikada ne volim gubiti. Niti kad igram na karte, a kamoli na teniskom terenu.

No ponekad se ipak mora malo...

Danas sam u određenim momentima bio preblag prema Borgu (razgovor vođen nakon pobjede nad legendarnim Bjernom Borgom op. a.), pa sam dolazio u nekoliko neugodnijih situacija jer me je stvarno iznenadio dobrom igrom, pa sam se nakon toga morao, na svoj način, dignuti u četvrtu, petu brzinu. Nije uvijek lako, jer se počinje griješiti, ali sve u svemu ipak u velikoj mjeri uživam u igri.

Zbog određene razlike u godinama između igrača na ovom touru, primjerice Borg je stariji punih 15 godina, Vaši pravi protivnici su isključivo vršnjaci poput Riosa, Bruguere, Couriera, Krajičeka...

Realno, pravi rivali su navedeni vršnjaci, ali i McEnroe kada je u punoj formi i igra dobro. U susretima protiv Riosa ili Krajičeka stvarno se igra pravi tenis, vrlo blizak onome koji smo igrali za vrijeme profesionalnog toura. Vratio se i Kafelnikov, ali on još mora smršaviti barem 20 kg za ozbiljniju igru.

I dalje udarate »more« asova. Je li rame u redu?

Ne boli me i to je najvažnije. Danas sam zabio više od 30, a slično je bilo i na turniru u Parizu kada me je također servis savršeno »slušao«.

Koliko danas u prosjeku iznosi brzina Vašeg seniorskog servisa?

Uvijek mogu servirati u prosjeku oko 190 km/h, a nedavno sam ispalio i jedan od 218 km/h. Kao u starim vremenima.

Jeste li promijenili nešto u reketima s kojima igrate?

Promijenio sam glavu reketa, sada je ona nešto veća nego što je bila kada sam igrao profesionalni tour. Ne igram više toliko puno i s onom malom glavom ne bih mogao pogoditi balun. Također, mijenjao sam i težinu reketa koji je sada znatno lakši upravo zbog problema s ramenom, ali je kilaža žica više-manje ostala ista.

Planovi za ovogodišnju sezonu Black rock Senior toura?

Cilj mi je biti prvi na kraju cijele sezone i kao vodeći otići na Masters u London, osobito što je i Pete Sampras najavio dolazak na završni turnir sezone. Volio bih i želio ga dobiti i na Senior touru, jer mi je u prošlosti ostao dosta »dužan«. Ali čuo sam kako igra izvrsno i bit će to pravi meč.

Hoćete li si nešto posebno pripremati za Masters u Londonu?

Meni ne treba teniskog treninga, jer su mi dva-tri dana dovoljna ući u udarac, ali bih se zato trebao malo bolje tjelesno pripremiti. Treba malo i teretane, trčanja, jer bez toga se ne može kvalitetno igrati niti na Senior touru.

Pobjednik u Budimpešti

U natoč ozljedi mišića zadobivenoj u susretu protiv McEnroea (skupina), Goran Ivanišević je ipak uspio izboriti plasman u finale i pobijediti Lecontea 7-6, 6-3 za naslov u Budimpešti.

KRIŽALJKA www.kvislatelka.hr

www.kyiskoteka.hr

[illegible]

RJSENPJE KRIZAJ/KR:

PETAK
17.10.2008.

06.00 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Sve će biti dobro
 09.55 - Prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Šetnja svijetom, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Opijeni ljubavlj
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Glas domovine
 15.10 - Znanstvena petica
 15.40 - Drugo mišljenje
 16.15 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.40 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.44 - Prozor u svijet
 17.55 - Iza ekrana
 18.35 - Sve će biti dobro, telenovela
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Heroji Vukovara: Banijska, dokumentarni serijal
 21.15 - Taking Lives (U tudjoj koži), američko-kanadsko-australski film
 23.00 - Lica nacije
 23.50 - Poslovne vijesti
 00.00 - Dnevnik 3
 00.25 - Dosjei X (1.), serija
 01.10 - Filmski maraton: Progonjena žena, kanadski film
 02.40 - Filmski maraton: Ljubav u doba novca, američki film
 04.10 - Glas domovine
 04.35 - Oprah show
 05.20 - Opijeni ljubavlj

06.55 - Najava programa
 07.00 - Crtani film
 07.05 - Pčelica Maja
 07.40 - Obitelj Adamsa
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Na kraju ulice: Čarobna ploča
 08.35 - Učilica
 08.50 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu
 09.15 - Beverly Hills 5., serija
 09.57 - Kino informator
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.40 - Slikovnica
 14.10 - Dokutka - Vladimir Fulgosi: Sreća

14.45 - Prijatelji 9., serija
 15.10 - Dragi Johnie 1., serija
 15.40 - Crveni patuljak 2., humoristična serija
 16.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 7.
 17.50 - Županijske panorame
 18.10 - Vrijeme
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Emisija o kazalištu
 19.20 - Crtani film
 19.25 - Veliki odmor - Glazbeca: Trio
 19.35 - Veliki odmor: Udruga
 20.00 - Eureka 2., serija
 20.50 - Vijesti na Drugom
 21.05 - Zlatna igla, prijenos
 22.10 - Sedam razdoblja rocka, dok. serija
 23.00 - Promet danas
 23.05 - Sud i kazna 12., mini-serija
 00.20 - Sud i kazna 12., mini-serija
 01.35 - Nabrijani, serija
 02.20 - Transfer
 02.55 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija
 03.40 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija
 04.25 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija
 05.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija
 05.55 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija

05:05 Ružna ljepotica, serija
 05:55 Iggy Arbuckle
 06:20 Power rangers, serija
 06:45 Pepa prašćić
 07:05 Graditelj Bob
 07:20 Roary, crtana serija
 07:35 Pocoyo, crtana serija
 08:00 Nova lova
 10:10 Naši najbolji dani
 11:10 Zakon ljubavi, serija
 12:05 Čuvaj pravdu, serija
 13:00 Vijesti
 13:15 Nikita, serija
 14:15 Inspektor Rex, serija
 15:15 Opasan zavoj, film
 17:00 Vijesti
 17:15 Operacija Trijumf, reality show
 18:15 Zakon ljubavi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Moj tata je bolji od tvog tate, obiteljski show
 21:20 Medaljon, igrani film
 23:10 Vijesti
 23:25 Detektiv za prljave poslove, igrani film
 01:20 Operacija Trijumf, reality show
 02:15 Freddy je popušio, film
 03:45 Opasan zavoj, film
 05:20 Kraj programa

06.45 Magnum, serija (R)
 07.35 Bikeri s Marsa
 08.00 Spužva Bob Skockani
 08.25 Sam svoj majstor, serija
 08.50 Korak po korak, (R)
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.20 Puna kuća, serija (R)
 10.50 Malcolm u sredini, (R)
 11.15 Dadija, serija (R)
 11.45 Reba, serija (R)
 12.10 Vijesti
 12.20 Ekkluziv, magazin (R)
 12.30 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.00 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.30 Za istim stolom, serija
 14.20 Magnum, serija
 15.10 Serija
 16.05 Korak po korak, serija
 16.35 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini
 17.30 Dadija, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 22.10 Sve za lovu, igrani film, akcijska komedija
 00.00 Vijesti
 00.10 Ubojica pod kontrolom, igrani film
 02.05 Kunolovac, kviz
 04.05 Sve za lovu, igrani film, akcijska komedija (R)

SUBOTA
18.10.2008.

06.00 - Znanstvena petica
 06.30 - Iza ekrana
 07.15 - Nebeski vrt, dokumentarna serija
 07.40 - Vijesti
 07.55 - Kinoteka - filmovi Johna Forda: The Man Who Shoot Liberty Valance, američki film
 09.55 - Prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Opijeni ljubavlj
 13.20 - Prizma, multinacionalni magazin
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.40 - Reporter: Djeca pušači
 15.55 - Euromagazin
 16.30 - Vijesti
 16.55 - Prozor u svijet 125
 17.00 - Svirci moji, glazbena emisija
 17.35 - Dokumentarni program
 18.30 - TV Bingo show
 19.15 - Loto 7/39

19.30 - Dnevnik
 20.15 - Zaštitnik, film
 22.05 - Ciklus Jamesa Bonda: U službi Njezinog Veličanstva, američko-britanski film
 00.30 - Dnevnik 3
 00.40 - Vijesti iz kulture
 00.50 - Ciklus horora: Freddy protiv Jasona, američko-talijanski film
 02.25 - Filmski maraton: Katakuri-ke no kofuku, japanski film
 04.20 - Filmski maraton: Touched, kanadski film
 05.50 - Opijeni ljubavlj
 06.50 - Euromagazin

06.40 - Najava programa
 06.45 - Disneyjevi crtići: Miki i prijatelji
 07.05 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
 07.30 - Žutokljunac
 07.55 - Šangaj: Formula 1, VN Kine - prijenos kvalifikacijske utrke
 09.10 - Danica
 09.15 - Čarobna ploča (Učimo engleski)
 09.30 - Ninin kutak
 09.40 - Pripovjedač
 10.10 - Veliki odmor
 10.50 - Parlaonica
 11.50 - Briljanteen
 12.40 - Doctor Who 2., serija
 13.25 - Majstori svirači
 13.55 - Divlja Kina: S druge strane Kineskoga zida, dokumentarna serija
 14.50 - Filmski klasici - filmovi Elizabeth Taylor: Little Woman, američki film
 16.35 - KS automagazin
 17.10 - Rukomet, LP: Pick Szeged - Croatia osiguranje, prijenos
 19.00 - Športski prijenos i li snimka
 19.25 - U vrtu pod zvijezdama
 20.00 - Sportski program
 21.25 - Spašavanje blaga, dokumentarna serija
 22.00 - Beyonce, snimka koncerta
 23.25 - Sportske vijesti
 23.35 - Noć u kazalištu
 01.35 - TV raspored
 05:50 Tomica i prijatelji
 06:15 Yu-Gi-Oh GX
 06:40 Supeheroj Spiderman
 07:10 Iron Kid, crtana serija
 07:35 Dora istražuje

08:05 Bratz, crtana serija
 08:30 Nova lova
 10:40 Zakon ljubavi, serija
 12:40 Medaljon, igrani film
 14:30 Nad lipom 35, show
 16:00 Hitna 94, serija
 17:05 Vijesti
 17:10 Operacija Trijumf, reality show
 18:10 Trenutak istine, game show
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Hellboy, igrani film
 22:20 Tajanstvena sila, film
 00:15 Zatvorski krug, film
 01:50 Hellboy, igrani film
 03:55 Tajanstvena sila, film
 05:35 Kraj programa

06.30 Look, emisija (R)
 06.55 Moderni dečki, serija
 07.20 Bikeri s Marsa
 07.45 Ulica Sezame
 08.50 Di-gata, crtana serija
 09.15 Bijeg, dramska serija
 10.05 Valovi Havaja, reality drama (dvije epizode)
 10.55 Galaktička pustolovina, igrani film, znanstveno-fantastična komedija
 12.50 Vijesti uz ručak
 12.55 Big Brother, show (R)
 14.50 Zvijezde Extra: Dennis Rodman, zabavna emisija
 15.55 Premiere League
 17.55 Look, zabavna emisija
 18.30 Vijesti
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.30 Big Brother, show
 20.00 Večera za 5 sa zvijezdama, kulinarski show
 21.55 Ispod površine, igrani film, triler
 00.10 Willard, film, horor
 01.50 Kunolovac, kviz
 03.50 Ubojica pod kontrolom, igrani film, znanstveno-fantastični triler (R)

NEDJELJA
19.10.2008.

07.20 - Najava programa
 07.40 - Vijesti
 07.50 - Koncert - vrijeme baroka: Krunidbena misa za venecijanskog dužda Giovannija Gabriellija
 09.35 - Jelovnici izgubljenog vremena
 10.00 - Vijesti
 10.20 - Cadfael 2., mini serija
 12.00 - Dnevnik

12.30 - Plodovi zemlje
 13.25 - Rijeka: More
 14.00 - Nedjeljom u dva
 15.10 - Mir i dobro
 15.45 - Lijepom našom:
 Daruvar (1/2)
 16.45 - Vijesti
 17.00 - Špijuni poput nas,
 američki film
 18.45 - Osnivači crkvenih
 redova, dok. serija
 19.15 - Loto 6/45
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.20 - Odmori se, zaslužio
 si 3. - TV serija
 22.10 - Rizzi-bizzi
 23.10 - Dnevnik 3
 23.30 - Filmski klub: Borsalino
 & Co, francuski film
 01.05 - Filmski maraton:
 Gonin, japanski film
 02.55 - Filmski maraton:
 Gonin 2., japanski film
 04.45 - Plodovi zemlje
 05.35 - Rijeka: More

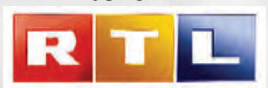

07.35 - Najava programa
 07.40 - Mala sirena
 08.05 - Na prvi pogled, serija
 08.30 - Studio F1
 08.50 - Šangaj: Formula 1,
 VN Kine, prijenos
 10.50 - Studio F1
 11.20 - Portret crkve i mjesta:
 Sveti Juraj
 11.30 - Sveti Juraj: Misa -
 izravni prijenos
 12.30 - Biblija
 12.45 - Športski prijenos
 ili snimka
 14.00 - Šangaj: Formula 1,
 VN Kine, snimka
 15.00 - Volim nogomet
 18.15 - Športski prijenos
 ili snimka
 19.25 - Magazin Lige prvaka
 20.00 - HNL - emisija
 20.15 - HNL - prijenos
 22.05 - HNL - emisija
 22.20 - Sportske vijesti
 22.30 - Vrijeme je za jazz
 23.35 - Zašto demokracija?,
 dokumentarna serija
 00.35 - Osuda, serija
 01.20 - TV raspored

06:35 Tomica i prijatelji
 07:05 Yu-Gi-Oh GX
 07:30 Superheroj Spiderman
 07:55 Iron Kid, crtana serija
 08:20 Dora istražuje,
 crtana serija
 08:45 Bratz, crtana serija
 09:10 Automotiv, auto
 moto magazin

09:40 Novac,
 business magazin
 10:10 Zakon ljubavi, serija
 13:10 Ne zaboravi stihove,
 glazbeni kviz
 14:10 Lud, zburjen, normalan
 14:50 Bračne vode, serija
 15:30 Moj tata je bolji od
 tvog tate, obiteljski show
 17:05 Vijesti
 17:10 Operacija Trijumf,
 reality show
 18:10 Pazi zid!, game show
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Nad lipom 35, show
 21:10 Plava munja, film
 22:50 Red carpet,
 showbiz magazin
 00:10 Svi mrže Chrisa, serija
 01:10 Striptiz, igrani film
 02:40 Red carpet,
 showbiz magazin
 03:50 Kraj programa

05.35 Valovi Havaja,
 reality drama (R)
 06.15 Blizanke,
 humoristična serija
 06.45 Bikeri s Marsa
 07.10 Ulica Sezam
 08.15 Di-gata, (R)
 08.40 Lijepa žena, serija
 09.30 Sedam godina u Tibetu,
 igrani film
 11.55 Sretna djevojka,
 igrani film, drama
 13.50 Vijesti
 13.55 Karta svijeta,
 igrani film, drama
 16.10 Odred za čistoću,
 zabavna emisija
 16.45 Discovery: Opasni
 poslovi 1,
 dokumentarna serija
 17.35 Ekkluziv, magazin
 18.30 Vijesti
 19.05 Kraljevi leda,
 dokumentarna serija
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Jerry McGuire,
 igrani film, drama
 22.55 CSI: Miami, serija
 00.25 Kunolovac, kviz
 02.25 Ispod površine,
 film, triler (R)
 04.30 Willard, film, horor (R)

**PONEDJELJAK
 20.10.2008.**

06.15 - Drugo mišljenje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Sve će biti dobro

09.55 - Prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Skrivena Azija,
 dokumentarna serija
 11.10 - Treća dob, emisija
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Normalan život -
 emisija
 15.35 - Direkt
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.30 - Danas na Zagrebačkoj
 burzi
 17.34 - Prozor u svijet 125
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Latinica
 21.55 - Potrošački kod
 22.35 - Otvoreno
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.45 - Dnevnik 3
 00.10 - Dosjei X (1.), serija
 00.55 - Južnjačka dinastija,
 serija
 01.40 - Dr. House 4., serija
 02.25 - McLeodove kćeri 7.
 03.10 - Potrošački kod
 03.40 - Latinica
 05.15 - Opijeni ljubavlju

06.55 - Najava programa
 07.00 - Crtani film
 07.05 - Pčelica Maja
 07.30 - Crtani film
 07.40 - Obitelj Adams
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Čarobna ploča
 (2. razred)
 08.35 - Učilica
 08.50 - Ranč kod Pikove
 sedmice, serija
 09.15 - Beverly Hills 5., serija
 10.00 - Antologija hrvatskog
 glumišta: Breza (1.dio)
 11.10 - Daleko od doma, serija
 11.45 - Glazbenik, film
 14.00 - TOP 40
 14.45 - Prijatelji 9., serija
 15.10 - Dragi John 1., serija
 15.40 - Crveni patuljak 2.,
 humoristična serija
 16.10 - Zvezdane staze: Deep
 Space Nine 1., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 7.
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Na rubu znanosti:
 2012. i majanski kalendar
 19.20 - Crtani film
 19.25 - Veliki odmor: Brlog
 19.40 - Veliki odmor: U
 potrazi za božjom česticom
 20.00 - Uzmi ili ostavi, igra
 20.35 - Južnjačka dinastija

21.25 - Vijesti na Drugom
 21.45 - Dr. House 4., serija
 22.35 - Garaža
 23.10 - Ciklus europskog
 filma: Tigar i snijeg,
 talijanski film
 00.50 - Osuda, serija
 01.35 - TV raspored

05:35 Ružna ljepotica, serija
 06:25 Iggy Arbuckle
 06:50 Power rangers, serija
 07:15 Pepa prašćić
 07:35 Graditelj Bob
 07:45 Roary, crtana serija
 08:00 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Nova lova
 10:30 Svi vole Raymonda
 11:00 Zakon ljubavi, serija
 12:00 Čuvar pravde, serija
 13:00 Vijesti
 13:15 Nikita, serija
 14:15 Inspektor Rex, serija
 15:15 Plava munja, film
 17:00 Vijesti
 17:15 Red Carpet Light,
 showbiz magazin
 18:15 Zakon ljubavi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Ne zaboravi stihove,
 glazbeni kviz
 21:00 Operacija Trijumf,
 reality show
 23:30 Vijesti
 23:45 Seks i grad, serija
 00:15 Seinfeld, serija
 00:45 Život na sjeveru, serija
 01:40 Žestoki policajac, film
 03:40 Čarobnice, serija
 04:25 Nikita, serija
 05:10 Kraj programa

06.15 Magnum,
 akcijska serija (R)
 07.05 Spužva Bob Skockani
 07.55 Sam svoj majstor,
 humoristična serija
 08.25 Korak po korak,
 humoristična serija (R)
 08.50 Puna kuća,
 humoristična serija (R)
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.20 Malcolm u sredini,
 humoristična serija (R)
 10.45 Dadilja,
 humoristična serija (R)
 11.15 Reba,
 humoristična serija (R)
 11.45 Vijesti
 11.50 Ekkluziv, magazin (R)
 12.30 Večera za 5,
 lifestyle emisija (R)
 13.00 Punom parom,
 kulinarski izazov (R)
 13.25 Obalna stržaža,
 akcijska drama

14.20 Cobra 11, serija
 15.10 Magnum,
 akcijska serija
 16.05 Korak po korak,
 humoristična serija
 16.35 Puna kuća,
 humoristična serija
 17.05 Malcolm u sredini,
 humoristična serija
 17.30 Dadilja,
 humoristična serija
 18.00 Reba,
 humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5,
 lifestyle emisija
 19.35 Punom parom,
 kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Potkuplivač, igrani
 film, akcijski triler
 22.45 CSI,
 kriminalistička serija
 23.40 CSI: New York,
 kriminalistička serija
 00.40 Vijesti
 00.50 Kunolovac, kviz
 02.50 CSI,
 kriminalistička serija (R)
 03.35 CSI: New York,
 kriminalistička serija (R)
 04.20 Big Brother, show

**UTORAK
 21.10.2008.**

05.55 - Normalan život -
 emisija o osobama
 s invaliditetom
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Sve će biti dobro
 09.55 - Prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Skrivena Azija,
 dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Opijeni ljubavlju,
 telenovela
 13.20 - Dan za danom,
 emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Među nama
 15.35 - Kerep na Gacki,
 emisija pučke i
 predajne kulture
 16.10 - Hrvatska uživo -
 Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.34 - Prozor u svijet 125
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Globalno sijelo

20.50 - Bez komentara
 21.55 - Poslojni klub
 22.35 - Otvoreno
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.45 - Dnevnik 3
 00.10 - Dosjei X (1.), serija
 00.55 - CSI: Las Vegas 8.
 01.40 - Osuda, serija
 02.25 - McLeodove kćeri 7.
 03.10 - Oprah show
 03.55 - Skica za portret
 04.10 - Kerep na Gacki, emisija pučke i predajne kulture
 04.40 - Globalno sijelo
 05.10 - Opijeni ljubavlju

06.55 - Najava programa
 07.00 - Crtani film
 07.05 - Pčelica Maja
 07.30 - Crtani film
 07.40 - Obitelj Adams
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Danica
 08.25 - Crtani film
 08.35 - Učilica
 08.50 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu
 09.15 - Beverly Hills 5., serija
 09.57 - Kino informator
 10.00 - Antologija hrvatskog glumišta: Breza (2.dio)
 11.30 - Daleko od doma
 12.05 - Leaps and Bounds (Hoppet), švedsko-norveško-njemački film
 14.00 - TOP 40
 14.45 - Prijatelji 9., serija
 15.10 - Dragi John 1., serija
 15.40 - Crveni patuljak 2., humoristična serija
 16.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 7.
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Drugi format
 19.20 - Veliki odmor - Navrh jezika: Dobro došli!
 19.30 - Veliki odmor: Potraga za starim knjigama
 19.50 - Uzmi ili ostavi, igra
 20.25 - Nogometna Liga prvaka - emisija
 20.35 - Nogometna Liga prvaka: Juventus - Real Madrid, 1. poluvrijeme
 21.40 - Nogometna Liga prvaka: Juventus - Real Madrid, 2. poluvrijeme
 22.35 - Vijesti na Drugom
 22.45 - Nogometna Liga prvaka - emisija i sažeci
 23.40 - CSI: Las Vegas 8.
 00.30 - Osuda, serija
 01.15 - TV raspored

05.35 Ružna ljepotica, serija
 06.25 Iggy Arbuckle
 06.50 Power rangers, serija
 07.15 Pepa prašćić
 07.35 Graditelj Bob
 07.45 Roary, crtana serija
 08.00 Pocoyo, crtana serija
 08.30 Nova lova
 10.30 Svi vole Raymonda
 11.00 Zakon ljubavi, serija
 12.00 Čuvar pravde, serija
 13.00 Vijesti
 13.15 Nikita, serija
 14.15 Inspektor Rex, serija
 15.15 Klinac i ja, igrani film
 17.00 Vijesti
 17.15 Operacija Trijumf, reality show
 18.15 Zakon ljubavi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Trenutak istine, game show
 21.00 Zločesti dečki, film
 23.10 Pod nož, serija
 00.15 Vijesti
 00.30 Seks i grad, serija
 01.00 Seinfeld, serija
 01.00 Život na sjeveru, serija
 01.55 Klinac i ja, igrani film
 03.30 Čarobnice, serija
 04.15 Nikita, serija
 05.00 Kraj programa

06.45 Cobra 11, serija (R)
 07.35 Spužva Bob Skockani
 08.25 Sam svoj majstor, serija
 08.50 Korak po korak, (R)
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.20 Puna kuća, serija (R)
 10.50 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 11.15 Dadilja, serija (R)
 11.45 Reba, serija (R)
 12.10 Vijesti
 12.20 Ekkluziv, magazin (R)
 12.30 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.00 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.25 Obalna straža, akcijska drama
 14.20 Cobra 11, kriminalistička serija
 15.10 Magnum, akcijska serija
 16.05 Korak po korak, humoristična serija
 16.35 Puna kuća, humoristična serija
 17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.30 Dadilja, humoristična serija
 18.00 Reba, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija

19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Beauty shop, igrani film, komedija
 23.00 Reži me, dramska serija
 00.00 Vijesti
 00.10 Kunolovac, kviz
 02.10 Potkupljivač, film, akcijski triler (R)
 03.40 Reži me, serija (R)
 04.25 Big Brother, show

**SRIJEDA
22.10.2008.**

05.55 - Među nama
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Sve će biti dobro
 09.55 - Prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Skrivena Azija, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Riječ i život, religijski program
 15.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.29 - Prozor u svijet 125
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Sve će biti dobro
 19.15 - Loto 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Luda kuća 4., serija
 20.55 - Cranford, serija
 21.55 - Proces
 22.35 - Otvoreno
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.45 - Dnevnik 3
 00.10 - Dosjei X (1.), serija
 00.55 - Hidden Asia, dokumentarna serija
 01.45 - McLeodove kćeri 7.
 02.30 - Osuda, serija
 03.15 - Oprah show
 03.55 - Skica za portret
 04.10 - Proces
 04.40 - Alpe-Dunav-Jadran
 05.10 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Crtani film
 07.05 - Pčelica Maja
 07.30 - Crtani film
 07.40 - Obitelj Adams
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Ninin kutak
 08.30 - Crtani film
 08.35 - Učilica

08.50 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu
 09.15 - Beverly Hills 5., serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.45 - Garaža
 14.15 - Potrošački kod
 14.45 - Prijatelji 9., serija
 15.10 - Dragi John 1., serija
 15.40 - Crveni patuljak 3., humoristična serija
 16.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 7.
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Scientia Croatica - znanstveni forum
 19.05 - Znanstvene vijesti
 19.20 - Veliki odmor - Ta politika: Policija
 19.30 - Veliki odmor: Ozljede
 19.50 - Uzmi ili ostavi, igra
 20.25 - Nogometna Liga prvaka - emisija
 20.35 - Nogometna Liga prvaka: Chelsea - Roma, 1. poluvrijeme
 21.40 - Nogometna Liga prvaka: Chelsea - Roma, 2. poluvrijeme
 22.35 - Vijesti na Drugom
 22.45 - Nogometna Liga prvaka - emisija i sažeci
 23.40 - E-Ring 1., serija
 00.30 - Osuda, serija
 01.15 - TV raspored

05.35 Ružna ljepotica, serija
 06.25 Iggy Arbuckle
 06.50 Power rangers, serija
 07.15 Pepa prašćić
 07.35 Graditelj Bob
 07.45 Roary, crtana serija
 08.00 Pocoyo, crtana serija
 08.30 Nova lova
 10.30 Zakon ljubavi, serija
 11.30 Čuvar pravde, serija
 12.30 Vijesti
 12.45 Nikita, serija
 13.45 Inspektor Rex, serija
 14.45 Zločesti dečki, film
 17.00 Vijesti
 17.15 Operacija Trijumf, reality show
 18.15 Zakon ljubavi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Pazi zid!, game show
 21.00 Lud, zbunjen, normalan
 21.40 Bračne vode, serija
 22.15 Snajper 2, igrani film
 00.05 Vijesti
 00.20 Seks i grad, serija
 00.50 Seinfeld, serija
 01.20 Život na sjeveru, serija
 02.15 Jakobova ljestvica, igrani film
 04.00 Čarobnice, serija
 04.45 Kraj programa

06.45 Magnum, serija (R)
 07.35 Spužva Bob Skockani
 08.25 Sam svoj majstor, serija
 08.50 Korak po korak, (R)
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.20 Puna kuća, serija (R)
 10.50 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 11.15 Dadilja, serija (R)
 11.45 Reba, serija (R)
 12.10 Vijesti
 12.20 Ekkluziv, magazin (R)
 12.30 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.00 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.25 Obalna straža, drama
 14.20 Cobra 11, serija
 15.10 Magnum, serija
 16.05 Korak po korak, serija
 16.35 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini
 17.30 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Zaboravljeni slučaj, serija
 22.00 Kost, serija
 22.55 Grad uragana, serija
 00.00 Vijesti
 00.10 Dokaz krivnje, serija
 00.55 Kunolovac, kviz
 02.55 Pomak vremena, film, znanstveno-fantastični
 04.35 Big Brother, show

**ČETVRTAK
23.10.2008.**

05.55 - Riječ i život, religijski program
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.10 - Sve će biti dobro
 09.55 - Prozor u svijet 125
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Skrivena Azija, serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Trenutak spoznaje
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.34 - Prozor u svijet 125
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro

19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.20 - dossier.hr
 22.10 - Pola ure kulture
 22.50 - Otvoreno
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.45 - Dnevnik 3
 00.00 - Vijesti iz kulture
 00.10 - Dosjei X (1.), serija
 00.55 - Hidden Asia, dokumentarna serija
 01.45 - McLeodove kćeri 7.
 02.30 - Osuda, serija
 03.15 - Oprah show
 04.00 - dossier.hr
 04.45 - Pola ure kulture
 05.15 - Opijeni ljubavlj

07.00 - Crtani film
 07.05 - Nove pustolovine: Lucky Luke, crtana serija
 07.30 - Crtani film
 07.40 - Dječak i vjeverica
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Danica
 08.25 - Crtani film
 08.35 - Učilica
 08.50 - My Parents are Aliens
 09.15 - Beverly Hills 5., serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.45 - Garaža
 14.15 - Proces
 14.45 - Prijatelji 9., serija
 15.10 - Dragi Johnie 1., serija
 15.40 - Crveni patuljak 3., humoristična serija
 16.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 7.
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Tekstura - emisija o književnosti
 19.20 - Crtani film
 19.25 - Veliki odmor: Kokice
 19.40 - Veliki odmor: Čudesni bestijarij
 20.00 - Paralele
 20.35 - Dubrovački tramvaj, dokumentarni film
 21.10 - Vijesti na Drugom
 21.30 - Carstvo sunca, film
 00.00 - Garaža
 00.35 - Šljama 2., serija
 01.10 - Osuda, serija
 01.55 - TV raspored

05:35 Ružna ljepotica, serija
 06:25 Iggy Arbuckle
 06:50 Power rangers, serija
 07:15 Pepa prašćić
 07:35 Graditelj Bob
 07:45 Roary, crtana serija
 08:00 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Nova lova

10:30 Svi vole Raymonda
 11:00 Zakon ljubavi, serija
 12:00 Čuvar pravde, serija
 13:00 Vijesti
 13:15 Nikita, serija
 14:15 Inspektor Rex, serija
 15:15 Opasnost u pustinji, igrani film
 17:00 Vijesti
 17:15 Operacija Trijumf, reality show
 18:15 Zakon ljubavi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Istraga, magazin
 21:15 Provjereno, informativni magazin
 22:15 Hitna 94, serija
 23:20 Vijesti
 23:35 Seks i grad, serija
 00:05 Seinfeld, serija
 00:35 Život na sjeveru, serija
 01:30 Vratit će se rode, serija
 02:25 Čarobnice, serija
 03:10 Nikita, serija
 04:00 Čuvar pravde, serija
 04:45 Kraj programa

06.45 Magnum, serija (R)
 07.35 Bikeri s Marsa
 08.00 Spužva Bob Skockani
 08.25 Sam svoj majstor, serija
 08.50 Korak po korak, (R)
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.20 Puna kuća, serija (R)
 10.50 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 11.15 Dadilja, serija (R)
 11.45 Reba, serija (R)
 12.10 Vijesti
 12.20 Ekkluziv, magazin (R)
 12.30 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.00 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.25 Obalna straža, drama
 14.20 Cobra 11, serija
 15.10 Magnum, akcijska serija
 16.05 Korak po korak, serija
 16.35 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini, serija
 17.30 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Uvod u anatomiju, serija
 22.00 Kućanice, dramska serija (dvije epizode)
 23.55 Vijesti
 00.05 Dokaz krinje, serija
 00.50 Kunolovac, kviz
 02.50 Grad uragana, serija (R)
 03.40 Kosti, serija (R)
 04.30 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se nedjeljom na subotičkoj TV K23 u nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektar, također nedjeljom u 13 sati. Polusatna radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom u 12 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 15,35 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

- 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

- 'Aktualije' (ponedjeljkom)
- 'DW Puls' - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom)
- 'Otvoreni studio' (srijedom)
- 'Kultur café' - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- Emisija za mlade (petkom)

20,30 - 21,00

- Narodna glazba
- Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, komentar, zanimljivosti, zabavna glazba)
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,30 Emisija za djecu
- 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

Prodajem kuću u Rovinju 160 m², P+1, plac 660 m², 50 m od obale, sva infrastruktura.
Tel.: +381/24/527-213

Tražim u Zagrebu praznu garsonijeru ili jednosoban stan u novogradnji.
Tel.: +381/24/527-213

Izdajem namještenu sobu s kuhinjom i kupaticom za učenicu ili radnicu, isključivo nepušača, blizu Medicinske škole, KTC-a i IDEA-e. Centralno grijanje i kablovska TV.
Tel.: 024/566-898

Prodajem crpku – dvoklipnu 30 atm i priključnicu za moto-kultivator »IMT-506-DELUXE« i peć »KREKA VESO« 12T. Informacije od 17 sati. Tel.: 022/591-264.

Prodajem staru kuću u Cabuni kod Virovitice (Hrvatska), zemlju za malu industriju i šumu.
Tel.: +385/33/673-076 i 063/766-8808. Boris

Prodaje se očuvana ležea kada, umivaonik sa slavinom, toalet školjka s poklopcem, velika plafonjerka i tegle za med.
Cijena po dogovoru. Zvati na 064/587-9790

Izdajem namještenu sobu na Radijalcu učenicima/ku ili studentima/u, s CG, s korištenjem kuhinje i kupatice, za nepušače.
Tel.: 024/558-227 ili 063/597-021

Izdajem u Zagrebu dvosoban namještan stan (3 kreveta) od 1. srpnja, Folnegovićevo naselje (treća postaja od Autobusnog kolodvora prema Savi, blizina tramvaja, 300 eura.
Tel.: u Srbiji +381/63/882-0654, u Hrvatskoj +385/91/177-7700

Profesor elektrotehnike daje sate fizike i

matematike učenicima osnovnih i srednjih škola.

Tel.: 064/292-1043 ili 024/524-844

Potrebno 10 konobara na otoku Cresu. Potrebno je imati hrvatsku putovnicu. Starosna granica je do 35 godina.
Tel.: 063/110-7751.

Prodajem staru kuću u Čačincima kod Slavonske Orahovice, pet jutara zemlje i jedno jutro šume kod Vočina (sve u Hrvatskoj), ili sve to mijenjamo za Vojvodinu (Irig, Ruma, Srijemska Kamenica...).

Tel.: 063/714-6545 ili +385/33/673-076.

Prenočište na Paliću. Dvokrevetne sobe sa zasebnom kupaticom. Kanjiški put 58/b
Tel.: 024/754-543

Prodajem veliko stablo limuna s plodovima, pogodno za veće prostorijske, cijena: 5.000,00 dinara.
Tel.: 024/561-321

Izdajem dvosobni apartman u Poreču.
Tel.: +385/5242-5035, +385/989-1627

Molim dobre prema invalidu suosjećajne ljude ili udruge koje su u mogućnosti omogućiti da nabavim natkoljenu protezu koja mi je hitno potrebna da bih se mogla normalno kretati.
Tel.: +381/25-29-030

Prodajem vagu, s pripadajućim utegama, koja mjeri 450 kg. Cijena: 250 eura.
Tel.: 024/523-284

Prodajem pčelarsku prikolicu »Goša T-10«, bez pčela, s 60+10 m AŽ košnicom.
Tel.: 063/8106991

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika,

I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važit će za četiri broja.**

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKARIJEČ

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprova i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Mogućnost odloženog plaćanja

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PODUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PRIJVOZ I CEREEMONIJAL
POKOPA

Tel.: 024-558-011

Cyjećara:
Tel.: 024/557-130